

महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत
विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विद्यावाचस्पती (शिक्षणशास्त्र)
पदवीसाठी सादर केलेला प्रबंध

संशोधक

अर्चना बोन्हाडे
एम.एस्सी. एम.एड.

मार्गदर्शक

डॉ. बापूसाहेब गणपत चौगुले
प्राचार्य, अध्यापक महाविद्यालय, अरण्येश्वर
पुणे

एप्रिल २०१८

प्रतिज्ञापत्र

महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यासया प्रबंधात करण्यात आलेले संशोधन कार्य हे मी स्वतः केलेले आहे. त्यासाठी माझ्या मार्गदर्शकांकडून मिळालेले मार्गदर्शन आणि यापूर्वी झालेल्या संशोधनाचे संदर्भ यांचा आधार घेतला आहे. तसेच या प्रबंधाद्वारे मला कोणतीही पदवी अथवा पदविका प्रदान करण्यात आलेली नाही असे मी प्रतिज्ञापूर्वक घोषित करते.

स्थळ : पुणे

दिनांक :

(अर्चना बोन्हाडे)

संशोधक

Certificate

Certified that the work incorporated in the thesis

महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास

Submitted by Archana Borhade was carried out by the candidate under my guidance such material as has been obtained from other sources has been dully acknowledged in the thesis.

Place : Pune

Dr. Bapusaheb G. Chaugule

Date :

ऋण निर्देश

शासन स्तरावरील कामकाज करतांना शिक्षण, उच्चशिक्षण, महाविद्यालय, विद्यापीठे, अभिमत विद्यापीठे असे विषय नेहमी समोर येत या सर्वांची प्रशासकीय संरचना, माहिती शुल्क, गुणवत्ता टिकवण्यासाठी प्रयत्न हे विषय चर्चेला येत. वास्तविक विचारानंतर घरी राहून पारंपारिक स्त्री जीवनाचा अनुभव घेत होते. परंतु माझ्या सासूबाई सौ. मालती सोनार व मातोश्री कुसुमबाई बोन्हाडे यांनी मला कायम शिक्षण, मनन, चिंतन या विषयात प्रेरणा दिली. तर घरातून बाहेर पड मोठी हो तुझ्या अनुभवाचा, ज्ञानाचा उपयोग समाजाला करून दे असे त्या म्हणत. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात काही प्रशासकीय बैठकांना उपस्थित राहताना प्रथम डॉ. मेहता व नंतर डॉ. चौगुले सर यांचा संपर्क आला त्या दोघांनी नंतर मला मदत केली.

मा. डॉ. चौगुले यांनी माझे बोट धरून शेवट पर्यंत दिशा दर्शनाचे काम केले. मी त्यांचे ऋण व्यक्त करते. अत्यंत कार्यमग्न असतांना सरांनी जेव्हा मी संपर्क केला तेव्हा बहुमोल वेळ त्यांनी मला दिला. मी टिळक विद्यापीठात विद्यापीठाचे मा. कुलगुरू, मा. सचिव, मा. विभागप्रमुख व सर्व प्रशासकीय कर्मचाऱ्यांचे आभार व्यक्त करते. विद्यापीठाने मला ही उच्च शिक्षणाची संधी दिली याबद्दल ऋण व्यक्त करते. तसेच संबंधित अभिमत विद्यापीठामध्ये मा. कुलगुरू मा. सचिव यांचे ऋण व्यक्त करते. गोखले इन्सिट्युट पॉलिटीक्स अँड इकॉनॉमिक्स डेक्कन कॉलेज पुणे, भारती विद्यापीठ, डी.वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठयांच्या प्रशासकीय अधिकारी वर्गाच्या सहकार्यानेच हे संशोधन पूर्ण झाले आहे. यामध्ये माझे पती श्री. दिलीप सोनार यांची प्रेरणा महत्वाची ठरते त्यांनी सतत पाठपुरावा करून मला कामकाज पूर्ण करण्याचा सल्ला दिला. माझा मुलगा करण याचाही सहभाग आहे.

या संशोधनात ज्या ज्ञात अज्ञान व्यक्तींनी, संस्थांनी सहकार्य केले त्यांच ऋण मी व्यक्त करते.

सर्वात महत्वाचे म्हणजे मा. डॉ. सुनिल शेटे, डॉ. विजय नारखेडे व मा. शिक्षण संचालक डॉ. धनराज माने, उच्च शिक्षण विभाग पुणे यांचे ऋण व्यक्त करते. डॉ. माने सरांनी प्रत्येक महिन्यात माझ्या संशोधन प्रगतीविषयी माहिती घेऊन वेळोवेळी मार्गदर्शन केले.

दि.

नाव अर्चना बोन्हाडे
स्वाक्षरी

अनुक्रमणिका

प्रकरण क्र.		तपशील	पृष्ठ क्र.
		मुखपृष्ठ	I
		प्रतिज्ञापत्र	II
		प्रमाणपत्र	III
		ऋण निर्देश	IV
		अनुक्रमणिका	V
		कोष्टकांची यादी	VII
		परिशिष्ट	xiii
१	१.१	प्रास्ताविक	१
	१.२	संशोधन संकल्पना	२
	१.३	संशोधनाची गरज	७
	१.४	समस्या शीर्षक	८
	१.५	समस्या विधान	८
	१.६	संशोधन समस्येतील संज्ञाच्या व्याख्या	८
	१.७	संशोधनाची उद्दिष्टे	१०
	१.८	संशोधनाची गृहितके	१०
	१.९	संशोधनाची व्याप्ती व मर्यादा	११
	१.१०	संशोधनाची कार्यवाही	११
२		संबंधित साहित्य व पूर्व संशोधनाचा आढावा	
	२.१	प्रास्ताविक	१३
	२.२	संबंधित साहित्य व पूर्वसंशोधनाची अभ्यासाची गरज	१३

	२.३	संशोधन साहित्याचा मागोवा घेण्याचा उद्देश	१४
	२.४	संशोधन साहित्याचे स्वरूप	१४
३		संशोधनाची कार्यपद्धती	
	३.१	प्रास्ताविक	३०
	३.२	संशोधन संकल्पना	३०
	३.३	संशोधनाचे प्रकार	३१
	३.४	संशोधन पध्दती	३३
	३.५	नमुना निवड	३५
	३.६	संशोधन गृहीतके	३८
	३.७	संकलन	३९
	३.८	संशोधनासाठी वापरण्यात आलेली प्रश्नावली	४७
	३.९	तज्ञांच्या मुलाखती	४४
४		माहितीचे संकलन व सादरीकरण	
	४.१	प्रस्तावना	४६
	४.२	विद्यापीठांची माहिती	४६
	४.२.१	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेचा अभ्यास	४७
	४.२.२	डेकन पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेचा अभ्यास	४९
	४.२.३	भारती विद्यापीठाचा अभ्यास	४९
	४.२.४	डॉ. डी.वाय.पाटील विद्यापीठाचा अभ्यास	५१
	४.२.४	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाचा अभ्यास	५१
	४.३	माहितीचे संकलन व अर्थनिर्वचन	५५
	४.४	विद्यापीठांचा तुलनात्मक अभ्यास	२०३
	४.५	मुलाखती आलेल्या माहितीचे विश्लेषण	२४१
५		सारांश, निष्कर्ष, शिफारशी	
	५.१	संशोधन सारांश	२४२

	ॡ.२	निष्कर्ष	२४९
	ॡ.३	विद्यापीठांचा तुलनात्मक निष्कर्ष	२ॡॡ
	ॡ.४	निष्कर्षानुसार शिफारशी	२ॡ७
	ॡ.४	पुढील संशोधनासाठी विषय	२६०
		संदर्भग्रंथ सूची	२६ॡ

कोष्टकांची यादी

वर्ष	तक्ता क्र.	शीर्षक	पृष्ठ क्र.
२००९-१०	१	विविध अभ्यासक्रम	५५
	२	शिक्षक संख्या	५७
	३	शिक्षकांचा विविध चर्चासत्रामधील सहभाग	५९
	४	संशोधन प्रस्ताव	६०
	५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन	६२
	६	अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार	६४
	७	विद्यार्थी संख्या	६६
	८	विद्यार्थी उपस्थिती	६७
	९	विद्यार्थी उत्तीर्ण	६८
	१०	विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग	६९
	११	विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडास्पर्धेत सहभाग	७०
	१२	प्रशासकीय कर्मचारी संख्या	७१
	१३	ग्रंथ संपदा	७३
	१४	विकास निधी उपलब्ध	७४
	१५	संशोधन खर्च तरतुद	७५
	१६	भांडवली खर्च	७६
	१७	सोयी सुविधांवरील खर्च	७७
२०१०-११	१	विविध अभ्यासक्रम	७९
	२	शिक्षक संख्या	८१

	३	शिक्षकांचा विविध चर्चासत्रामधील सहभाग	८३
	४	संशोधन प्रस्ताव	८५
	५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन	८७
	६	अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार	८८
	७	विद्यार्थी संख्या	९०
	८	विद्यार्थी उपस्थिती	९१
	९	विद्यार्थी उत्तीर्ण	९२
	१०	विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग	९३
	११	विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडास्पर्धेत सहभाग	९४
	१२	प्रशासकीय कर्मचारी संख्या	९५
	१३	ग्रंथ संपदा	९६
	१४	विकास निधी उपलब्ध	९७
	१५	संशोधन खर्च तरतुद	९८
	१६	भांडवली खर्च	१००
	१७	सोयी सुविधांवरील खर्च	१०१
२०११-१२	१	विविध अभ्यासक्रम	१०३
	२	शिक्षक संख्या	१०५
	३	शिक्षकांचा विविध चर्चासत्रामधील सहभाग	१०७
	४	संशोधन प्रस्ताव	१०९
	५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन	१११
	६	अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार	११३
	७	विद्यार्थी संख्या	११५

	८	विद्यार्थी उपस्थिती	११६
	९	विद्यार्थी उत्तीर्ण	११७
	१०	विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग	११८
	११	विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडास्पर्धेत सहभाग	११९
	१२	प्रशासकीय कर्मचारी संख्या	१२०
	१३	ग्रंथ संपदा	१२१
	१४	विकास निधी उपलब्ध	१२२
	१५	संशोधन खर्च तरतुद	१२३
	१६	भांडवली खर्च	१२४
	१७	सोयी सुविधांवरील खर्च	१२५
२०१२-१३	१	विविध अभ्यासक्रम	१२७
	२	शिक्षक संख्या	१२९
	३	शिक्षकांचा विविध चर्चासत्रामधील सहभाग	१३१
	४	संशोधन प्रस्ताव	१३३
	५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन	१३५
	६	अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार	१३७
	७	विद्यार्थी संख्या	१३९
	८	विद्यार्थी उपस्थिती	१४०
	९	विद्यार्थी उत्तीर्ण	१४१
	१०	विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग	१४२
	११	विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडास्पर्धेत सहभाग	१४३
	१२	प्रशासकीय कर्मचारी संख्या	१४४

	१३	ग्रंथ संपदा	१४५
	१४	विकास निधी उपलब्ध	१४६
	१५	संशोधन खर्च तरतुद	१४७
	१६	भांडवली खर्च	१४९
	१७	सोयी सुविधांवरील खर्च	१५०
२०१३-१४	१	विविध अभ्यासक्रम	१५२
	२	शिक्षक संख्या	१५४
	३	शिक्षकांचा विविध चर्चासत्रामधील सहभाग	१५६
	४	संशोधन प्रस्ताव	१५८
	५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन	१६०
	६	अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार	१६२
	७	विद्यार्थी संख्या	१६४
	८	विद्यार्थी उपस्थिती	१६५
	९	विद्यार्थी उत्तीर्ण	१६६
	१०	विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग	१६७
	११	विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडास्पर्धेत सहभाग	१६८
	१२	प्रशासकीय कर्मचारी संख्या	१६९
	१३	ग्रंथ संपदा	१७१
	१४	विकास निधी उपलब्ध	१७२
	१५	संशोधन खर्च तरतुद	१७३
	१६	भांडवली खर्च	१७५
	१७	सोयी सुविधांवरील खर्च	१७६

२०१४-१५	१	विविध अभ्यासक्रम	१७८
	२	शिक्षक संख्या	१८०
	३	शिक्षकांचा विविध चर्चासत्रामधील सहभाग	१८२
	४	संशोधन प्रस्ताव	१८४
	५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन	१८६
	६	अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार	१८८
	७	विद्यार्थी संख्या	१९०
	८	विद्यार्थी उपस्थिती	१९१
	९	विद्यार्थी उत्तीर्ण	१९२
	१०	विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग	१९३
	११	विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडास्पर्धेत सहभाग	१९४
	१२	प्रशासकीय कर्मचारी संख्या	१९५
	१३	ग्रंथ संपदा	१९६
	१४	विकास निधी उपलब्ध	१९७
	१५	संशोधन खर्च तरतुद	१९८
	१६	भांडवली खर्च	२००
	१७	सोयी सुविधांवरील खर्च	२०१

परिशिष्ट सुची

अनु. क्र.	परिशिष्टाचे नाव	पान क्र.
१	अभिमत विद्यापीठांची यादी	२६६
२	मा. कुलसचिव यांचेकरिता प्रश्नावली	२६८

प्रकरण १ ले

संशोधन प्रस्तावना

१.१ प्रास्ताविक :

राष्ट्र निर्मितीत शिक्षणाची भूमिका महत्वाची मानली जाते. विकसित राष्ट्रांमधील मनुष्यबळाची निर्मिती उत्तम दर्जाच्या शिक्षण पद्धतीने झालेली दिसून येते. शिक्षण, शिक्षक, अभ्यासक्रम, गुणवत्तापूर्ण, विद्यापीठे, अभिमत विद्यापीठे, तंत्रशिक्षण देणाऱ्या संस्था व्यावसायिक शिक्षण देणाऱ्या संस्था हे शिक्षण व्यवस्थेतील महत्वाचे व परस्पर संबंधित घटक आहेत. उत्तम कार्यसंस्कृती निर्माण करण्यास उत्तम शिक्षणाची गरज आहे व उत्तम दर्जाचे शिक्षण देण्यास मुलभूत सोयी, सोपी, प्रशासकीय प्रक्रिया व प्रणाली, शिक्षण देणाऱ्या संस्थांची गुणदान पद्धत, समाज गरजेनुसार शैक्षणिक अभ्यासक्रम या बाबी विचारात घेणे गरजेचे आहे. विद्यापीठ अनुदान आयोगाने पारंपारिक विद्यापीठाप्रमाणे अभिमत विद्यापीठांना परवानगी देऊन शिक्षण प्रणालीत एक महत्वाचे पाऊल उचलले आहे. गरजेनुसार शिक्षण, शैक्षणिक सोयीसाठी स्वायत्तता, सामाजिक न्यायाचा समतोल या तत्वांचा विचार करून यांची निर्मिती झाली आहे.

उच्च शिक्षणात शिक्षण देणाऱ्या संस्थांचा दर्जा हा विषय अग्रक्रमाने चर्चेत आहे. भारतातील एकही विद्यापीठ जगातील गुणवत्ता यादीमध्ये समाविष्ट नाही. अथवा चांगल्या क्रमांकावर समाविष्ट नाही. मा. राष्ट्रपतींनी या विषयी काही मते व्यक्त केली आहेत. त्यांच्यानुसार दहा पदवीधारकांपैकी केवळ एकाच पदवीधारकास रोजगार संधी प्राप्त होते. तसेच उच्च शिक्षणासाठी राखून ठेवलेला निधी हाही पूर्णपणे वापरला जात नाही. भारतीय तंत्रज्ञान संस्था व व्यवस्थापन संस्था यांमध्येही जवळपास ३० टक्के इतका प्राध्यापकांच्या जागा भरल्या जात नाही. अनेक हुशार विद्यार्थी आपल्या देशातून इतर देशांमध्ये उच्च शिक्षणासाठी जातांना दिसतात. उच्च शिक्षणातील विद्यार्थ्यांच्या संख्या जगाच्या तुलनेत कमी आहे. उच्च शिक्षण प्रक्रियेतून उत्तम

संशोधनाची उदाहरणे सापडत नाही. अनेक वेळेला पारंपारिक विद्यापीठांचे दोष उघडपणे समोर येतात. जगातील जवळपास तिसऱ्या क्रमांकावर असलेली आपल्याकडील ही शिक्षण व्यवस्था रोजगाराभिमुख अथवा व्यवसाय उद्योगांसाठी पूरक आहे का? हे पाहणे गरजेचे आहे. पारंपारिक विद्यापीठांच्या कमतरतेतूनच अभिमत विद्यापीठांची कल्पना पुढे आली आहे. या विद्यापीठांमधून रोजगार निर्मिती होते का? तसेच व्यवसाय वृद्धीस मदत होते का? हे पाहणे गरजेचे आहे. उच्च शिक्षणात अभिमत विद्यापीठ महत्त्वाची भूमिका बजावू शकतात. संशोधन क्रियेवर भर द्यावा असे एकमत सर्वसाधारणपणे मांडले जाते. पारंपारिक विद्यापीठांमध्ये संशोधनास फारसा वाव नाही. तसेच तेथील दर्जावरही कायम चर्चा होत असते. अभिमत विद्यापीठांकडून उत्तम दर्जाचे संशोधन व्हावे, अशी अपेक्षा आहे. अभिमत विद्यापीठांना शैक्षणिक स्वायत्तता मिळालेली आहे अशा शैक्षणिक संस्था अभ्यासक्रमांची निवड त्यांच्या इच्छेनुसार करू शकतात. याचा हेतू चांगल्या दर्जाच्या मनुष्यबळाच्या निर्मितीत होईल अशी अपेक्षा आहे. पुणे शहराला विद्येचे माहेरघर म्हणून ओळखले जाते. आताचे सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ म्हणजेच पुणे विद्यापीठ तसेच टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, भारती विद्यापीठ, सिम्बायोसीस अशा सारख्या विविध उत्तम दर्जाच्या शैक्षणिक संस्था येथे आहेत. याच बरोबर अभिमत विद्यापीठेही येथे स्थापन झाली आहेत.

१.२ संशोधन संकल्पना

गरजेनुसार व सोयीनुसार अभ्यासक्रम विकसन करून तसेच शैक्षणिक गुणवत्ता कायम ठेवून समाजाच्या सर्व स्तरापर्यंत शिक्षण पोहोचविणेसाठी स्थापना झालेली स्वायत्त विद्यापीठे म्हणजे अभिमत विद्यापीठ होय.

विद्यापीठ अनुदान आयोग कायदा १९५६ च्या कलम ५ उपकलम १ नुसार विविध शैक्षणिक तरतुदींचा अवलंब विद्यापीठ अनुदान आयोग (अभिमत विद्यापीठ) नियम २०१० रोजी अस्तित्वात आला. विद्यापीठ अनुदान आयोग कायदा १९५६ नुसार ज्या शैक्षणिक संस्था या अभिमत व स्वायत्ततेसाठी परवानगी मागतील त्यांना वरील कायद्याच्या कलम ३ नुसार सर्व

कायदेशीर व शैक्षणिक बाजू तपासून विषयास परवानगी दिली जाईल व अशा विद्यापीठांना अभिमत विद्यापीठ म्हणून संबोधले जाते. या तरतुदीनुसार ज्या उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्था तसेच उच्च शिक्षणात उत्तम दर्जाचे संशोधन करू इच्छिणाऱ्या पदवी व पदव्युत्तर शिक्षणक्रम देणाऱ्या संस्था यांना अभिमत विद्यापीठ म्हणून संबोधले जाते. या तरतुदीनुसार ज्या उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्था तसेच उच्चशिक्षणात उत्तम दर्जाचे संशोधन करू इच्छिणाऱ्या पदवी व पदव्युत्तर शिक्षणक्रम देणाऱ्या संस्था यांना अभिमत विद्यापीठ म्हणून कलम ३ युजीसी कायदा १९५६ नुसार मान्यता दिली जाते.

सांख्यिकी माहिती २०१४ नुसार देशात १२७ अभिमत विद्यापीठे आहेत. त्यापैकी महाराष्ट्र राज्यात २१ विद्यापीठे आहेत. पुणे जिल्ह्यात ५ अभिमत विद्यापीठे आहेत. महाराष्ट्र राज्याच्या ३५ जिल्ह्यांपैकी पुणे हा शैक्षणिकदृष्ट्या प्रगत जिल्हा समजला जातो जिल्ह्याचे क्षेत्रफळ १५६४२ चौ.कि.मी. इतके आहे.

पुणे जिल्ह्यातील खालील अभिमत विद्यापीठांचा अभ्यास या संशोधनात केला आहे.

१.२.१. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे

या शैक्षणिक संस्था देशातील राज्य व अर्थशास्त्रातील एक अग्रगण्य संस्था मानली जाते. भारत सेवक समाज या माध्यमातून व त्या विचारसरणीवर आधारीत व्यक्तींनी ही संस्था स्थापन केलेली आहे श्रीराव बहादुर काळे, गोपाळकृष्ण गोखले यांच्या पुढाकारातून ही संस्था स्थापन करण्यात आलेली आहे. बॉम्बे, पब्लिक ट्रस्ट अॅक्ट १९५० नुसार याची नोंदणी झाली.

या संस्थेमार्फत राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या विषयातील संशोधकांना मार्गदर्शन केले जाते. प्रा. के.डी. आर गाडगे यांच्या विचारसरणीतून या संस्थेला एक दिशा मिळाली. मे १९९३ मध्ये युजीसीने या संस्थेस अभिमत विद्यापीठाचा दर्जा प्राप्त करून दिला. नॅक या संस्थेने यास (A+)असे मूल्यांकन दिले. या विद्यापीठामार्फत, एम. ए. इकॉनॉमिक्स, पीएच.डी. इकॉनॉमिक्स,

अंग्रीकल्चर इकाॅनॉमिक्स, पॉप्युलेशन स्टडी तसेच एम. ए. फायनान्सियल इकाॅनॉमिक्स सर्टिफिकेट कोर्स,संगणक व अर्थशास्त्र इ. अभ्यासक्रम राबविले जातात.

१.२.२.डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पुणे-

६ ऑक्टोबर १८२१ रोजी या शैक्षणिक संस्थेची स्थापना झाली. आज ही संस्था पदव्युत्तर विभागात तसेच संशोधनात तसेच संशोधनात अग्रगण्य अशी संस्था मानली जाते. या ठिकाणी भाषांमध्ये तसेच इतिहास संशोधनांमध्ये पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबवले जातात. प्रथम पुना कॉलेज असे नावाजलेली संस्था आता डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था म्हणून ओळखली जाते. पदव्युत्तर अभ्यास व डॉक्टरेट या विद्यापीठामार्फत दिली जातात. तेथे संशोधन कार्यात विविध विषयांवर संशोधन केले जाते. यास अभिमत विद्यापीठाचा दर्जा युजीसीने दिलेला आहे. येथे संशोधन प्रणालीवर मार्गदर्शन केले जाते. प्रोफेसर भांडारकर, प्रा. कर्वे तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये बाळ गंगाधर टिळक, आगरकर, गुरुदेव रानडे इ. मुख्य व्यक्ती येथे शिक्षण घेऊन गेल्या. संस्थेमार्फत विविध विषयांमध्ये अनेक प्रकारचे शैक्षणिक साहित्य प्रकाशित केले जाते.

१.२.३. भारती विद्यापीठ-

मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सन १९६६ ला या विद्यापीठास अभिमत विद्यापीठ म्हणून दर्जा प्राप्त करून दिला. मे १९६४ डॉ. पतंगराव कदम यांच्या प्रयत्नांनी भारती विद्यापीठ सुरू करण्यात आले. जवळपास १७० पेक्षा जास्त अशा शैक्षणिक संस्था या विद्यापीठामार्फत चालविल्या जातात. येथे आरोग्य विज्ञान, दंत महाविद्यालय, आयुर्वेद, नर्सिंग, कला, वाणिज्य व शास्त्र, अभियांत्रिकी, वास्तुविशारद, शारीरिक शिक्षण,संगणक शिक्षण असे विविध अभ्यासक्रम राबविले जातात. यांचे कार्यक्षेत्र पुणे, कोल्हापूर, सोलापूर, सांगली, कराड, पांचगणी, नवी मुंबई इ. ठिकाणी आहे. या विद्यापीठामार्फत आरोग्य विज्ञान महाविद्यालय सांगवी, आरोग्य विज्ञान महाविद्यालय पुणे, दंत महाविद्यालय नवी मुंबई, कॉलेज ऑफ नर्सिंग पुणे, कॉलेज ऑफ नर्सिंग

नवी मुंबई, वास्तुविशारद महाविद्यालय पुणे, व्यवस्थापन अभ्यासक्रम पुणे, लॉ कॉलेज पुणे अशा विविध नावाजलेल्या संस्था उभारलेल्या आहेत. समाजिक शास्त्रामध्ये संशोधन करण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण संशोधन केंद्र याची स्थापन करण्यात आलेली आहे.

१.२.४.डॉ. डी. वाय.पाटील विद्यापीठ-

डॉ. डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठामध्ये विविध अभ्यासक्रम राबविले जातात. २००१ साली या विद्यापीठास यु.जी.सी. मार्फत अभिमत विद्यापीठाचा दर्जा प्राप्त झाला. दंत महाविद्यालय, व्यवस्थापन, नर्सिंग,पदव्युत्तर आरोग्य महाविद्यालये तसेच दूर शिक्षण,शिक्षक कर्मचारी प्रशिक्षण अशा प्रकारचे कार्यक्रम येथे राबविले जातात. डॉ. डी. वाय. पाटील यांच्या प्रयत्नाने हे विद्यापीठ स्थापन झाले.

१.२.५. टिळक महाराष्ट्र अभिमत विद्यापीठ-

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाची स्थापना राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या सल्ल्यावरून १९२१ साली करण्यात आली. युजीसीने २४ एप्रिल १९८७ रोजी या विद्यापीठाला अभिमत विद्यापीठ असा दर्जा प्राप्त करून दिला. महाराष्ट्र शासन यास वेतन अनुदान देते. पुण्यातील गुलटेकडी भागामध्ये हे विद्यापीठ असून बेलापूर व नविन मुंबई येथे उपकेंद्रे आहेत. येथे पदवी, पदव्युत्तर व डॉक्टरेट असे विविध अभ्यासक्रम राबविले जातात. कला,समाजशास्त्र, आयुर्वेद शिक्षण, व्यवस्थापन, कायदा अभ्यासक्रम, अभियांत्रिकी, सामाजिक शास्त्र अशा विविध शाखा या विद्यापीठात आहेत. येथे संगणक शिक्षण सुध्दा दिले जाते. हॉटेल मॅनेजमेंटचा अभ्यासक्रमही या विद्यापीठाने सुरू केला आहे.

१.२.६. पुणे जिल्हा

हिंदवी स्वराज्याचे संस्थापक व स्वराज्याचा अभिमान सर्वसामान्य मराठी माणसांत जागृत करणाऱ्या छत्रपती शिवाजी महाराजांनी आयुष्यातील महत्वाचा काळ पुणे शहरात (व जिल्ह्यातही) व्यतीत केला होता. फाल्गुन वैद्य तृतीया, इ.स. १६३० (संदर्भ: शहर पुणे, खंड -२, पृष्ठ५७६) या दिवशी छत्रपती शिवाजी महाराजांचा जन्म जिल्ह्यातील जुन्नर येथील शिवनेरी किल्ल्यावर झाला. इ.स. १६४१ पासून शिवाजी महाराज व जिजाबाई यांचे वास्तव्य अधिक काळ पुण्यात होते. खेड शिवापूर येथे व पुण्यातील लाल महाल येथे शिवाजी महाराजांचे बालपण गेले. इ.स. १६४५ मध्ये महाराजांनी तोरणा (तालुका-वेलहा) किल्ला जिंकून स्वराज्य स्थापनेचा शुभारंभ केला. १६४५ ते १६४८ या काळात तोरण्यासह पुणे जिल्ह्यातील कोंढाणा, राजगड व पुरंदर गड छत्रपतींनी हस्तगत केले. पुणे शहरासह सध्याच्या पुणे जिल्ह्यातील जुन्नर, पुरंदर, भोर मावळ, मुळशी व वेलहे हे तालुके शिवकालीन इतिहासात महत्वाचे होते.

पुणे जिल्ह्यात खालील प्रमाणे तालुके आहेत.

- १) जुन्नर, आंबेगांव, खेड, मावळ
- २) मुळशी हवेली, वेलहे, भोर
- ३) पुरंदर, बारामती, इंदापूर, दौंड
- ४) शिरूर, पुणे शहर

पुणे जिल्हा :पश्चिम महाराष्ट्रातील एक जिल्हा. विस्तार १७ अंश ५४ उ. ते १९ अंश २४ आणि ७३ अंश १९ पू. ते ७५ अंश १० पू. या दरम्यान क्षेत्रफळ १५,६४० चौ.मी. चौ.कि.मी. लोकसंख्या ३१,७८,०२९(१९७१).याच्या पश्चिमेस कुलाबा, वायव्येस ठाणे,उत्तरेस व पूर्वेस अहमदनगर, आग्नेय दिशेस सोलापूर व दक्षिणेस सातारा हे जिल्हे आहेत. महाराष्ट्र राज्याचे ५.०९

% क्षेत्र व ६.२४ % लोकसंख्या या जिल्ह्यात आहे. या जिल्ह्यात पुणे शहर, इंदापूर, बारामती, दौंड, भोर, पुरंदर, वेले (वेल्हे), खेड, शिरूर, जुन्नर, आंबेगांव, मावळ, मुळशी हवेली असे चौदा तालुके आहेत. पुणे (लोकसंख्या ८,५६,१०५; उपनगरासह ११,३५,०३४-१९७१४ हे जिल्ह्याचे मुख्य ठाणे आहे.

१.३ संशोधनाची गरज

विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या अखात्यारित पारंपारिक विद्यापीठांचा समावेश होतो. काही नवे, वेगळे शिक्षण द्यावे, आपले अभ्यासक्रम, परीक्षा पद्धती, प्रशासन ठरविण्याची जबाबदारी आपली असावी या उदात्त हेतूने अभिमत विद्यापीठांची स्थापना झाली.

जागतिकीकरणामुळे पारंपारिक अभ्यासक्रमाव्यतिरिक्त बदलत्या काळाच्या गरजांनुसार नवनवीन अभ्यासक्रम राबविण्याची गरज असल्याकारणाने अभिमत विद्यापीठांना महत्व आलेले आहे व ती समाजाची आजची गरजही आहे.

संशोधक स्वतः उच्च शिक्षण विभागात प्रशासन अधिकारी म्हणून कार्यरत असल्याने संचालक कार्यालयात अंदाजपत्रक शाखेत असतांना, अनुदान वाटप करीत असतांना, अकृषी विद्यापीठांना आकृतीबंधानुसार शिक्षक व शिक्षकेतर पदांना वेतन अनुदान तसेच वेतनेतर अनुदान वितरीत करीत असतांना अभिमत विद्यापीठांना अकृषी विद्यापीठांपेक्षा अतिशय कमी अनुदान वितरीत करत असलेबाबत लक्षात आले.

स्वातंत्र्योत्तर काळात भारतीय शिक्षण पद्धतीमध्ये पाश्चिमात्य शिक्षण पद्धतीचे अनुकरण केले गेले. त्यात अद्यापही खूप कमी प्रमाणात बदल घडलेला दिसतो. चाकोरीबाहेरील व अपारंपारिक शिक्षणाची गरज मोठ्या प्रमाणावर जागतिकीकरणामुळे निर्माण झाली आहे. एकीकडे प्रशिक्षित व गुणवत्तापूर्ण मनुष्यबळाचा तुटवडा उद्योग व्यवसायाला भासत आहे. तर दुसरीकडे शिक्षण पूर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांना नोकरी मिळत नाही. ही दरी या विद्यार्थ्यांमध्ये रोजगाराभिमुख

कौशल्यांच्या अभावामुळे निर्माण होत आहे. तसेच उद्योजकीय भारतीय अर्थव्यवस्था सुदृढ करणारी उद्योजकीय शिक्षणाची फार मोठ्या प्रमाणावर आवश्यकता आहे. हे आव्हान पेलण्याची जबाबदारी आता तरी भारतामध्ये मुक्त,अभिमत व काही खाजगी विद्यापीठांकडे आहे असे म्हटले तर अतिशयोक्ती होणार नाही.

१.४ समस्या शीर्षक

महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास-

१.५ समस्या विधान

महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास करणे.

१.६ संशोधन समस्येतील संज्ञाच्या व्याख्या

१.६.१ संकल्पनात्मक व्याख्या :

अ) महाराष्ट्र :

१. भारतातील एक राज्य.

२. देशातील मोठ्या गणल्या जाणाऱ्या राज्यांमध्ये महाराष्ट्र राज्याचा समावेश आहे. महाराष्ट्र राज्याचे एकूण क्षेत्रफळ ३,०७,६९०.०० चौ.कि.मी. असून ते भारत देशाच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या ९.३६ टक्के एवढे आहे. महाराष्ट्र राज्याची विदर्भ, कोकण, मराठवाडा, खान्देश व पश्चिम महाराष्ट्र अशा ५ प्रादेशिक विभागात विभागणी करण्यात आलेली आहे.

ब) अभिमत विद्यापीठ :

गरजेनुसार व सोयीनुसार अभ्यासक्रम विकसन करून तसेच शैक्षणिक गुणवत्ता कायम ठेवून समाजाच्या सर्व स्तरांपर्यंत शिक्षण पोहोचविणेसाठी स्थापन झालेली स्वायत्त विद्यापीठे म्हणजे अभिमत विद्यापीठ होय.

क) गुणवत्ता :

प्रत्येक व्यक्तीमधील उपजत गुण व सुप्त शक्तीचे उपयोगिते होणारे रूपांतर म्हणजे क्षमता होय. आणि क्षमतेचा पूर्ण प्रभुत्व पातळीपर्यंत विकास म्हणजे गुणवत्ता होय. मानके, मापदंड, निश्चित करून ठरविण्यात आलेले गुणांकन म्हणजे गुणवत्ता.

१.६.२. कार्यात्मक व्याख्या -

अ)अभिमत विद्यापीठ -

महाराष्ट्रातील अभिमत विद्यापीठ म्हणजे महाराष्ट्रातील खाजगी विद्यापीठ होय. अभिमत विद्यापीठ म्हणजे ज्या विद्यापीठांच्या शैक्षणिक क्षेत्रातील कार्य उल्लेखनीय आहे. त्याला केंद्र शासनामार्फत विद्यापीठांचा दर्जा दिला जातो. अभिमत विद्यापीठाच्या स्वायत्त दर्जामुळे शुल्क व प्रवेश विषयक राज्याचे नियम लागू होत नाही. हे विद्यापीठ सामाजिक उद्दिष्टांसाठी अस्तित्वात आलेले असतात.

क) गुणवत्ता - अभिमत विद्यापीठांनी सर्व क्षेत्रामध्ये केलेली प्रगती व विकास म्हणजे गुणवत्ता होय.

१.७ संशोधनाची उद्दिष्टे

१.७.१ महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांची माहिती संकलित करणे (प्रशासकीय कार्यपद्धती व विविध अभ्यासक्रमांची माहिती)

१.७.२. महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास करणे.

१.८ संशोधन प्रश्न -

१. महाराष्ट्रातील अभिमत विद्यापीठे गुणवत्ता वाढीसाठी कोणकोणते प्रयत्न करतात?
२. अभिमत विद्यापीठांमध्ये विविध अभ्यासक्रमाची रचना कशाप्रकारे केली जाते ?
३. अभिमत विद्यापीठांमध्ये प्रशासकीय कामकाज कशाप्रकारे चालते ?
४. अभिमत विद्यापीठांचे शैक्षणिक क्षेत्रामधील योगदान काय आहे?
५. अभिमत विद्यापीठांचा शैक्षणिक दर्जा वाढीसाठी शैक्षणिक प्रशासनाची भूमिका काय आहे ?

१.९ संशोधनाची गृहितके

१. अकृषी अभिमत विद्यार्थ्यांना त्यांच्या संबंधी विद्याशाखांचा अभ्यासक्रम, अभ्यासक्रमाचा कालावधी, अभ्यासक्रमाचे स्वरूप निर्मितीचे स्वातंत्र्य असते.
२. अकृषी अभिमत विद्यापीठांना प्रशासकीय सेवेबाबत तसेच शिक्षण व शिक्षकेतर पदे मंजूर करणे, पदांची भरती प्रक्रिया व त्यांना अनुदान देणे या बाबत शासनाने निर्मित केलेले नियम बंधनकारक असतात.
३. यु.जी.सी.मान्य अकृषी अभिमत विद्यापीठांनी दिलेल्या पदव्या इतर विद्यापीठांच्या पदव्यांशी समकक्ष मानल्या जातात.
४. अभिमत विद्यापीठांचे कार्यक्षेत्र मर्यादित असते.

१.१० संशोधनाची व्याप्ती व मर्यादा -

- १) संशोधनाची व्याप्ती महाराष्ट्र राज्यातील सर्व अकृषी अभिमत विद्यापीठांशी संबंधित आहे.
- २) अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास करत असताना, त्यात प्रामुख्याने मानवी व अमानवी साधनांचा अभ्यास, मानवी साधनांमध्ये प्रशासकीय अधिकारी, कुलसचिव, कुलगुरू, शिक्षक यांचा समावेश तर अमानवी साधनांमध्ये इमारत, सुविधा, अभ्यासक्रम अध्यापनाची पद्धती व साधने यांचा समावेश केलेला आहे.

मर्यादा :

- १) प्रस्तुत संशोधन फक्त पुणे जिल्ह्यातील पाच अकृषी अभिमत विद्यापीठांपुरतेच मर्यादित होते.

१.११ संशोधनाची कार्यवाही-

संशोधन पद्धती : प्रस्तुत संशोधनासाठी सर्वेक्षण पद्धतीचा वापर केलेला आहे. यामध्ये अकृषी अभिमत विद्यापीठांतील कुलगुरू, कुलसचिव, प्रशासकीय अधिकारी, शिक्षक व शिक्षकेत्तर पदे, विद्यार्थी यांना प्रश्नावली व मुलाखती घेवून संशोधकाने माहितीचे संकलन केलेले आहे.

१.११.१ जनसंख्या -

जनसंख्या : महाराष्ट्र राज्यातील सर्वच विद्यापीठे (एकूण ४५)

१.११.२ नमुना निवड-

नमुना निवड करताना सहेतुक नमुना निवड पद्धतीने अकृषी अभिमत विद्यापीठांपैकी पुणे जिल्ह्यातील पाच अभिमत विद्यापीठांची निवड केलेली आहे.

१.११.३ माहिती संकलन साधने-

प्रस्तुत संशोधनासाठी प्रश्नावली व मुलाखती या संकलन साधनांचा वापर करण्यात आलेला आहे.

१.११.४ संख्याशास्त्रीय तंत्रे :

प्रस्तुत संशोधनासाठी संशोधन शेकडेवारी या संख्याशास्त्रीय तंत्राचा वापर करण्यात आला आहे.

समारोप -

शैक्षणिक विकासाचा हेतू समोर ठेवून तसेच संशोधनास अग्रक्रम देण्यासाठी अभिमत विद्यापीठांची स्थापना झालेली आहे. पारंपारिक विद्यापीठे, अभिमत विद्यापीठे व पुढे येऊ शकणारी खाजगी विद्यापीठे ही शिक्षण देणारी महत्वाची केंद्रे आहेत. यांचा शैक्षणिक दर्जा उत्तम असणे गरजेचे आहे. नुकत्याच झालेल्या करारानुसार ऑक्सफर्ड विद्यापीठाची शाखा लवकरच मुंबईमध्ये सुरू होते आहे. हे बदल झाल्यानंतर अभिमत विद्यापीठांना वाढत्या स्पर्धेला तोंड देणे आवश्यक आहे.

प्रकरण २ रे

संबंधित साहित्य व पूर्व संशोधनाचा आढावा

२.१ प्रास्ताविक :

संशोधन अभ्यासात ठरविलेल्या विषयातील पूर्वी केलेल्या संशोधनाचा तसेच प्रसिद्ध झालेल्या शोध ग्रंथांचा व लेखांचा तसेच अहवालांचा वस्तुनिष्ठ अभ्यास करणे अपेक्षित आहे. यामुळे प्रस्तुत विषयातील तज्ज्ञांची मते जाणून घेता येतात. तसेच सखोल अभ्यासास याची मदत होते. या मुळे संशोधनाची दिशा निश्चित होते. संशोधकाने ठरविलेल्या विषयात तज्ज्ञांची मते जाणून घेता येतात. संशोधनाच्या पूर्व आढाव्यामुळे संशोधकास त्याच्या विषयात सखोल ज्ञान प्राप्त करता येते.

२.२ संबंधित साहित्य व पूर्व संशोधनाच्या अभ्यासाची गरज -

संशोधकाने आपल्या संशोधनाचा विषय निश्चित केल्यानंतर त्या संबंधित विषयावरील संशोधनाचा आढावा घेणे आवश्यक आहे. या आढाव्याचा उपयोग त्याला संशोधनाचा सखोल अभ्यास करण्यास व ज्ञान मिळविण्यासाठी होतो. संशोधन समस्या शोधण्यासाठी याचा उपयोग होत असतो. संशोधन प्रक्रियेतील तसेच अभ्यासपूर्ण संशोधनातील हा एक महत्वाचा टप्पा आहे. सामाजिक व शैक्षणिक संशोधन करतांना असा आढावा घेणे महत्वाचे असते. या मुळे संशोधन समस्येविषयी पूर्वी केलेल्या अभ्यासाची माहिती तर मिळतेच परंतु त्याचे पुन्हा संशोधन करण्याची गरज नसते. यामुळे वाचकांना संशोधन समस्येवरील व त्या वरील उपायांची माहिती व ज्ञान मिळते. संशोधनाची पुनरावृत्ती टाळता येते.

२.३ संशोधन साहित्याचा मागोवा घेण्याचा उद्देश

संशोधकाने संशोधन साहित्याचा आढावा घेण्यासाठी पुढील उद्दिष्टे निश्चित केली आहेत.

- २.३.१. संशोधन विषयात पूर्वी झालेल्या संशोधनाची माहिती करून घेणे.
- २.३.२ संशोधनाची पुनरावृत्ती टाळणे.
- २.३.३ उचित संशोधन विषय व समस्या मिळवण्यास मार्गदर्शन मिळविणे.
- २.३.४ गृहीतके, संकल्पना यांच्या मांडणीसाठी संशोधन आढाव्याचा उपयोग करणे.
- २.३.५ संशोधनाच्या विषयातील ज्ञानाच्या पातळीत वाढ करणे.

२.४ संशोधन साहित्याचे स्वरूप –

संबंधित संशोधनासाठी उपलब्ध संशोधन साहित्याचा आढावा घेण्यात येईल. संशोधन साहित्यात खालील संशोधनाचा समावेश आहे.

- पीएच.डी. स्तरावरील झालेली संशोधने
- एम.फिल स्तरावरील झालेली संशोधने.
- संशोधन समस्येशी संबंधित प्रकाशित ग्रंथ
- संशोधनाच्या विषयासंबंधी प्रकाशित लेख.

संशोधन विषयातील शोधग्रंथांचा मागोवा(पीएच.डी स्तरावरील झालेली संशोधने)

२.४.१ विषय –उच्च शिक्षणातील गुणवत्ता पूनर्मुल्यांकन.

एस. राजसिंघ (२००९) उच्च शिक्षणातील गुणवत्ता पूनर्मुल्यांकन तामीळनाडु : पीएच.डी. प्रबंध

संशोधक एस. राजसिंघ यांनी भारतीय उच्च शिक्षण पद्धतीचा अभ्यास करून त्यातील गुणवत्ता घटक व्यापक रूपाने अभ्यासला. त्यांच्या मते फक्त १५% उच्च शिक्षित समुहाला रोजगार संधी प्राप्त होतात. याचा अर्थ उर्वरित ८५ % वर्ग उच्च शिक्षित असून सुद्धा बेरोजगार असतो. शिक्षण प्रणाली सर्वसामान्यांना परवडणारी असावी तसेच त्यातून रोजगार निर्मितीची अपेक्षा असते. गुणवत्ता ही कोणत्याही गोष्टीतील दोषरहित प्रणाली होय. संशोधकाने २०० शिक्षक ४८९ विद्यार्थी व १०० उद्योग संस्थांशी संपर्क करून माहिती घेतली. त्यांच्या मते उद्योग संस्थांची व शिक्षकांची विद्यार्थ्यांकडून वेगळी अपेक्षा असते. विद्यार्थी रोजगार मिळवण्याच्या उद्देशाने शिक्षण घेत असतो. परंतु उद्योगसंस्थांना या पेक्षा वेगळ्या ज्ञान कौशल्याची अपेक्षा असते. शिक्षक विद्यार्थी व उद्योगसंस्था यांच्यात ताळमेळ नाही असे संशोधकाचे म्हणणे आहे. त्यांनी दिलेल्या शिफारशीनुसार अथवा सुचविलेल्या मुद्द्यानुसार गुणवत्ता मूल्यमापनासाठी समान दर्जेदार साधन असणे आवश्यक आहे. महाविद्यालयाचा दर्जा वाढविण्यासाठी शैक्षणिक प्रशासन दर्जेदार असावे. शिक्षित व्यक्तींना मुल्यामापनात व व्यवस्थापनात स्थान मिळावे.

२.४.२ विषय – भारतातील खाजगी विद्यापीठे व त्यांचा शैक्षणिक दर्जा.

राजेश रंजन (२०१४) भारतातील खाजगी विद्यापीठे व त्यांचा शैक्षणिक दर्जा मुंबई : पीएच.डी. प्रबंध

नॅशनल इन्स्टीट्यूट ऑफ इंडस्ट्रीयल इंजिनिअरींग, मुंबई इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ ह्युमॅनिटीजस सोशल सायन्स, खंड -१ सप्टेंबर २०१४ आय. एस. एस.एन. २३४९-०३७३.

राजेश रंजन यांनी वरील विषयावर प्रकाशित केलेल्या शोध लेखातील विद्यापीठामध्ये शैक्षणिक दर्जाचा अभ्यास केला आहे. भारतातील उच्च शिक्षणाविषयी त्यांनी काही माहिती दिली आहे. तसेच त्यांच्या दर्जा विषयी आपले मत मांडले आहे. या निबंधाचे लेखक वरील शैक्षणिक संस्थेत व्याख्याते म्हणून कार्यरत आहे.

रंजन यांच्या मते भारतातील खाजगी विद्यापीठे उच्च शिक्षणाच्या संधीचे विस्तारीकरण करीत आहेत. परंतु काही विद्यापीठे दर्जेदार/ गुणवत्तापूर्ण असे शिक्षण देतात. त्यांच्या मते खाजगी विद्यापीठांपेक्षा सार्वजनिक विद्यापीठे असे कार्य चांगल्या प्रकारे पार पाडू शकतात हे मत प्रदर्शित करतांना त्यांनी सामान्यपणे वापरल्या जाणाऱ्या खाजगी व सार्वजनिक संकल्पनेचा परामर्श केला आहे. खाजगी विद्यापीठांची गरज ओळखूनकेंद्र शासनाने सन २००० मध्ये काही पाऊले उचलली. परंतु आज खाजगी विद्यापीठामध्ये भरमसाठ शुल्क आणि सहजपणे पदवी असे उदाहरण दिसते. वास्तविक उच्च शिक्षणात ज्ञान व कौशल्यावर आधारीत मनुष्यबळ निर्मितीची अपेक्षा आहे परंतु असे होत नाही. खाजगी विद्यापीठामध्ये संशोधन कार्यास महत्व नाही असे लेखकाचे मत आहे. येथे सेवा देणाऱ्या व्याख्यात्यांना भरपूर प्रमाणात काम करता येऊ शकेल, परंतु अशा प्रकारचे वातावरणच नाही. अंदाजपत्रकात तशी तरतूद नाही. गुणवत्ता म्हणजे उत्कृष्टतेचे एक ठरावीक मूल्यांकन होय. उच्च शिक्षणात गुणवत्ता ठरविणे अवघड आहे. परंतु एकुण प्रक्रिया व उद्देश बघता अशी गुणवत्ता ठरविणे गरजेचे आहे. उच्च शिक्षणाद्वारे ज्ञान निर्मिती जीवन कौशल्य, स्वतंत्र विचार, विचार सरणी, मूल्य इत्यादी घटक विद्यार्थ्यांमध्ये रूजविणे व तो समाजात आणणे अभिप्रेत आहे. येथे नेतृत्व विकसीत व्हावे अशी अपेक्षा आहे.

लेखकाच्या मते, दर्जेदार शिक्षणात खालील गोष्टींना महत्व आहे

१. **शिक्षक कर्मचारी वर्ग** : शिक्षक हा उच्च शिक्षणात अधिव्याख्याता, सहाय्यक प्राध्यापक, सहयोगी प्राध्यापक व प्राध्यापक म्हणून ओळखला जातो. संपूर्ण शिक्षणात शिक्षक हा घटक महत्वाचा आहे. त्याचे कौशल्य व अनुभव, प्रेरणा या गोष्टी विद्यार्थ्यांसाठी उपयुक्त ठरतील. संपूर्ण व्यवस्थेत बदल करण्यासाठी शिक्षण हे एक साधन आहे. चांगल्या शिक्षणाबरोबरच शिक्षकांना चांगल्या शिक्षण पद्धतीने शिकविता येणे गरजेचे आहे. त्यांचे संदेश वहन गरजेचे आहे. शैक्षणिक गुणवत्ता टिकविण्यासाठी याची गरज आहे.
२. **बढती व मोबदला** : शिक्षकांना उत्तम प्रकारची बढती असावी व मोबदला असावा. त्याचप्रमाणे त्यांना चांगले शैक्षणिक वातावरण, चांगल्या सोयी तसेच चांगला मोबदला मिळावा. योग्य प्रमाणामध्ये बढती असावी. अशी अपेक्षा लेखकाने व्यक्त केली आहे.
३. **शिकविण्याची हातोटी** : शिक्षण प्रक्रियेत शिक्षकाची शिकविण्याची हातोटी अथवा पद्धत महत्वाची आहे. वर्गातील शिक्षणाबरोबरच विविध प्रकल्प सादरीकरण, चर्चा, भूमिका इत्यादी गोष्टींना ज्ञानदानात महत्व आहे.
४. **संशोधन** : संशोधनाची उपयोगिता हा महत्वाचा मुद्दा आहे. येथे ज्ञानाची निर्मिती होत असते. परंतु चांगल्या दर्जाचे संशोधन आवश्यक आहे. या ठिकाणी शैक्षणिक संस्थांकडून सोयी सुविधांची अपेक्षा आहे. संशोधनासाठी योग्य वातावरण आवश्यक आहे.
५. **भौतिक सोयी** : या ठिकाणी, प्रयोगशाळा, ग्रंथालय, वर्ग इत्यादी गोष्टींचा विचार केला आहे.

संशोधकाचे मत:

वरील लेखा विषयी मत प्रदर्शित करतांना काही खाजगी विद्यापीठाचे दाखले देण्याची गरज होती. तसेच खाजगी विद्यापीठाकडून नक्की काय अभिप्रेत आहे हे सांगणे गरजेचे आहे. खाजगी विद्यापीठासंबंधी त्यांची एकूण संख्या, त्यांचे स्थान, विद्यार्थी संख्या, अभ्यासक्रम शुल्क यांची कोणतीही माहिती या संशोधन लेखात नाही.

परंतु उच्च शिक्षणाविषयी महत्वाच्या घटकांची नोंद येथे केलेली आहे. शैक्षणिक दर्जा टिकविण्यासाठी उत्तम शिक्षक, उत्तम मोबदला, सोयी सुविधा, संशोधक वातावरण याची गरज लेखात व्यक्त करण्यात आलेली आहे. लेखकाची सूचना यांच्यामध्ये पर्यावरण संघ, फोटोग्राफी संघ, चर्चासत्र, भाषा, सामाजिक संघ इत्यादी गोष्टींची निर्मिती महत्वाची वाटते. तसेच ग्रंथालयाच्या विकासास संशोधकाने महत्व दिलेले आहे. याचा येथे उल्लेख करणे गरजेचे आहे.

२.४.३. विषय – उच्च शिक्षणाची गुणवत्ता, आव्हाने व शिफारशी :

डॉ. धर्मा तेजा (२०१४) उच्च शिक्षणाची गुणवत्ता, आव्हाने व शिफारशी उस्मानिया विद्यापीठ, हैदराबाद पी.एच.डी. प्रबंध

लेखक डॉ. धर्मातेजा, सहाय्यक प्राध्यापक, उस्मानिया विद्यापीठ, हैदराबाद संशोधन लेखाचे प्रकाशन ग्लोबल जर्नल ऑफ मल्टी डिसिप्लिनरी स्टडीज-३ खंड, भाग-७ जून २०१४ आए. एस. एस.एन.-२३४८-४५९ वरील लेखामध्ये डॉ. तेजा यांनी उच्च शिक्षणाकडून काही अपेक्षा व्यक्त केल्या आहेत. त्यामध्ये ज्ञानाची मशागत, सृजनशीलतेचा विकास, ज्ञानाची समज, लोकशाही दृष्टीकोन, सामाजिक जाणीवा इत्यादी मुद्यांचा समावेश होतो. त्यांच्यामते सामाजिक क्रांतीसाठी उच्च शिक्षण हे एक प्रमुख साधन आहे. त्याचप्रमाणे विद्यापीठाकडून उत्तम नैतिक मूल्याधिष्ठित शिक्षण अपेक्षित आहे. कोठारी कमिशनचा दाखला देत त्यांनी कोणत्याही सुधारणा या नंतर करता येतील. पण उच्च शिक्षणात तातडीने बदल सुधारणा अपेक्षित आहेत. उच्च शिक्षणास सार्वजनिक सेवा या सामाजिक सेवेत जोडल्या गेलेल्या आहेत. यामध्ये जनतेचा सहभाग असावा

असे मत लेखकाने व्यक्त केले आहे. सांस्कृतिक व शाश्वत विकासासाठी तसेच वैयक्तिक व राष्ट्रविकासासाठी उच्च शिक्षणाची आवश्यकता आहे. उच्च शिक्षणात राष्ट्रीय हित व अग्रक्रम लक्षात घेणे गरजेचे आहे. याविषयी मत व्यक्त करतांना डॉ. धर्मा तेजा यांनी आजकाल उच्च शिक्षणात फक्त माहिती देण्याचे काम करतात असेही मत व्यक्त केले आहे. त्यांच्यामते उच्च शिक्षणाचे उद्देश खालील प्रमाणे असावेत.

१. विद्यार्थ्यांची वैचारिक शक्तीत वाढ.
२. निर्णयक्षमतेचा विकास व्हावा.
३. स्वयंविकसित संकल्पना तयार व्हाव्यात.
४. उत्तम अध्ययनाचा विकास.
५. धोका पत्करण्याची तयारी.
६. संयम.
७. शास्त्रीय विचारसरणी.

त्यांच्यामते सध्याचे उच्च शिक्षण हे उद्देशपूर्ण ठरू शकत नाही. आज जगात उच्च शिक्षित मनुष्यबळाची अपेक्षा असतांना शासन मात्र शिक्षणावरील खर्च अथवा अनुदान कमी करीत आहे.

डॉ. धर्मा तेजा यांच्या मते -

१. सध्या उच्च शिक्षणातील अभ्यास अथवा अभ्यासक्रम हा दिशाहीन आहे. तो योग्य दिशेने केला जावा.
२. अभ्यासक्रमामध्ये कौशल्ये व मूल अभ्यास सुसुत्रीकरण दिसत नाही. अभ्यासक्रमात कौशल्य विकास हे एक मुख्य आव्हान आहे.

३. अध्ययन प्रक्रियेत विद्यार्थ्यांचा सहभाग अल्प आहे. तो वाढविणे गरजेचे आहे.
४. उच्च शिक्षणातील शिक्षक आर्थिक दृष्ट्या समाधानी नाहीत त्यांच्यावर एक प्रकारचा आर्थिक ताण आहे.
५. उच्च शिक्षणात संशोधनाचा दर्जा घसरलेला आहे.
६. अभ्यासक्रमात मातृभाषेचा वापर होत नाही. तसेच परीक्षा पद्धतीतही मातृभाषेचा उपयोग होत नाही.

लेखकाने केलेल्या शिफारशी

१. शिक्षणाभोवतीच्या भ्रष्टाचारी वृत्तींना जो पर्यंत पायबंद होत नाही तो पर्यंत ही प्रक्रिया सुधारणार नाही यासाठी भ्रष्टाचारासारख्या मुद्यांना व शिक्षणातील अपप्रवृत्तींना पायबंद घालावा.
२. विद्यार्थ्यांना आवडीप्रमाणे अभ्यासक्रम निवडीचे स्वातंत्र.
३. आपल्या विचारसरणीमध्ये गुणात्मक बदल व्हावा.
४. महाविद्यालयीन शिक्षण हे प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षणाशी जोडले आहे.

संशोधकाचे मत:

डॉ. धर्मा तेजा यांनी उच्च शिक्षणाकडून काही अपेक्षा व्यक्त केल्या आहेत. परंतु त्या कशा पूर्ण होतील हे सांगितले नाही. उच्च शिक्षणात जनतेचा सहभाग कसा असावा याचाही खुलासा याच संशोधन लेखात नाही. उच्च शिक्षणाचे विविध उद्देश हे कसे ठरविले गेले तसेच कसे पूर्ण होणार या विषयी यात कोणतीही कार्यप्रणाली सांगितली नाही. उच्च शिक्षणापुढील आव्हाने योग्य रितीने मांडली आहेत. परंतु रोजगारभिमुख शिक्षण माणूस म्हणून समाजजीवन शाश्वत विकास, विकास काम, सामाजिक मूल्यांची जपवणूक या मूल्यांना स्पर्श करता आला असता. लेखकाने दिलेल्या शिफारशीमध्ये शिक्षणातील भ्रष्टाचार अथवा शिफारशीमध्ये अपप्रवृत्ती विषयी

फारसी माहिती दिलेली नाही. परंतु या शिफारशी मध्ये शिक्षण प्रक्रियेत उद्योग संस्थांचा शासनाचा व्यावसायिकांचा सहभाग असावा व त्यांच्या अपेक्षा विचारात घ्याव्यात अशी शिफारस करता येवू शकते. तसेच उच्च शिक्षणाची गुणवत्ता टिकविण्यासाठी आवश्यक तो शिक्षक वर्ग, आवश्यक भौतिक सुविधा व सरकारी अनुदान यांचाही समावेश व्हावा. देशातील विद्यापीठांमध्ये गुणवत्ता विकासासाठी काही शिफारशी या लेखकाने केलेल्या दिसून येत नाही. ज्यामध्ये गुणदान पद्धत शिक्षणक्रम कालावधी एकूण विद्यार्थी संख्या इत्यादी गोष्टींचा समावेश होऊ शकतो. येथील शिक्षकांनी या संस्थेचा नाव लौकिकाला साजेसा शैक्षणिक उपक्रम राबवावा व संशोधन करावे येथे विविध संशोधन केंद्रे अथवा अभ्यास केंद्र प्रस्थापित व्हावीत. रिक्तप्राध्यापकांच्या जागा ताबडतोब भराव्यात. या अभिमत विद्यापीठात चांगल्या प्रकारच्या शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध आहेत. नॅक अहवालाशी संशोधक सहमत असून अधिक मते खालील प्रमाणे मांडू इच्छिते.

१. वरिष्ठ प्राध्यापकांच्या जागा कधीही रिक्त न ठेवता त्या ताबडतोब भराव्यात.
२. तसेच उत्तम अनुभवी शिक्षित प्राध्यापकांना आकर्षित करून घ्यावे. या संस्थेने बाह्य देशातील संशोधन संस्थांशी शैक्षणिक कार्यक्रम राबविण्याचे करार करावेत. तसेच येथे प्रसिद्ध झालेले लेख जनसामान्यांना वाचण्यास उपलब्ध व्हावेत.

२.४.४ विषय – आंध्रप्रदेशातील विज्ञान विद्यापीठाचा कार्यक्रियशिलतेचा अभ्यास

प्रा. काटुरी व प्रा. आव : (२०१४) : आंध्रप्रदेशातील विज्ञान विद्यापीठाचा कार्यक्रियशिलतेचा अभ्यास : आंध्रप्रदेश : सिद्धांत नियतकालिक

सिद्धांत या नियतकालिकात २ एप्रिल २०१४ रोजी प्रा. काटुरी व प्रा.रावयांनीवरील विषयावर लेख लिहिलेला आहे. त्यांच्यानुसार हे विद्यापीठ सामाजिक उद्दिष्टांसाठी अस्तित्वात आलेले असून येथे दर्जेदार शिक्षण दिले जाते. शालेय शिक्षणापासून आरोग्य, अभियांत्रिकी,

औषधनिर्माण इत्यादी पर्यंत उच्च शिक्षण दिले जाते. यांच्या विविध शाखा आंध्रप्रदेशातील घुंटूर, विजयवाडा, हैदराबाद, विशाखापट्टणम येथे आहेत. समाजाची गरज ओळखून या शैक्षणिक संस्थेने विविध अभ्यासक्रम राबविलेले आहेत. जवळ पास येथे ४० हजार पेक्षा जास्त विद्यार्थी शिक्षण घेतात. इतर अनेक शैक्षणिक संस्था आल्यापासून या विद्यापीठास आव्हानात्मक परिस्थितीस तोंड द्यावे लागत आहे. पुढे जावून विविध अभ्यासक्रमांना विद्यार्थी संख्येचा प्रश्न भेडसावणारा आहे. आजूबाजूच्या शैक्षणिक संस्था कमी शुल्कामध्ये काही अभ्यासक्रम राबवित आहेत. त्याचा परिणाम या अभ्यासक्रमावर होवू शकतो. येथे प्रयोगशाळांची संख्या कमी आहे. तसेच महत्वाच्या विषयात प्राध्यापकांची संख्या कमी आहे.

संशोधकाचे परीक्षण :

संशोधकाच्या मते केवळ विद्यार्थी संख्या वा प्रयोगशाळा याच गोष्टीवर क्रियाशिलतेचा अभ्यास झालेला आहे. त्याचप्रमाणे रोजगारभिमुख अभ्यासक्रम, गुणदान पद्धती, औद्योगिक व व्यावसायिक करार, शैक्षणिक सुविधा, प्रशासकीय सेवा, शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची क्रियाशिलता हे मुद्दे येथे विचारात घेतले नाहीत.

२.४.५ विषय – भारतातील उच्च शिक्षण-संरचना, सांख्यिकी व आव्हाने

दिप्ती गुप्ता, नवनीत गुप्ता (२०१२) भारतातील उच्च शिक्षण-संरचना, सांख्यिकी व आव्हाने

मुंबई : जर्नल ऑफ एज्युकेशन अँड प्रॅक्टिस खंड-३

वरील लेखामध्ये लेखकाने औद्योगिक व आर्थिक विकास हा केवळ चांगल्या आर्थिक बळामुळे होवू शकतो असे सांगितले आहे. चांगले मनुष्यबळ केवळ दर्जेदार उच्च शिक्षणातून निर्माण होवू शकते. त्यांनी २०१४ च्या जनगणनेनुसार १८ ते २३ वयोगटातील तरुणांची संख्या अधिक असल्याचे सांगितले. १९५१ नंतर आजतागायत जवळपास २५ हजार महाविद्यालये वाढल्याचे नमूद केले. तसेच कोठारी कमिशनचा दाखला देत लेखकाने उच्च शिक्षणावरील खर्च ६ टक्केपेक्षा

जास्त असावा असे म्हटले आहे. त्याचप्रमाणे नॉलेज कमिशनने हे प्रमाण ७.५० टक्के असावे असे म्हटले आहे. जगातील चीन नंतरची सगळ्यात मोठी शैक्षणिक प्रणाली आहे. अमेरिकेत ६० हजार इंजिनियर्स तयार होतात, तर आपल्या देशात ४ लाख. उच्च शिक्षणाच्या संरचनेत संसदीय कायदानुसार निर्माण झालेले केंद्रीय विद्यापीठ राज्यस्तरावरील विद्यापीठ, अभिमत विद्यापीठ, खाजगी विद्यापीठ, राष्ट्राच्या दृष्टीने महत्वाच्या शैक्षणिक संस्था व अनुदानित महाविद्यालये हे युजीसीच्या अखत्यारितील विद्यापीठे व शैक्षणिक संस्था होय. ह्यासारख्या संस्थांचा परामर्श घेतांना त्यांनी आय.आय.टी, आय.एम., इयू, अेआयसीइटी, नॅक या संस्थांचा उल्लेख केला आहे. त्यांनी दिलेल्या सांख्यिकीनुसार २०१० पर्यंत ५०४ विद्यापीठे २५९०१ महाविद्यालये देशात कार्यरत आहेत. साधारणपणे १ ते ३० लाख विद्यार्थी संख्या आहे. तर ४० लाख शिक्षक वर्ग आहे. १३० अभिमत विद्यापीठे असून ४० केंद्रीय विद्यापीठे आहेत.

उच्च शिक्षणापुढील आव्हाने :

१. मागणी व पुरवठ्याचे प्रमाण : लेखकाच्या मतानुसार उच्च शिक्षण क्षेत्रात प्रचंड मागणी आहे. परंतु शिक्षण देण्याचे प्रमाण कमी आहे. केवळ १२ टक्के माध्यमिक विद्यालयातील विद्यार्थी उच्च शिक्षणाकडे वळतात. मनुष्यबळ विकास मंत्री यांनी म्हटल्यानुसार देशाला ८०० विद्यापीठांपेक्षा ४० हजार महाविद्यालयाची आवश्यकता आहे. म्हणजे उपलब्ध विद्यापीठे व महाविद्यालये यांच्यापलीकडे ही गरज आहे. लेखकाच्या मतानुसार ५० परकीय विद्यापीठ भारतात काम करू इच्छितात. पुढील पंचवार्षिक योजनेत २० आय.आय.टी, ७ आय.एम. अे. विकसित करण्याचा मानस आहे.

२. उच्च शिक्षणाचा दर्जा : लेखकाने दिलेल्या दाखल्यानुसार २/३ महाविद्यालये व विद्यापीठे अपेक्षित दर्जापेक्षा कमी दर्जाच्या सोयीसुविधा व शिक्षण देतात. तसेच या कालावधीमध्ये ४४ अभिमत विद्यापीठाची मान्यता निकृष्ट दर्जामुळे काढून घेण्यात आली आहे. गुणवत्ता टिकविण्याचे एक मोठे आव्हान उच्च शिक्षणापुढे आहे.

३. **संशोधन कार्य** : देशामध्ये विद्यापीठातून मिळणाऱ्या शिक्षण व्यवस्थेत संशोधन अभिप्रेत आहे. परंतु त्यावर केल्या जाणारा खर्च अत्यल्प आहे. स्थूल, घरेलू उत्पादनाच्या (जीडीपी) ०.०८ टक्के भारत खर्च करते तर इस्त्रायलचे हे प्रमाण ५-११ टक्के आहे. अमेरिकेचे हे प्रमाण २.८० टक्के आहे. तर स्वीडनचे ४०-२७ टक्के आहे. तर याचा दाखला देताना देशातील शैक्षणिक संस्था कोणत्याही संशोधन संस्थांना जोडलेल्या नाहीत असेही मत लेखकाने व्यक्त केलेले आहे.

४. **व्याख्यात्यांचा अभाव** : हे एक फार मोठे आव्हान या क्षेत्रापुढे आहे. आयआयटी, आयआयएम मध्ये जवळपास १/३ पदे रिकामी आहेत. तर केंद्रीय विद्यापीठामध्ये एकूण व्याख्यात्यांच्या २५ टक्के पद रिकामी आहेत. तात्पुरती उपाययोजना म्हणून व्याख्यात्यांचे निवृत्ती वय ५८ वरून ६० तर ६० वरून ६२ केलेले आहे. यासंबंधी मत मांडतांना उच्च शिक्षणातील दर्जा टिकविण्यासाठी केलेल्या काही उपाययोजनांचा उल्लेख लेखकाने केलेला आहे. ज्यामध्ये अभिमत विद्यापीठाचे सर्वेक्षण करणे, कंपनी कायदानुसार काही तांत्रिक शिक्षण देणाऱ्या काही शैक्षणिक संस्था उभारणे. व्यावसायिक शिक्षणात विद्यार्थी संख्येचा कोटा वाढवून देणे. १४ नव्या विद्यापीठांना जागतिक दर्जाच्या विद्यापीठांप्रमाणे विकसित करणे इत्यादी समावेश होतो. लेखकाने खालील शिफारशी केलेल्या आहेत.

१. खाजगी क्षेत्राला कर सवलत देवून शैक्षणिक संस्था उभारण्यास प्रवृत्त करणे.
२. मुक्त विद्यापीठांमध्ये दर्जेदार शैक्षणिक कार्यक्रम राबविणे.
३. परकीय विद्यापीठांना देशात शैक्षणिक संस्था सुरू करण्यासाठी प्रोत्साहित करणे.
४. सर्व शैक्षणिक संस्थांमध्ये इंटरनेटच्या सोयी देणे.
५. खाजगी क्षेत्रातील मोबदला वाढविणे.
६. खाजगी शैक्षणिक संस्थांचे परकीय विद्यापीठांबरोबर शैक्षणिक करार करणे.

संशोधकाचे मत

संशोधक जवळपास सर्वच मतांशी सहमत आहेत. परंतु गुणवत्ता टिकविण्यासाठी विद्यापीठ पातळीवर व महाविद्यालयीन पातळीवर कोणते प्रयत्न करावे? याचा उल्लेख लेखात केलेला नाही. तसेच विविध विषयांचे शिक्षण मातृभाषेत असावे, असेही मत येथे व्यक्त करता आले असते. या संशोधनात अधिकाधिक विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षणात कसे सहभागी करून घेता येईल या विषयी मत मांडले नाही. उच्च शिक्षणाची प्रक्रिया राबवतांना तसेच त्यातील विविध संस्थांची माहिती देतांना नॅक या संस्थेची माहिती योग्य प्रकारे देता आली असती.

२.४.६ विषय – भारतातील उच्च शिक्षण : गुणवत्ता व मूल्ये

श्री. बी.डी. कराड (२०१३) : भारतातील उच्च शिक्षण : गुणवत्ता व मूल्ये सांगली : चिंतामणराव कॉलेज ऑफ कॉमर्स सांगली इंटरनॅशनलजर्नल ऑफ एज्युकेशनल रिसर्च अँड टेक्नॉलॉजी आय.आय.एस. एन. ०९७६४०८९, खंड-४

लेखकाने भारतातील उच्च शिक्षणाचा दर्जा स्वायत्ता उच्च शिक्षण, परीक्षा पद्धती यामध्ये सुधार करण्यासाठी काही उपाययोजना सुचविल्या आहेत. लेखकाने १९५१, २००१, २०११ या शैक्षणिक वर्षामध्ये उभारलेली विद्यापीठे, महाविद्यालये व त्यांची प्रवेश संख्या याची माहिती दिलेली आहे. त्याचप्रमाणे भारतामध्ये जागतिक दर्जाच्या विद्यापीठाची स्थापना होवु शकली नाही. त्यांच्या मतानुसार देशाची प्रगती व परंपरा बघून देशाची उच्च शिक्षण प्रणाली विकसित होत नाही. काळानुसार व गरजेनुसार त्यात बदल होणे आवश्यक आहे.

अभ्यासक्रमाविषयी सूचना :

१. अभ्यासक्रमामध्ये भोवतालचा बदल लक्षात घेवून अभ्यासक्रमांची पुर्नमांडणी करणे.
२. विविध कला शाखा, विज्ञान व तंत्रज्ञान यांचा समावेश असावा.

३. विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक व नागरीक जागृती निर्माण व्हावी सर्व विद्यार्थ्यांना एन.सी.सी. चे प्रशिक्षण मिळावे.
४. भारताचा इतिहास व परंपरा सर्व अभ्यासक्रमामध्ये सक्तीचा विषय म्हणून समाविष्ट करावा.
५. व्यवसाय शिक्षण सर्व विद्यार्थ्यांना द्यावे.
६. दर तीन वर्षांनी आवश्यक अट म्हणून अभ्यासक्रम बदलावेत.
७. विज्ञान व तंत्रज्ञान शिक्षणाबरोबरच नैतिक शिक्षण व मूल्य शिक्षण द्यावे.
८. राष्ट्रीय सुरक्षा, दहशतवाद व जागतिकीकरण अशी प्रकरणे अभ्यासक्रमात समाविष्ट व्हावीत.
९. शैक्षणिक धोरण ठरविताना आदिवासी व ग्रामीण विद्यार्थ्यांचा विचार व्हावा.
१०. उच्च शिक्षण हे सर्व भारतीय भाषेमध्ये द्यावे.

शैक्षणिक दर्जा टिकविण्यासाठी श्री. कन्हाड यांनी उत्तम प्रकारचे ग्रंथालय, नियोजन पूर्ण व्याख्याने, सक्तीची विद्यार्थ्यांची उपस्थिती हे मुद्दे विचारात घेतलेले आहेत. उच्च शिक्षणात गुणवत्ता टिकविण्यासाठी शिक्षणातील पदवी (बीए/बीकॉम/ बीएस्सी) सर्वच शिक्षकांना सक्तीचे करावे, असे त्यांनी सुचविलेले आहेत त्याचप्रमाणे हे शिक्षण पूर्ण केल्याखेरीज कोणत्याही शिक्षकाला स्थायी स्वरूपाची नोकरी देऊ नये, असेही सुचविलेले आहेच. शिक्षकांविषयी सुधारणा सुचविताना त्यांच्या कार्याचे सातत्याने मूल्यमापन व्हावे व हे शैक्षणिक मूल्यमापन युजीसीने ठरवून दिलेल्या निकषांवर व्हावे. शिक्षकांनी करावयाचा शिक्षण व प्रशिक्षणाचा खर्च हा शासनाने करावा असेही त्यांनी सुचविलेले आहेच. नैतिक मूल्यांची जपवणूक करतांना त्यांनी नैतिक मूल्यांचे महत्व विशद केले आहे. यासाठी शैक्षणिक प्रक्रियेत प्रार्थना, सामाजिक कार्य, सांस्कृतिक कार्यक्रम यावर भर द्यावा असे लेखकाचे मत आहे. उच्च शिक्षणाला सरकारने महत्व देवून ते स्वायत्त करावे ज्यामध्ये एखाद्या शैक्षणिक आयोगानुसार शिक्षण प्रणाली कार्यरत होऊ शकेल. परीक्षा पद्धती विषयी त्यांनी

बहुपर्यायी प्रश्नांबरोबरच दीर्घोत्तरी प्रश्न परीक्षेत असावे असे म्हटले आहे. मौखिक परीक्षा फक्त व्यावसायिक व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांना असावी. शासनाने केलेल्या उच्च शिक्षणावरील खर्चाचा आढावा लेखात समाविष्ट आहे. यामध्ये शिफारस करतांना लेखकांने उच्च शिक्षणावरील खर्च वाढवावा. सामाजिक व आर्थिकदृष्ट्या वंचित असलेल्या विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण मिळावे व विद्यापीठ व महाविद्यालयांनी स्वतःचे उत्पन्नाचे स्रोत निर्माण करावेत अशा सूचना केल्या आहेत. लेखकांने केलेल्या इतर सूचनांमध्ये प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमांचा विकास, शिक्षकांच्या रिक्त जागा त्वरेने भराव्यात. भारतीय शैक्षणिक सेवा अशी संस्था सुरू व्हावी. उच्च शिक्षणात समाजाच्या व देशांच्या गरजांचा विचार व्हावा व विद्यार्थ्यांचा निर्णय प्रक्रियेत सहभाग व्हावा असे उपाय सुचविलेले आहेत.

संशोधकाचे मत -

श्री. क-हाड यांनी सूचनांचे वर्गीकरण, अभ्यासक्रमातील सूचना, संशोधन कार्यातील सूचना, शिक्षक कर्मचाऱ्यांसाठी सूचना व इतर सूचना याचे योग्य वर्गीकरण केले आहे. गुणवत्ता खालावली की नाही याविषयी मत व्यक्त केलेले आहे. समाजशिक्षण, भारताचा इतिहास, नैतिक शिक्षण, एन.सी.सी. हे सक्तीचे करतांना त्याची अंमलबजावणी कशी करावी या विषयी मत मांडलेले नाही. त्याचप्रमाणे महाविद्यालयांना, विद्यापीठांना स्वायत्त दर्जा देतांना त्यांना विशिष्ट शैक्षणिक जबाबदारी द्यावी असेही येथे नमूद करावेसे वाटते.

२.४.७ गोखले अर्थशास्त्र व राज्यशास्त्र संस्था पुणे-

या अभिमत विद्यापीठाच्या गुणवत्तेचा अभ्यास करून नॅक या संस्थेने दिलेल्या अहवालानुसार संशोधकांने खालील गोषवारा मांडलेला आहे.

१९३० साली सुरू झालेली मान्यता प्राप्त संस्था आहे. पुर्वी मुंबई विद्यापीठाशी व पुणे विद्यापीठाशी संलग्न असलेली ही संस्था आता अभिमत विद्यापीठ म्हणून ओळखली जाते.

सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रात दर्जेदार अभ्यासक्रम तसेच संशोधन येथे केले जाते. नॅकने केलेल्या पाहणीनुसार येथील संशोधन व अभ्यासक्रम उत्तम दर्जाचे आहेत. परंतु अर्थशास्त्राचा अधिक अभ्यास करणे गरजेचे आहे. या विद्यापीठाने औद्योगिक क्षेत्रातील कौशल्य प्राप्त होण्यासाठी काही अभ्यासक्रम सुरु करावे अशी सूचना नॅकने केलेली आहे. तसेच पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांसाठी विविध संशोधन प्रकल्प असावे असेही मत मांडले आहे. या अभिमत विद्यापीठात विद्यार्थी व शिक्षकांचा चांगला संवाद आहे. परंतु प्रथम व द्वितीय वर्षाचे विद्यार्थी एकत्रित येवून काही शैक्षणिक उपक्रम राबवितात यामध्ये क्रमवारीचा विचार व्हावा.

सध्याचा शिक्षक वर्ग उच्च शिक्षित आहेत व ते प्रेरणादायी काम करीत आहेत. परंतु असे शिक्षक मिळावेत, आकर्षित व्हावेत व कायमस्वरूपी संस्थेत रहावेत यासाठी काही योजना आवश्यक आहेत. येथे विविध प्रश्नमंजुषा स्पर्धा व्हाव्यात अशी अपेक्षा व्यक्त करण्यात आलेली आहे. बाहेर पडणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून त्यांचा मत प्रदर्शन अहवाल अथवा मत मागणी आवश्यक वाटते. येथील शिक्षकांनी या संस्थेचा नावलौकीकाला साजेसा असा शैक्षणिक उपक्रम राबवावा व संशोधन करावे. येथे विविध संशोधन केंद्रे अथवा अध्ययन केंद्रे प्रस्थापित व्हावीत. रिक्त प्राध्यापकांच्या जागा ताबडतोब भराव्यात. या अभिमत विद्यापीठात चांगल्या प्रकारच्या शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध आहेत. नॅकच्या अहवालाशी संशोधक सहमत असून अधिक मते खालील प्रमाणे मांडू इच्छिते.

१. वरिष्ठ प्राध्यापकांच्या जागा कधीही रिक्त न ठेवता त्या ताबडतोब भराव्यात. तसेच उत्तम अनुभवी शिक्षित प्राध्यापकांना आकर्षित करून घ्यावे.
२. या संस्थेने बाह्य देशातील संशोधन संस्थांची शैक्षणिक कार्यक्रम राबविण्याचे करार करावेत तसेच येथे प्रसिद्ध झालेले लेख जनसामान्यांना वाचनास उपलब्ध व्हावेत.

समारोप -

संबंधित साहित्याचा आढावा घेताना असे लक्षात येते की उच्च शिक्षणात गुणवत्तेचा अभ्यास व मुल्यांकन यावर सातत्याने संशोधन व अभ्यास सुरु आहे. संशोधकाने या साहित्याचा उपयोग आपल्या अभ्यासात करून घेतला आहे.

प्रकरण ३ रे

संशोधनाची कार्यपद्धती

३.१ प्रास्ताविक -

संशोधन कार्य पद्धती या प्रकरणात संशोधन सामाजिक संशोधन, शैक्षणिक संशोधन या मुद्यांचा विचार करण्यात येईल, संशोधकाचे संशोधन अभिमत विद्यापीठांशी संबंधित असल्याने प्रस्तुत संशोधनासाठी प्रश्नावली तसेच सर्वेक्षण पद्धतीचा वापर करण्यात आलेला आहे. सामाजिक ऐतिहासिक विश्लेषणात्मक अशासारख्या संशोधनांमुळे समाजाला ज्ञान व माहिती मिळत असते.

३.२ संशोधन संकल्पना-

ज्ञान मिळविण्याचे संशोधन हे एक साधन आहे. तथ्य शोधण्याची ही एक संरचना आहे. समस्या सोडविण्यासाठी शास्त्रीय पद्धतीचा अवलंब करून त्यावर उपाय शोधण्याचा प्रयत्न केलेला आहे.

१) कोणत्याही प्रकारचे तथ्य शोधण्याच्या दृष्टीकोनातून अगर तत्व शोधून काढण्याच्या उद्देशाने जिज्ञासू वृत्तीने, काळजीपूर्वक केलेली चौकशी तसेच एखादे तथ्य शोधून एखादी गोष्ट निश्चित करण्यासाठी परिश्रमपूर्वक केलेले काम म्हणजे संशोधन होय.

वेबस्टर शब्दकोश

२) संशोधन हे एखाद्या सुसंघटीत ज्ञानसंस्थेच्या शोधाचे आणि विकासाचे दृष्टीने पद्धतशीर असे कार्य आहे.

जॉन वेस्ट

३.३ संशोधनाचे प्रकार-

संशोधकाच्या संशोधनाच्या उद्देशावरून तसेच दृष्टीकोनातून व स्वरूपावरून संशोधनाचे मुख्यत्वे खालील प्रकार पडतात.

- अ) शुद्ध संशोधन
- ब)सैद्धान्तिक स्वरूप
- क) व्यावहारिक संशोधन
- ड) सामाजिक संशोधन
- इ) अन्वेषणात्मक संशोधन
- ई) वर्णनात्मक संशोधन

अ) शुद्ध संशोधन -

हा संशोधनाचा एक महत्वाचा प्रकार आहे. या संशोधनामध्ये सामाजिक जीवन आणि घटना यांचा वापर करून मौलिक सिद्धान्त किंवा नियम शोधून काढले जातात. शुद्ध संशोधनाचा उद्देश ज्ञान प्राप्त करणे, ज्ञानात वृद्धी करणे, जुन्या नियमांची व सिद्धांतांची पडताळणी करणे असा आहे. जुने नियम, तत्व व सिद्धान्त वर्तमानात योग्य नसल्यास त्यात आवश्यक सुधारणा करणे हा आहे.

ब)सैद्धान्तिकस्वरूप-

नवीन परिस्थितीमुळे नवीन समस्या निर्माण होतात.समस्यांवर समाधानासाठी संशोधनाची गरज असते. नवनवीन ज्ञानाच्या आधारावर नवीन समस्यांचे समाधान करता येऊ शकते. सत्याचा शोध घेऊन नवीन प्रमेय अथवा सिद्धांताची मांडणी केलेली आहे. शुद्ध संशोधन हे सैद्धान्तिक स्वरूपाचे असते.

क) व्यावहारिक संशोधन -

संशोधनाचा अथवा ज्ञानाचा उपयोग व्यवहारामध्ये करणे हा या संशोधनाचा मुख्य हेतू आहे. व्यावहारिक संशोधनात समाजिक नियोजन, धर्म शिक्षण, आरोग्य सार्वजनिक कायदे चालीरीती, रूढी, परंपरा अशा विषयांचा समावेश केलेला आहे. या संशोधनात तर्कशुद्ध ज्ञानाच्या आधारे संशोधनातून विविध समस्या सोडविण्याचा प्रयत्न केलेला आहे.

ड) सामाजिक संशोधन-

समाजजीवनातील घटना, परिस्थिती आणि समस्या यांचे शास्त्रीय पद्धतीने विवेचनात्मक आणि विश्लेषणात्मक शोधकार्य करणे म्हणजे सामाजिक संशोधन होय. सामाजिक तथ्यांचे निरीक्षण, वर्गीकरण आणि निर्वाचन करून सामाजिक जीवनाच्या संबंधामध्ये सत्याचा शोध घेणे व नवीन ज्ञान प्राप्ती करून घेणे असे उद्देश या संशोधनात असतात. सामाजिक संशोधन ही सामाजिक जीवन अंतर्भूत प्रक्रिया आणि नियमांची एक संशोधन पद्धती आहे. सामाजिक घटना आणि समस्यांबाबत नवीन ज्ञान प्राप्तीकरिता करण्यात आलेल्या व्यवस्थित संशोधनाला सामाजिक संशोधन म्हणता येईल.

इ) अन्वेषणात्मक संशोधन-

एखाद्या सामाजिक घटनेच्या मुळाशी असलेल्या कारणांचा शोध घेणे हा या संशोधनाचा उद्देश असतो. संशोधन कार्याची रूपरेषा तयार करतानां विशिष्ट घटनेचे स्वरूप, परिणाम, वस्तुस्थिती अशा बाबी विचारात घेतल्या जातात. ज्या क्षेत्रात ज्ञान प्राप्ती अल्प आहे तेथे असे संशोधन करता येते. या संशोधनामुळे विज्ञानाचे क्षेत्र विकसित होण्यास मदत होते. या संशोधनात संबंधित साहित्याचे अध्ययन किंवा सर्वेक्षण केले जाते.

ई)वर्णनात्मक संशोधन-

या संशोधनाचा मुख्य उद्देश म्हणजे एखाद्या समस्येशी संबंधित असलेल्या वास्तविक तथ्याच्या आधारावर वर्णनात्मक विवेचन करणे होय. यात संशोधकाला संबंधित विषयाची पूर्ण माहिती करून घेणे आवश्यक असते. समुहाचे वर्गीकरण, शिक्षणस्तर निवास व्यवस्था, कुटुंब प्रकार, चालीरिती असे विषय येथे संशोधनास घेतले जातात. या मध्ये प्रामुख्याने मुलाखती, अनुसूची, पूर्वग्रह, पक्षपातीपणा, गैरसमज यांना थारा देऊ नये. संतुलित दृष्टीकोनाची येथे गरज आहे.

३.४ संशोधन पध्दती -

संशोधनाची उद्दिष्टे, माहिती संकलनाचे तंत्र, साधने, क्षेत्र इ. अनेक प्रकाराच्या आधारावर शैक्षणिक संशोधन पध्दतीचे चार प्रकारात वर्गीकरण करता येते.

१. वैज्ञानिक संशोधन पध्दत
२. ऐतिहासिक संशोधन पध्दत
३. सर्वेक्षण संशोधन पध्दत
४. प्रायोगिक संशोधन पध्दत

१. वैज्ञानिक संशोधन पध्दती-

वैज्ञानिक पध्दती ही संशोधनाचा मुलाधार आहे त्यामुळे कोणत्याही प्रकारचा संशोधन हे वैज्ञानिक पध्दतीनेच करता येते. वैज्ञानिक पध्दतीमध्ये विचारपूर्वक समस्येची निवड करणे, पध्दतशीरपणे आधारसामग्री संग्रहीत करणे व गृहित कृत्याच्या आधारे माहितीचे अर्थनिर्वचण करणे ह्या बाबींचा समावेश होतो. वैज्ञानिक पध्दतीत मूलभूत पाया-यांच्या आधारावर संशोधनाच्या विविध पध्दती निश्चित करण्यात आलेल्या आहेत.

२. ऐतिहासिक संशोधन पध्दती -

जेव्हा संशोधनासाठी भूतकाळातील लिखित माहिती ही आधारसामग्री असते तेव्हा त्यासंशोधन पध्दतीस ऐतिहासिक संशोधन पध्दती असे म्हणतात. सामाजिक संशोधनासाठी ऐतिहासिक पध्दती ही एक अतिशय महत्वाची पध्दती आहे. वर्तमान घटनांचा अर्थ लावण्याच्या दृष्टीने संदर्भ म्हणून भूतकाळातील घटनांचा मागोवा घेणे हे ऐतिहासिक संशोधनाचे उद्दिष्ट आहे.

३. सर्वेक्षण पध्दती -

जेव्हा संशोधन हे वर्तमानकालीन समस्येशी संबंधित असते तेव्हा माहिती संकलनासाठी सर्वेक्षण पध्दतीचा वापर केला जातो. सर्वेक्षणामुळे समस्येच्या स्वरूपाचे संपुर्ण ज्ञान होऊ शकते व त्यामुळेच या पध्दतीचा सामाजिक संशोधनासाठी मोठ्या प्रमाणावर वापर होत असलेला दिसतो.

४. प्रायोगिक पध्दती -

प्रयोगाद्वारे आधारसामग्री संकलित करण्यासाठी या पध्दतीचा वापर करतात. प्रायोगिक पध्दतीत परिस्थिती नियंत्रित असते. प्रायोगिक पध्दतीत गटवार चाचण्यांच्या आधारे मूल्यमापन करून निष्कर्ष काढले जातात. प्रायोगिक संशोधन हे भविष्यकाळाशी संबंधित असून नियंत्रित परिस्थितीत केलेल्या विशिष्ट परिणाम तपासून दोन चलांमधील कार्यकारण संबंध शोधणे व त्याआधारे भाकित करणे हा प्रायोगिक संशोधनाचा हेतु असतो.

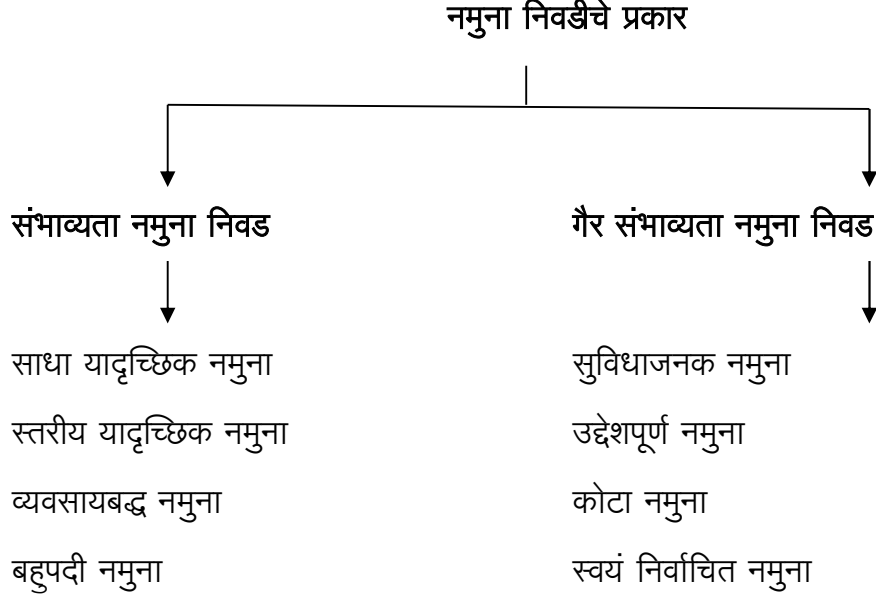
प्रस्तुत संशोधन हे गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे या अभिमत विद्यापीठांचे अभ्यासक्रम, सोयीसुविधांशी निगडित आहे. याचाच अर्थ हे संशोधन वर्तमानकाळाशी संबंधित आहे. त्यामुळे आधारसामग्री किंवा

माहितीसंकलनासाठी सर्वेक्षण पध्दतीचा वापर करण्यात आला आहे. सर्वेक्षण तंत्रातही मुलाखत, प्रश्नावली, निरीक्षणे अशी विविध साधने असून त्यापैकी प्रस्तुत संशोधनासाठी संशोधकाने प्रश्नावली या साधनाचा मुख्यतः वापर केला आहे.

३.५ नमुना निवड-

सामाजिक क्षेत्रात लोकसंख्येचा अध्ययनाचा parametric व Non parametric या दोन पद्धती आहेत. parametric पद्धती म्हणजेच ज्या द्वारे संपूर्ण समुह किंवा लोकसंख्या यांना परिक्षणाचे क्षेत्र मानून संशोधन केले जाते. Non parametric पद्धतीमध्ये नमुना हा संपूर्ण समुहातून किंवा लोकसंख्येतून निवडून घेतलेल्या भागाचे परिक्षण केले जाते. नमुना म्हणजेच त्यातील नावाप्रमाणे विस्तृत समुहाचा लोकप्रतिनिधी असतो. सांख्यिकी नमुना त्या संपूर्ण समुहाचे किंवा समग्र्याचे एक लघुचित्र असते. विश्व किंवा समग्र्यातील एकूण एककापैकी काही प्रतिनिधी एककाची विवाद करणे म्हणजे नमुना निवड होय. समग्र्याचे योग्य प्रतिनिधीत्व करण्याचा काही एककांना नमुना म्हणतात. आदर्श नमुना हा प्रातिनिधिक पर्याप्त आकाराचा व पुर्वग्रहमुक्त असतो. तो सामान्य ज्ञान व तर्काच्या आधारावर निवडलेला असतो. नमुना निवड पद्धतीमध्ये वेळ, श्रम व पैशाची बचत होते. सखोल अध्ययनात नमुना निवडीला महत्व आहे.

३.५.१) नमुना निवडीचे प्रकार -

३.५.२ नमुना निवड प्रमाण

भारतातील एकूण अभिमत विद्यापीठे	१२७
महाराष्ट्रातील एकूण अभिमत विद्यापीठे	०२१
पुणे जिल्हयातील एकूण अभिमत विद्यापीठे	०६
अध्ययनास निवडलेली एकूण विद्यापीठे	०५

संशोधकाने अध्ययनास नमुना निवड करताना सहेतुक नमुना निवड पध्दतीने अकृषी अभिमत विद्यापीठांपैकी पुणे जिल्हयातील खालील पाच अभिमत विद्यापीठांची निवड केलेली आहे.

१. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे
२. डेक्कन पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे
३. भारती विद्यापीठ, पुणे

४. डॉ. डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठ, पुणे
५. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

३.५.३. गुणवत्ता परिक्षणास वापरले जाणारे मुख्य मुद्दे व त्यांचे हेतू -

प्रस्तुत संशोधनात पुणे जिल्हयातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास करतांना विविध मुद्यांवर त्यांचे परिक्षण केले आहे.

१. **मुलभूत सुविधा** - विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांपर्यंत, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांच्या पर्यंत तसेच पालकांपर्यंत शिक्षण व माहिती पोहोचविण्यास मुलभूत सुविधांची गरज आहे. या संस्थांमध्ये महाविद्यालयापेक्षा जास्त व दर्जेदार मुलभूत सुविधा निर्माण केलेल्या आहेत. या मध्ये शैक्षणिक व इतर सुविधांचा समावेश आहे. वर्ग खोल्या संगणक फर्निचर्स, संदर्भ ग्रंथ, मैदाने आवश्यक गोष्टींसाठी लागणाऱ्या सुविधा तसेच उत्तम कार्यालयीन सुविधा येतात. तुलनात्मक अभ्यास करतांना हा मुद्दा विचारात घेण्यात आला आहे.

२. **अध्यापक वर्ग** - शिक्षकांच्या गुणवत्तेवर राष्ट्राची गुणवत्ता ठरते. अभिमत विद्यापीठांमधील उपलब्ध प्राध्यापक संख्या ही योग्य व अहर्ताधारक आहेत का तसेच त्यांच्या शिक्षणाविषयी व इतर गुणवत्तेविषयी माहिती घेण्यात आली.

३. इतर संस्थांशी शैक्षणिक व पुरक असे करार अभिमत विद्यापीठांनी औद्योगिक, शैक्षणिक व व्यावसायिक संस्थांशी विद्यार्थ्यांच्या समग्र विकासासाठी सामंजस्य करार करणे आवश्यक आहे. याचा उपयोग रोजगार संधी व व्यक्तीमत्व विकासासाठी होतो. राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय करारांचा उपयोग गुणवत्ता वाढीसाठी होतो.

४. संशोधनातील सहभाग विद्यापीठाने ठरून दिलेल्या अभ्यासक्रमाबरोबरच संशोधन महत्वाचे असते. पेटंट अथवा भौतिक संपदा मिळवल्या असल्यास त्याची नोंद घेणे गरजेचे आहे. याच बरोबर पीएच.डी साठी उत्तेजन तसेच संशोधन लेखांचा विचार करण्यात आला आहे

५. शिक्षकेत्तर कर्मचारी या विद्यापीठामध्ये शासनाने नेमून दिलेल्या आकृतीबंधानुसार शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी संख्या अभ्यासण्यात आली. संख्या बरोबरच अर्हता विचारात घेतली आहे.
६. गुणदान पद्धती- शैक्षणिक मूल्यांकनात परीक्षा पद्धती व गुणदान पद्धती यांचा समावेश होतो. विद्यापीठाची गुणदान पद्धत अथवा निकष अभ्यासण्यात आले आहेत.

३.६. संशोधन गृहीतके -

१. अकृषी अभिमत विद्यापीठांना त्यांच्या संबंधी विद्याशाखांना अभ्यासक्रम, अभ्यासक्रमाचा कालावधी, अभ्यासक्रमाचे स्वरूप निर्मितीचे स्वातंत्र्य असते.

पारंपारिक विद्यापीठांपेक्षा निराळे उद्दिष्टे व ध्येय निश्चित करून अभिमत विद्यापीठांची स्थापना झालेली असते. अभ्यासक्रम राबवितांना तसेच तो निश्चित करतांना संस्थांनी निश्चित केलेली मार्गदर्शक तत्वे विचारात घेणे आवश्यक आहेत. अभिमत विद्यापीठांना त्यांच्या ध्येयानुसार विविध विद्याशाखांचे अभ्यासक्रम राबविले जातात व त्याचा कालावधी ठरविण्याचा अधिकारही विद्यापीठांना दिलेला असतो. निर्मितीचे स्वातंत्र्य म्हणजे अभ्यासक्रमाची व्याप्ती काठीण्य पातळी अशासह सर्व बाबतीत विद्यापीठांना स्वातंत्र्य असते. परंतु विद्यापीठ अनुदान आयोगाने नेमून दिलेल्या चौकटीतच अभ्यासक्रमांची निर्मिती होणे आवश्यक आहे.

२. अकृषी अभिमत विद्यापीठांना प्रशासकीय सेवेबाबत तसेच शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी पदे मंजूर करणे पदांची भरती प्रक्रिया व त्यांना अनुदान देणे बाबत शासनाने निर्गमित केलेले नियम बंधनकारक असतात.

अकृषी अभिमत विद्यापीठांना अनुदान आयोगाने निर्मितीचे स्वातंत्र्य दिलेले आहे. राज्य शासन, विद्यापीठ अनुदान आयोग, मनुष्यबळ व विकास मंत्रालय यांचे अभिमत विद्यापीठांवर नियंत्रण असते. अशा वेळी पारंपारिक अकृषी विद्यापीठांचे प्रशासकीय सेवेबाबत तसेच शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी पदे मंजूर करणे, पदांची भरती प्रक्रिया व त्यांना अनुदान देणे ह्या बाबत शासनाने निर्मित केलेले नियम बंधनकारक आहेत. अभ्यासक्रम राबवितांना शिक्षक पदे व

प्रशासकीय सेवा प्रदान करतांना शिक्षकेत्तर कर्मचारी पदे व त्याचं संख्या हे घटक महत्वाचे आहेत.

३. यूजीसी मान्य अकृषी अभिमत विद्यापीठांना दिलेल्या पदव्या व इतर विद्यापीठांच्या पदव्यांशी समकक्ष मानल्या जातात.

यूजीसी अर्थात विद्यापीठ अनुदान आयोग हा देशातील कृषी व अकृषी पारंपारिक व अपारंपारिक विद्यापीठांना मान्यता देणारी संस्था आहे. यूजीसीच्या नियमानुसार अथवा कायद्यातील विविध कलमांनुसार विद्यापीठ, संरचना शिक्षक पदे, शिक्षकेतर, पदे, प्राचार्य, कुलगुरु यांची पात्रता अशा महत्वाच्या बाबी ठरतात. तसेच आंमलात आणल्या जातात. देशातील पारंपारिक व अभिमत विद्यापीठे यूजीसीच्या नियमानुसार उभारली जातात व चालवली जातात. गृहितके ३ मध्ये यूजीसी मान्य अकृषी अभिमत विद्यापीठांनी दिलेल्या पदव्या व इतर समकक्ष मानल्या जातात असे विधान आहे. पदवी व पदव्युत्तर व डिप्लोमा इत्यादी पदव्या यूजीसी मान्य विद्यापीठांकडून मिळतात. याचा उपयोग व्यवहारात रोजगार व स्वयं रोजगारासाठी होतो. त्याच बरोबर यूजीसी मान्य विद्यापीठाच्या पदवीला एक प्रकारे जनमानसात मानाचे स्थान आहे. अभिमत विद्यापीठ अशा प्रकारच्या पदव्या अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्यावर प्रदान करतात. मात्र अशापदव्या यूजीसी मान्य विद्यापीठाशी समकक्ष आहेत असे मानावे लागेल. अभिमत विद्यापीठांकडून मिळवलेली पदवी ही यूजीसी मान्य विद्यापीठासारखीच असते व समकक्ष असते. रोजगारात व स्वयंरोजगारात या पदवी मुळे पात्रतेच्या अडचणी येत नाहीत.

३.७ संकलन

संकलन म्हणजे एकत्रिकरण. संकलनाचे प्रामुख्याने दोन प्रकार पडतात.

१. माहिती संकलन
२. तथ्य संकलन

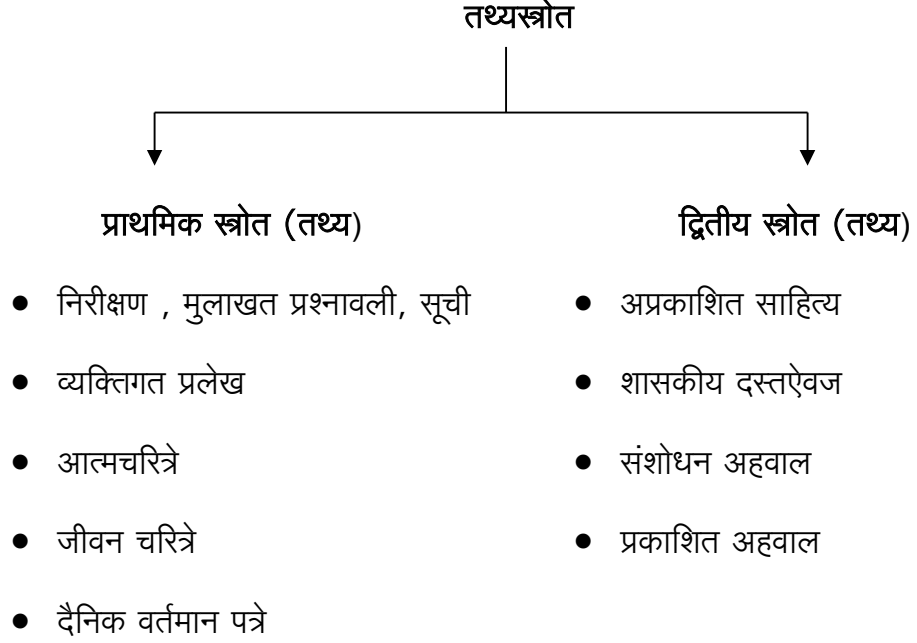
३.७.१ माहिती संकलन-

संशोधन प्रकारात माहिती संकलनाचे स्रोत असतात. प्रथम स्रोत म्हणजेच प्राथमिक ज्याला प्राथमरी डाटा कलेक्शन म्हणतात. माहिती संकलनात द्वितीय स्रोत म्हणजे दुय्यम माहिती संकलन ज्याला सेकंडरी डेटा कलेक्शन म्हणतात.

प्राथमिक माहिती संकलन म्हणजे अशी माहिती व आकडेवारी अथवा सांख्यिकी जी संशोधकाने स्वतःचे कौशल्य, कला वापरून गोळा केली आहे. या मध्ये संशोधक स्वतःच अध्ययन करून माहिती मिळवितो. या माहितीचा उपयोग विश्लेषणात्मक अभ्यास करण्यासाठी होतो. अशी माहिती जास्त योग्य व संयुक्तिक मानण्यात येते. ही माहिती अध्ययनाचा मूळ आधार असते. ही माहिती संकलित करतांना सूची, प्रश्नावली, सूक्ष्म निरीक्षण, सहभागातून निरीक्षण व मुलाखत अशी विविध तंत्रे वापरली जातात. संशोधन प्रकारचा अभ्यास करून माहिती संकलनाचे तंत्र ठरविले जाते.

द्वितीय माहिती संकलनात विविध मासिके, नियतकालिके, इंटरनेट, शोध प्रकल्प, शोध अहवाल, शोध निबंध, संदर्भ ग्रंथ यांचा समावेश होतो. या मध्ये संकलित माहिती संशोधक आपल्या संशोधनात योग्य ठिकाणी वापरत असतो. याचा उपयोग संशोधकाला गृहितकांकडे जाण्यासाठी होतो. ही माहिती संशोधकाने स्वतः मिळविलेली नसते अथवा संकलित केलेली नसते.

३.७.२ तथ्य संकलन -

१. प्राथमिक तथ्य -

तथ्य एक अनुभव सिद्ध सत्यापन निरीक्षण आहे. कोणत्याही संशोधनात तथ्य महत्वाची असतात. उद्दिष्टांकडे जाण्यासाठी व गृहीतके तपासण्यासाठी तथ्ये व माहिती महत्वाची ठरते. प्राथमिक तथ्य म्हणजे संशोधन करता स्वतःच्या अध्यापन विषयातील तथ्ये माहिती जमा करणे. प्राथमिक तथ्यांचे स्रोत हे निरीक्षण प्रश्नावली मुलाखत अनुसूची असे आहेत. या साधनांमधून गोळा केलेली तथ्ये मौलिक असतात.

२. द्वितीय तथ्य -

तथ्यांच्या स्रोतात द्वितीय किंवा प्रलेखांचे स्रोत यांचाही समावेश होतो. द्वितीय तथ्य ही इतर व्यक्तींनी पुर्वीच गोळा केली असून ती लिखित स्वरूपात उपलब्ध असते. संशोधनाकरिता यांचा उपयोग चांगला होतो. द्वितीय स्रोतांमध्ये व्यक्तिगत प्रलेख, आत्मचरित्रे, जीवनचरित्रे व दैनंदिन पत्रे यांचा समावेश होतो. त्याच प्रमाणे प्रकाशित सार्वजनिक अहवाल, शासकीय संदर्भग्रंथ, पुस्तके, मासिके, नियतकालिके, वर्तमानपत्रे, संशोधन अहवाल यांचाही समावेश होतो.

३.७.३. प्रस्तुत संशोधनातील तथ्यांचे स्रोत

या अध्ययनात पारंपारिक व अभिमत विद्यापीठांकडून विविध माहिती, तथ्ये मिळविण्यासाठी संशोधकाने पुढील स्रोतांचा वापर करण्यात आला.

प्राथमिक तथ्य स्रोत -

प्राथमिक स्रोत या मधून पारंपारिक व अभिमत विद्यापीठांकडून विविध प्रकारची माहिती, प्रश्नावली, निरीक्षण, मुलाखत व अनुसूची ही माध्यमे वापरून संशोधक संकलन करण्याचा प्रयत्न केला आहे. विद्यापीठाची स्थापना, कार्यक्षेत्र, शैक्षणिक कार्यक्रम, अभ्यासक्रम, गुणदान पद्धती, संरचना अशा प्रकारची माहिती, प्रश्नावलीचा व मुलाखतींचा वापर करून जमा केली आहे. गुणवत्ता तपासणीसाठी आवश्यक ठिकाणी अनुसूची वापरण्यात आली आहे. विद्यार्थ्यांच्या वर्तनशिलतेचा व संवाद कौशल्यांचे अध्ययन करण्यासाठी निरीक्षण पद्धतीचा वापर केला आहे.

द्वितीय तथ्य स्रोत -

या मध्ये प्रकाशित युजीसी पत्रके, नियमावली, वार्षिक अहवाल, माहितीपुस्तिका अभ्यासक्रम पुस्तके, निकाल, संकेत स्थळ या माध्यमांचा वापर केला आहे. विविध प्रकाशित अहवालावरून व माहिती पुस्तकांवरून शैक्षणिक निकाल व त्याची परंपरा, विद्यार्थी संख्या,

शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी यांची शैक्षणिक पात्रता शैक्षणिक स्तर अशी माहिती संकलित केली आहे. तुलनात्मक अभ्यासातून अभ्यासक्रम, कार्यक्रम, गुणदान पद्धत, रोजगार अथवा स्वयंरोजगार, कौशल्य निर्मिती विकास तसेच सामाजिक उद्दिष्टांचा अभ्यास केला आहे.

३.८. संशोधनासाठी वापरण्यात आलेली प्रश्नावली-

सदर संशोधनात अभिमत विद्यापीठाकडून माहिती मिळविण्यासाठी प्रश्नावली तयार करण्यात आलेली आहे. या प्रश्नावलीत खालील बाबींचा समावेश आहे. विद्यापीठातील मुलभूत सुविधा विषयी विस्तृत माहिती (वर्ग संख्या, क्रीडांगण, ग्रंथालय परिसर, कार्यालय, सभागृह इ.)

प्रश्नावली :

१. अभिमत विद्यापीठे स्थापन होण्यामागील हेतु काय असावा ?
२. पारंपरिक विद्यापीठे व अभिमत विद्यापीठे यामधील प्रमुख फरक तुमच्या मते काय आहे ?
३. तुमच्या मते अभिमत विद्यापीठे आपले उद्दिष्टे पूर्ण करत आहेत काय ?
४. अभिमत विद्यापीठांच्या अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांनी प्रतिसाद दिला आहे काय ?
५. अभिमत विद्यापीठातील पदवी व प्रमाणपत्र पारंपरिक विद्यापीठांशी समकक्ष आहेत काय ?
६. नॅक अ दर्जा प्राप्त झालेल्या संस्थांना अभिमत विद्यापीठ दर्जा देण्याचे शासनाचे धोरण आपणास कसे वाटते ?
७. महाराष्ट्र राज्याचा विचार करता शैक्षणिक प्रसारात पारंपरिक विद्यापीठे मागे आहेत असे आपणास वाटते काय ?
८. पुढील काळात अभिमत विद्यापीठांची भुमिका काय असावी ?
९. राज्यात मुलींसाठी तसेच महिलांसाठी स्वतंत्र अभिमत विद्यापीठ असावे का ?
१०. शासनाने अभिमत विद्यापीठांस उत्तेजन द्यावे का व द्यायचे असल्यास कोणत्याप्रकारे देण्यात यावे ?

३.९ तज्ञांच्या मुलाखती -

संशोधनाकरिता संशोधन विषयातील व शिक्षण विषयातील खालील तज्ञांच्या मुलाखती घेण्यात आल्या होत्या.

१. मा. श्रीम. रोहिणी भालेकर, उपसचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग महाराष्ट्र शासन
२. मा. डॉ. धनराज माने, संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३. मा. डॉ. सुनिल शेते, मा. सहसंचालक, उच्च शिक्षण, पुणे विभाग, पुणे
४. मा. डॉ. विजय नारखेडे, सहसंचालक, उच्च शिक्षण, पुणे विभाग, पुणे
५. मा. डॉ. बापुसाहेब चौगुले, प्राचार्य, अध्यापक महाविद्यालय, अरण्येश्वर, पुणे

प्रश्नावलीचे विश्लेषण -

प्रश्नावली ही संशोधन विषयातील व शिक्षण विषयातील तज्ञांचे मार्गदर्शन घेवून तयार केलेली आहे. तज्ञांच्या सल्ल्याने योग्य तो बदल करण्यात येवून तिला अंतिम स्वरूप देण्यात आले आहे. संशोधनाकरिता वापरण्यात आलेली प्रश्नावली ही खालील मुद्द्यांशी निगडित आहे.

१. अभ्यासक्रम - पदवी व पदव्युत्तर
२. अभ्यासक्रमानुसार विद्यार्थी संख्या
३. शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी संख्या
४. शैक्षणिक सुविधा
५. संशोधन सुविधा
६. प्रयोगशाळा संगणक प्रणाली
७. ग्रंथालयातील सांख्यिकी
८. विविध शैक्षणिक करार
९. औद्योगिक संस्थांशी केलेला करार

समारोप

संशोधन कार्यपद्धती हे कोणत्याही संशोधनात अतिशय महत्वाची ठरते. संशोधकाला अंतिम उद्देशांकडे, ज्ञानाकडे अथवा सत्याकडे जाण्यासाठी संशोधन कार्यप्रणालीचावापर केला आहे.

प्रकरण ४ थे

माहितीचे संकलन, सादरीकरण विश्लेषण व अर्थनिर्वचन

४.१. प्रास्ताविक

महाराष्ट्रातील अभिमत विद्यापीठांचा अभ्यास करतांना त्यांच्या स्थापनेपासून विविध गोष्टी लक्षात घ्याव्या लागल्या. या संशोधनात निवडलेले पाच विद्यापीठे पुणे जिल्ह्यातील असून त्यांचे कडून प्रश्नावली, मुलाखत अशा साधनाने माहिती गोळा करण्यात आलेली आहे. या माहिती मध्ये त्यांचा थोडक्यात इतिहास, उद्देश, प्रशासन प्रणाली, विद्यार्थी सेवा व अभ्यासक्रम असे विविध मुद्दे विचारात घेतले आहेत.

४.२ विद्यापीठांची माहिती -

विद्यापीठांची माहितीचे संकलन व सादरीकरण विद्यापीठ अनुदान आयोगाने पारंपारिक विद्यापीठाप्रमाणे अभिमत विद्यापीठांनी परवानगी देवून शिक्षण प्रणालीत एक महत्वाचे पाऊल उचलले आहे. गरजेनुसार शिक्षण, शैक्षणिक सोय, सामाजिक न्यायाचा समतोल या तत्वांचा विचार करून अभिमत विद्यापीठाची स्थापन झाली. अभिमत विद्यापीठांना शैक्षणिक स्वायत्तता मिळालेली आहे. ही विद्यापीठे त्यांच्या इच्छेनुसार अभ्यासक्रमांची निवड करून ते अभ्यासक्रम राबवतात. या विद्यापीठांना युजीसी कलम ३, कायदा १९५६ नुसार मान्यता दिली जाते. संशोधकाने आपल्या अभ्यासाकरिता केवळ पुणे जिल्ह्याची निवड केलेली असून पुणे जिल्ह्यात एकूण सहा अकृषी अभिमत विद्यापीठे आहेत. संशोधकाने त्यापैकी पाचच अकृषी अभिमत विद्यापीठाची निवड केलेली आहे. यात प्रामुख्याने गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था डेक्कन पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांचा समावेश केलेला आहे.

४.२.१ गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेचा अभ्यास-

राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या अभ्यासक्रमात तसेच संशोधनात या शैक्षणिक संस्थेला जनमानसात विशेष असे स्थान आहे. कै. नामदार गोपाल कृष्ण गोखले यांच्या नावाने ही संस्था ६ जुन १९३० रोजी स्थापन करण्यात आली आहे. भारत सेवक समाज या ऐतिहासिक स्वातंत्र्य काळातील संस्थेच्या विचारांनी प्रेरित होऊन गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे या संस्थेची स्थापना करण्यात आली आहे. श्री. रावबहादूर व श्री. काळे यांनी पुढाकार घेऊन या शिक्षण संस्थेची स्थापना केली. राष्ट्रभक्त गोपाळ कृष्ण गोखले यांच्या विचारांचा प्रसारकरण्यासाठी तसेच त्यांचे योगदान लक्षात घेऊन उच्च शिक्षणात अर्थशास्त्र व राज्यशास्त्र या विषयात उच्च शिक्षण देणे व संशोधन करणे हा हेतू समोर ठेवण्यात आला.

भारत सेवक समाज या संस्थेची स्थापना ना. गोपाल कृष्ण गोखले यांनी केली याच विचार धारेतून पुढे गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे या संस्थेची स्थापना झाली आहे. प्रथम संचालक डी. आर. गाडगीळ यांच्या मार्गदर्शनाने या संस्थेने विविध विषयात गुणवत्तापूर्ण शिक्षण देण्यास सुरुवात केली.

संस्थेची प्रगती, गुणवत्ता, उद्देश, गुणदान, संशोधनातील सहभाग, सोयी, सुविधा या बाबी विचारात घेऊन १९९३ मध्ये या संस्थेला अभिमत विद्यापीठ म्हणून मान्यता देण्यात आली. संस्थेच्या मते येथील विद्यार्थी शिक्षण घेऊन शिक्षण क्षेत्रात तसेच विविध क्षेत्रात राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर कार्यरत आहेत. ग्रामीण विकास, सहकार, गरिबी निर्मुलन, रोजगार हमी, पिक विमा नियोजन, सांघिय शासन प्रणाली, उत्पादनाचे व साधनांचे अर्थशास्त्र, कृषी अर्थशास्त्र सिंचन व लोकसंख्या शास्त्र या सारख्या विषयात व इतर सामाजिक व आर्थिक विषयात येथे संशोधन केले जाते. जुलै २०११ नंतर विशेषता अभिमत विद्यापीठ म्हणून मान्यता मिळाल्यानंतर अर्थशास्त्र, कृषी उद्योग अर्थशास्त्र या विषयात पीएच.डी. संशोधनास चालना देण्यात आली. शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ पासून एकूण ३ पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरु केलेले आहेत. संस्थेस

मान्यता मिळाली तेव्हा १ अभ्यासक्रम सुरू होता. एम. ए. अर्थशास्त्र हा अभ्यासक्रम येथे अगदी सुरुवातीपासून शिकविला जातो. या शिक्षण संस्थेच्या मते येथील ज्ञानाचा उपयोग राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विविध महत्त्वपूर्ण निर्णय घेताना होतो.

संशोधनास प्रेरित करणे व त्यातून मानवी विकास साधणे हा या संस्थेचा उद्देश आहे. राष्ट्राचा आर्थिक व सामाजिक विकास व्हावा म्हणून संस्थेची सतत धडपड असते. या विषयात मोठे योगदान देण्याची संस्थेची तयारी आहे.

संचालक मंडळ रचनेत भारतीय सेवक समाज या संस्थेच्या अध्यक्ष अथवा उपाध्यक्षांना गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे संस्थेतील प्रमुख म्हणून नेमले जाते तसेच या संस्थेने सुचविलेले ३ सभासद संचालक म्हणून काम बघतात. त्याचप्रमाणे मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने व विद्यापीठ आयोग अनुदानाने सुचविलेली १ व्यक्ती संचालक म्हणून नियुक्त केली जाते. सहसंचालक उच्चशिक्षण, संचालक गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे तसेच अध्यापकातून सेवाजेष्ठेतेनुसार ३ व्यक्तींची नेमणूक केली जाते.

भारत सेवक समाज या संस्थेची स्थापना गोपाळ कृष्ण गोखले यांनी केली. त्यांच्या विचाराला समाजासमोर आणण्यासाठी ही शैक्षणिक संस्था स्थापन झाली. त्यांचे आर्थिक धोरण देशापुढे यावे हा एक उद्देश या स्थापनेमागे आहे. प्रथम संचालक डी. आर. गाडगीळ यांच्या अथक प्रयत्नातून विविध विषयात गुणवत्तापूर्ण शिक्षण व संशोधनास येथे सुरुवात झाली. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे संस्थेची शैक्षणिक प्रगती सोयी, सुविधा, संशोधन, गुणदान, उच्च शिक्षणातील योगदान, प्रशिक्षण कार्यक्रम या बाबी लक्षात घेऊन विद्यापीठ अनुदान आयोगाने १९९३ मध्ये या संस्थेस अभिमत विद्यापीठ हा दर्जा बहाल केला.

अगदी सुरुवातीच्या काळात दोराबजी टाटा ट्रस्ट व त्यानंतर कृषी संचालनालयाने या संस्थेस संशोधनासाठी अर्थ पुरवठा केला. आज येथे कृषी, अर्थ, लोकसंख्याशास्त्र व समाजशास्त्र अथवा सर्व समावेशक धोरण या विषयात संशोधन केंद्र आहे.

४.२.२ डेक्कन पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेचा अभ्यास -

या शैक्षणिक संस्थेची स्थापना ६ ऑक्टोबर १८२१ रोजी करण्यात आली आहे. विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिल्यानंतर १९९४-९५ नंतर ही शैक्षणिक संस्था अभिमत विद्यापीठ म्हणून ओळखली जावू लागली. येथे पदव्युत्तर अभ्यासक्रम व संशोधन केंद्र आहेत. भाषाशास्त्र, पुरातत्व शास्त्र, संस्कृत व शब्दकोश अशा विविध विषयांचे अभ्यासक्रम व संशोधन येथे केले जाते. १९९४ मध्ये अभिमत विद्यापीठ म्हणून मान्यता मिळालेल्या वर्षी ३५ विषयांचे अध्ययन केले जात होते. आज ५३ विषयांचे अध्ययन केले जाते. या संस्थेने राज्य स्तरावरील ८, राष्ट्रीय स्तरावरील १६, तर आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील १० असे एकूण ३४ शैक्षणिक करार विविध संस्थांशी केले आहेत. मौखिक, लेखी व क्रेडीट या ३ ही प्रकाराने गुणदान केले जाते. या ठिकाणी पीएच.डी करणाऱ्यांची संख्या सातत्याने वाढत आहे. या अभिमत विद्यापीठातून २०१२-१३ या वर्षात ७४ शोध निबंध सादर करण्यात आले.

४.२.३ भारती विद्यापीठाचा अभ्यास -

या शैक्षणिक संस्थेचे संस्थापक डॉ. पतंगराव कदम आहेत. विष्णू देवांचे वाहन गरूड व विष्णू देवता ही क्रियेची देवता मानली जाते. विष्णू देवतेच्या प्रतिमेतून उर्जा, उत्साह व धैर्य असा संदेश मिळतो म्हणून हेच प्रतिक चिन्ह स्वीकारून या विद्यापीठाने मार्गक्रमण केले आहे. या संस्थेच्या स्थापनेचा हेतू देशाला गती, प्रगती, प्रोत्साहन देण्याची आवश्यकता आहे व हे पुरवण्यासाठी संस्था वचनबद्ध आहे.

२० एप्रिल १९९६ रोजी विद्यापीठ अनुदान आयोगाने भारती विद्यापीठास अभिमत विद्यापीठ हा दर्जा बहाल केला. आज या विद्यापीठात जवळपास ३० विविध शैक्षणिक केंद्र अथवा महाविद्यालये आहेत. सुरुवातीच्या काळात ही संख्या १२ एवढी होती. १० मे १९६४ रोजी भारती विद्यापीठाची स्थापना करण्यात आली. आज ही देशातली एक मोठी व नावाजलेली शैक्षणिक संस्था म्हणून ओळखली जाते. अप्रतिम सोयीसुविधा, गुणवत्तापूर्ण शिक्षण, ज्ञान देण्याचा येथे प्रयत्न केला जातो. या विद्यापीठात ६७ पेक्षा अधिक महाविद्यालये, विविध विद्याशाखा कार्यरत असून आरोग्य, दंत, आयुर्वेद नर्सिंग, अभियांत्रिकी, स्थापत्य शास्त्र, व्यवस्थापन, विधी, पर्यावरण, हॉटेल मॅनेजमेंट अशा विविध अभ्यासक्रमांचा समावेश होतो. ही शैक्षणिक संस्था शालेय अभ्यासक्रम सुद्धा राबविते. शाळांची संख्या ७५ आहे. काही शैक्षणिक उपक्रम ग्रामीण भागात असून काही मुलींसाठी अथवा महिलांसाठी राखीव आहेत. यामार्फत आदिवासी क्षेत्रात शैक्षणिक संकुल उभारून तेथे मराठी व इंग्रजी भाषेतून शिक्षण दिले जाते. नोव्हेंबर २०११ मध्ये नॅक या संस्थेने या विद्यापीठास अ दर्जा दिला. डिसेंबर २०११ मध्ये या विद्यापीठात इंडियन इकोनॉमिक असोसिएशन तर्फे राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. या शैक्षणिक उपक्रमास प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून भारतरत्न डॉ. अमर्त्यसेन उपस्थित होते. विद्यापीठ स्थापन करतांना ज्ञानदानाचे कार्य करून देशाचा विकास व्हावा असा विचार डॉ. पतंगराव कदम यांचा आहे. या विद्यापीठामध्ये विविध विद्याशाखा मराठी व इंग्रजी या विषयातून शिकविल्या जातात. पुणे, नवी मुंबई, कोल्हापूर, सोलापूर, कराड, पाचगणी, जव्हार व दिल्ली या ठिकाणी या विद्यापीठांची महाविद्यालये आहेत. सामाजिक आर्थिक विषय या सारख्या विषयातील संशोधनास या विद्यापीठात वाव दिला जातो. विद्यार्थ्यांना व शिक्षकांना संशोधनास प्रेरित करण्यासाठी येथे अनेक योजना सुरू करण्यात आल्या आहेत. या अभिमत विद्यापीठात संशोधनासाठी भांडवल पुरवले जाते. सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षात या विद्यापीठामार्फत ३६३ शोधनिबंध आंतरराष्ट्रीय स्तरावर तर १३५ शोधनिबंध राष्ट्रीय स्तरावर प्रकाशित करण्यात आले. तसेच जवळपास २० नविन अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आले आहेत. या विद्यापीठाने आंतरराष्ट्रीय

स्तरावरील विविध शैक्षणिक संस्थांशी शैक्षणिक करार केले आहेत. या विद्यापीठात ५ लक्ष पेक्षा जास्त पुस्तके व ग्रंथ, १९०० पेक्षा जास्त राष्ट्रावरील शोधकालिके, जर्नल्स व ८५० आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील जर्नल्स अध्ययनास उपलब्ध आहेत.

४.२.४ डॉ. डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठाचा अभ्यास -

या विद्यापीठात २००१ साली अभिमत विद्यापीठ म्हणून दर्जा प्राप्त झाला. व्यवस्थापन, नर्सिंग, आरोग्य, विज्ञान, महाविद्यालय अशा विविध अभ्यासक्रमांचा यात समावेश होतो. येथे संशोधनासाठी उत्तम भौतिक सोयी आहेत. या संस्थेला आय.एस.ओ. ९००१ (ISO 9001) हे मानांकन प्राप्त झालेले आहे. ४७.५ एकर क्षेत्रात हे विस्तारीत असून येथे अतिथीगृह, शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी निवासस्थाने, वसतिगृहे, रूग्णालये अशा सोयी आहेत. या विद्यापीठामार्फत दरवर्षी मोठ्या प्रमाणामध्ये छोटे मोठे प्रकल्प राबविले जातात. ३५०० पेक्षा जास्त विद्यार्थी संस्था असलेल्या या महाविद्यालयात निकालाची टक्केवारी ९५ % एवढी आहे. ३० पेक्षा जास्त आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय करार करण्यात आले आहेत. संशोधन प्रकल्पासाठी सरासरी २ कोटी रूपयापर्यंतचा निधी उपलब्ध करून दिला जातो. या संस्थेमध्ये शिक्षकांनी विविध पुरस्कार मिळवून संशोधन प्रकल्पांसाठी मान्यता मिळालेली आहे. येथील अभ्यासक्रम मान्यता प्राप्त असून शिक्षक पदांची निर्मिती ही शासना मार्फतच होत असते. विविध उपसंस्थांना येथे पुरस्कार मिळालेले आहेत. तर पीएच.डी शिक्षकांचे प्रमाण सरासरी ५० % पेक्षा जास्त आहे.

४.२.५ टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाचा अभ्यास -

या अभिमत शिक्षण संस्थेची स्थापना ६ मे १९२१ रोजी झाली. टिळक विद्यापीठास अभिमत विद्यापीठ दर्जा १९८७ साली प्राप्त झाला. थोर स्वातंत्र्यावीर व विचारवंत लोकमान्य टिळक यांच्या विचारातून या नावाजलेल्या शिक्षण संस्थेची स्थापना करण्यात आली. महात्मागांधी यांच्या सल्ल्याने या विद्यापीठाची स्थापना झालेली आहे. राज्य शासनाचे वेतन अनुदान

तसेचसंशोधनासाठी अर्थसहाय्य या विद्यापीठास मिळते. कला, ललित कला, अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र, समाजशास्त्र, इतिहास, भूगोल, तत्वज्ञान व ग्रंथालय शास्त्र या विषयात विविध अभ्यासक्रम राबविले जातात. दूरशिक्षण केंद्र, आयुर्वेद अभ्यासक्रम अध्यापक महाविद्यालय आरोग्यविज्ञान अभियांत्रिकी व व्यवस्थापन हेही अभ्यासक्रम येथे राबविले जातात.

संस्कृत, आयुर्वेद, प्राचीन भारतीय ज्ञान वारसा असे विविध विषय येथे शिकविले जातात. संस्कृत विभागाने वैदिक समानतेवर अनेक प्रकल्प यशस्वी दृष्ट्या पूर्ण केले आहेत. या अभिमत विद्यापीठात संशोधन अतिशय वेगळ्या प्रकारचे आहे . चरक संहिता, सुश्रुत संहिता व वाग्भट संहिता या विषयातही येथे संशोधन केले जाते. वारसा व्यवस्थापन अर्थात हेरीटेज मॅनेजमेंट असा नवा अभ्यासक्रम या विद्यापीठाने अभिमत दर्जा मिळाल्यानंतर सुरु केला. विद्यापीठ अनुदान आयोगाने सुचविल्यानुसार योगशास्त्र अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आला आहे. या विद्यापीठाने आयुर्वेदात व औषधशास्त्रात व्यवस्थापन अभ्यासक्रम सुरु केला आहे. समाजाची गरज लक्षात घेऊन क्षेत्रीय भाषेत अभ्यासक्रम सुरु केले आहेत.

अभिमत दर्जा प्राप्त करण्यासाठी खालील उद्देश निश्चित करण्यात आले आहेत.

१. विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास साधून त्यांच्यात राष्ट्रीय भावना व लोकशाही मूल्य रुजविणे.
२. विविध शैक्षणिक अभ्यासक्रम सुरु करून संशोधन प्रक्रियेस चालना देणे ;.
३. प्राचीन भारतीय मुल्यांची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे व त्या विषयी ज्ञान देणे.
४. या विद्यापीठामार्फत क्षेत्रीय व इतर भाषेतून ज्ञान प्राप्त करून देणे.
५. समाजाच्या विविध गरजा विचारात घेऊन अनौपचारिक मार्गाने आणि नवीन पद्धतीने उच्च शिक्षण प्राप्त करून देणे.

६. बदलत्या सामाजिक गरजा व जागतिकीकरण असा एकत्रित विचार करून गरजू विद्यार्थ्यांमार्फत अथवा व्यक्तिमार्फत ज्ञानाचा प्रसार करणे.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ पर्यंत १७ पदवी व २३ पदव्युत्तर अभ्यासक्रम अभ्यासले गेले आहेत. पदवी विषयांची संख्या १३ तर पदव्युत्तर विषयांची संख्या १२ असे एकूण २५ विषय शिकविले जातात. १६ अध्यापक पदव्युत्तर तर १२ अध्यापक पदवी पर्यंत मान्यताप्राप्त आहेत. एकूण ३८ अध्यापक अर्हताधारक आहे. या विद्यापीठाने राष्ट्रीय स्तरावर ४ तर आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ७ असे एकूण ११ शैक्षणिक करार केलेले आहेत. राज्य स्तरावरील १ तर आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील ४ असे एकूण ५ करार व्यावसायिक संस्थांशी केलेले असून या मार्फत रोजगार संधी उपलब्ध होऊ शकतील.

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातील गुणदान अथवा विद्यार्थी मूल्यमापन -

या अभिमत विद्यापीठात पदवीपर्यंत लेखी परीक्षा पद्धतीने गुणदान केले जाते. पदवी पर्यंत १७ अभ्यासक्रमाला तर पदव्युत्तरपर्यंत २३ अभ्यासक्रमांना लेखी पद्धतीने गुणदान केले जाते. तसेच २३ अभ्यासक्रमांना क्रेडीट पद्धतीने गुणदान केले जाते. २० पदव्युत्तर तर १ पदवीपर्यंत च्या अभ्यासक्रमाचे मूल्यमापन मौखिक पद्धतीने होते.

शैक्षणिक सुविधा - विद्यापीठातील शैक्षणिक सुविधा हा एक महत्वाचा विषय आहे. या विद्यापीठात एकूण ५० वर्ग खोल्या आहेत. ग्रंथालय, प्रशासकीय इमारत, सभागृह मुलामुलींचे वसतीगृह उपलब्ध आहे.

या विद्यापीठातून राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर विविध क्रीडा प्रकारात अनेक खेळाडू सहभागी होत असतात. शैक्षणिक योगदानात विविध शासकीय प्रकल्प व समितीत येथील शिक्षक सहभागी होत असतात.

या विद्यापीठात इंटरनल क्वालिटी अशुरन्स सेल अस्तित्वात आहे. या विभागात १५ सदस्य काम करतात. या मार्फत विविध शैक्षणिक उपक्रमांचे नियोजन होते. तसेच यासाठी अंदाज पत्रकात विशेष तरतुद करण्यात येते.

गुणवत्ता मिळविण्यासाठी व टिकविण्यासाठी येथे सातत्याने विद्यार्थ्यांना जबाबदाऱ्या व सादरीकरण नेमून देण्यात येते. शैक्षणिक समस्या सोडविण्यासाठी अद्ययावत कमी गती असलेल्यांसाठी विशेष वर्गाचे आयोजन केले जाते.

शिक्षकेत्तर वर्गातून ज्या ठिकाणी रक्ताचे नाते आहे अशा ठिकाणी शैक्षणिक शुल्कात ५०% सवलत दिली जाते. चतुर्थ श्रेणी कर्मचाऱ्यांसाठी गणवेश, स्वेटर्स, रेनकोट, ऑफिस बॅग, स्पोर्ट्स शुज दिले जातात, कर्मचारी सहकारी संस्थेला विद्यापीठ वेळोवेळी आर्थिक सहाय्य करीत असते.

४.३ माहितीचे संकलन व अर्थनिर्वचन -

अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०

विविध अभ्यासक्रम कोष्टक क्र. १

अ.क्र	अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉले ज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	पीएच.डी.	०१	२	५४	३७	१८
२	पदव्युत्तर	०१	२	१००	५८	२६
३	पदवी	०१	००	४०	०९	२४
४	डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	०१	०१	६६	१२	२७

वरील कोष्टकानुसार शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे या संस्थेत १,डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे मध्ये २, भारती विद्यापीठात ५४,डॉ.डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ३७ तरटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १८ विषयात पीएच.डी अभ्यासक्रम राबविले गेलेत.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे या संस्थेत १, डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर संशोधन संस्थेमध्ये २,भारती विद्यापीठात १००,डॉ.डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ५८ तरटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात२६ विषयात पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविले गेलेत.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत १, भारती विद्यापीठात ४०, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ०९, टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात २४ पदवी अभ्यासक्रम राबविले गेलेत.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत १, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर संशोधन संस्थेमध्ये १, भारती विद्यापीठात ६६, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात १२, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २७ डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर अभ्यासक्रम राबविले गेलेत.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पीएचडी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
शिक्षक संख्या कोष्टक क्र. २

अ.क्र.	शिक्षक	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग	२८	२०	१५००	५२३	१०४
२	पीएच.डी धारक	१७	१८	१२०	११६	११
३	नव्याने नियुक्ती	०६	३	८००	७०	२८
४	रिक्तपदे	२४	३	४०	००	१०
५	तासिका व तात्पुरत्या तत्वावर	२२	६	२५	२७	९१

कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग -

कोष्टक क्र. २ नुसार शैक्षणिक वर्ष २००९-१० या वर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २८, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे येथे २० अशी शिक्षक संख्या आहे. भारती विद्यापीठात १५००, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ५२३ तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १०४ इतकी शिक्षक संख्या होती.

पीएच.डी धारक -

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत १७, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत १८ पीएच.डी धारक संख्या होती. भारती विद्यापीठात १५०० पैकी १२० तर डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ५२३ पैकी ११६

पी.एच.डी धारक शिक्षक होते. टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात ११ पीएच.डी धारक शिक्षक होते. याचे शेकडा प्रमाण गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ६१%, डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ९०%, भारती विद्यापीठात ६१% ,टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ३१% इतके होते.

नव्याने नियुक्ती-

शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ६, डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ३, भारती विद्यापीठात ८०० व डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठात ७०, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २८ इत्यादी शिक्षकांची सर्व विद्यापीठात नव्याने नियुक्ती करण्यात आली.

रिक्तपदे -

शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २४, डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ३, भारती विद्यापीठात ४०, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १० इतकी शिक्षकांची रिक्त पदे होती.

तासिका तत्वावर -

शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २२, डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ०६, भारती विद्यापीठात २५, डॉ. डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठात २७, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ९१ अशा प्रकारे सर्व विद्यापीठात तासिका तत्वावर शिक्षक घेतले होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेसा शिक्षक वर्ग आहे. तसेच भारती विद्यापीठ पुणे येथे तुलनात्मकरित्या शिक्षकांचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
चर्चासत्रांमधील शिक्षकांचा सहभाग कोष्टक क्र. ३

चर्चासत्र	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
शिक्षकांच्या आंतरराष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	२५	२४	६००	३०	०८
राष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	२५	३५	००	००	०४

वरील कोष्टकानुसार २००९-२०१० या शैक्षणिक वर्षात गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेच्या २५ शिक्षकांनी, डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेच्या २४ शिक्षकांनी, भारती विद्यापीठातील ६०० शिक्षकांनी, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठातील ३० शिक्षकांनी तर टिळक विद्यापीठातील ८ शिक्षकांनी, आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रात व अभ्यास वर्गात सहभाग घेतला.

तसेच गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेच्या २५ शिक्षकांनी, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेच्या ३५ शिक्षकांनी, टिळक विद्यापीठातील ४ शिक्षकांनी राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रात व अभ्यास वर्गात सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठातील शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय अभ्यासवर्गात व चर्चासत्रात सहभाग घेतलेला दिसून येतो. परंतु भारती विद्यापीठ, पुणे येथील शिक्षकांचे सहभागाचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
संशोधन प्रस्ताव कोष्टक क्र. ४

प्रकल्प	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
मोठे संशोधन प्रकल्प	०२	०२	२०	१००	०१
छोटे संशोधन प्रकल्प	००	६	७४	००	००
नव्याने मंजूर प्रकल्प	१०	००	१०	६४२	१०

विद्यापीठात अनुदान आयोगाकडून व काही वेळा अभिमत विद्यापीठाकडून शिक्षकांना संशोधनास प्रवृत्त करण्यासाठी, छोटे मोठे संशोधन प्रकल्प मंजूर करणे यासाठी निधी पुरविला जातो. संशोधनास प्रेरणा देणे व त्यासाठी लागणारा खर्च निधी म्हणून पुरविणे हा उद्देश या योजनेमागे असतो.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी.वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठ,पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे, येथे मोठे संशोधन प्रकल्प अनुक्रमे ०२,०२,२०,१०० व ०१ पूर्ण झाले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे व भारती विद्यापीठ पुणे येथे छोटे संशोधन प्रकल्प अनुक्रमे ०६ व ७४ पूर्ण झाले. तसेच गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी.वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठ,पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे, येथे अनुक्रमे १०,१०,६४२ व १० नवीन प्रकल्पांना मंजुरी देण्यात आली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये संशोधन प्रकल्प राबविले जातात. डॉ. डी. वाय. पाटील या विद्यापीठामध्ये संशोधन प्रकल्प राबविण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०

शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन कोष्टक क्र. ५

शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	१	१५	७००	४४	००
राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	९	००	३००	९६	०३
पुस्तक प्रकाशन	५	०१	२५	००	०२

आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन -

शिक्षक वर्गाच्या शैक्षणिक गुणवत्तेत वाढ होण्यासाठी व ती टिकविण्यास नविन ज्ञान आत्मसात करण्यासाठी तसेच संशोधन करण्यासाठी विविध नियतकालिक, संशोधन पुस्तिका इ. प्रकाशित होत असतात.

शैक्षणिकवर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर १, राष्ट्रीय स्तरावर एकुण ९ शोधनिबंध प्रकाशित केले. तसेच ५ पुस्तके देखील प्रकाशित करण्यात आली. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे एकुण १५ शोध निबंध आंतरराष्ट्रीय स्तरावर शिक्षकांनी प्रकाशित केले तर एका पुस्तकाचे प्रकाशन झाले. भारती विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर एकुण ७०० तर राष्ट्रीय स्तरावर ३०० शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आले तसेच २५ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४४, राष्ट्रीय स्तरावर ९६ शोध निबंध प्रकाशित करण्यात आले. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात शिक्षकांनी ३ राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध प्रकाशित केले तर २ पुस्तकांचे या वर्षी प्रकाशन केले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये शोधनिबंध व पुस्तके प्रकाशित केले जातात. भारती विद्यापीठ, पुणे येथे आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय शोधनिबंध प्रकाशित करण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार कोष्टक क्र. ६

अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
संस्थेने आयोजित केलेले अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	००	००	४५	५५	०२
शैक्षणिक करार	००	३६	४०	३३	०१

शैक्षणिक संस्था ज्ञानाची देवाण घेवाण करण्यासाठी, अनुभव विषद करण्यासाठी तसेच विविध कौशल्य विकसित करण्यासाठी अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन करीत असतात. त्याच बरोबर संशोधनास प्रवृत्त करण्यासाठी व रोजगार संधी उपलब्ध होण्यासाठी विविध शैक्षणिक करार केले जातात. काही वेळा असे करार शैक्षणिक सोई व सुविधा यात सहभाग घेण्यासाठी केले जातात. हे सर्व करार सर्व शैक्षणिक करार म्हणून ओळखले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत विविध संस्थेंशी ३६ शैक्षणिक करार केले होते. भारती विद्यापीठाने ४५ अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन केले होते तर विविध संस्थेंशी ४० शैक्षणिक करार केले होते. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाने ५५ अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन केले होते तर विविध संस्थेंशी ३३ शैक्षणिक करार केले होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने ०२ अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन केले होते तर एकाच संस्थेंशी शैक्षणिक करार केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी भारती विद्यापीठ, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांमध्ये अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र आयोजित केले होते. तसेच गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था वगळता सर्वच विद्यापीठांमध्ये शैक्षणिक करार केलेले आहेत.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
विद्यार्थी संख्याकोष्टक क्र. ७

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विद्यार्थी संख्या	९८	२००	५१००	३१५०	१४४६

शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ, डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठ, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांची विद्यार्थी संख्या अनुक्रमे ९८, २००, ५१००, ३१५० व १४४६ इतकी होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी संख्या पुरेशी आहे. तुलनात्मकरित्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे विद्यार्थी संख्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
विद्यार्थी उपस्थिती कोष्टक क्र. ८

विद्यार्थी उपस्थिती	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विद्यार्थी उपस्थिती टक्केवारी	७७ %	८०%	८५%	८०%	६०%

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये विविध अभ्यासक्रमांच्या विद्यार्थ्यांच्या उपस्थितीचे प्रमाण गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे , डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पुणे, भारती विद्यापीठतपुणे, डॉ.डी. वाय. पाटील विद्यापीठ,टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे, येथे अनुक्रमे ७७%,८०%,८५%,८०% व ६०% होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांची उपस्थिती ६० टक्केपेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण कोष्टक क्र. ९

उत्तीर्ण प्रमाण	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
उत्तीर्ण प्रमाण टक्केवारी	८०%	८७%	९०%	८५%	७९%

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये विविध अभ्यासक्रमांच्या विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्णचे प्रमाण गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे, व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथील अनुक्रमे ८०%, ८७%, ९०%, ८५% व ७९% होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्ण प्रमाण ७५ टक्के पेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
विद्यार्थ्यांच्या विविध सांस्कृतिक उपक्रमांत सहभाग कोष्टक क्र. १०

सांस्कृतिक उपक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विविध सांस्कृतिक उपक्रमात विद्यार्थ्यांचा सहभाग	५२	०७	७५	१२०	५०

विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमातील सहभाग हा शैक्षणिक संस्थांमधील एक महत्वाचा घटक आहे. विद्यार्थ्यांचे कौशल्य, कला व गुणांना वाव देण्यासाठी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित केले जातात. शैक्षणिक संस्था विद्यार्थ्यांना आवाहन करून सहभागी होण्यास प्रवृत्त करतात.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे येथील विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात अनुक्रमे ५२, ०७, ७५, १२० व ५० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांतील विद्यार्थी विविध सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेतात.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडा स्पर्धामधील सहभाग कोष्टक क्र. ११

क्रीडा स्पर्धामधील सहभाग	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धा सहभाग	००	००	११०	१०१	३४
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धा सहभाग	००	००	३	१७	१

शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथील राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत अनुक्रमे ११०, १०१ व ३४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता तर आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत अनुक्रमे ३, १७ व १ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी भारती विद्यापीठ, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांमधील विद्यार्थ्यांचाच राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धात सहभाग दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
कर्मचारी संख्या कोष्टक क्र. १२

कर्मचारी	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कनकॉले ज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
प्रशासकीय वर्ग	४२	७६	१९१०	७१०	४५
तांत्रिक वर्ग	००	९	५७५	६००	४

प्रशासकीय व तांत्रिक कर्मचारी विद्यार्थ्यांच्या विविध शैक्षणिक व पुरक सेवांसाठी महत्वाची कामगिरी पार पाडतात.

शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे मध्ये ४२ प्रशासकीय कर्मचारी तर डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे मध्ये ७६ प्रशासकीय तर ९ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. भारती विद्यापीठात विविध उपशाखा एकत्रित विचारात प्रशासकीय कर्मचारी वर्गाची संख्या १९१० तर तांत्रिक कर्मचारी ५७५ इतकी होती. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात या शैक्षणिक वर्षात प्रशासकीय कर्मचारी ७१० तर ६०० तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ४५ प्रशासकीय कर्मचारी व ४ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये प्रशासकिय कर्मचारी वर्ग पुरेशा प्रमाणात आहे. तुलनात्मरीत्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे प्रशासकिय व तांत्रिक कर्मचारी वर्ग जास्त दिसुन येतो.

शैक्षणिकवर्ष - २००९-२०१०

ग्रंथ संपदा कोष्टक क्रमांक १३

ग्रंथालय	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
क्रमिक पुस्तके	१५७८	१०९५०१	१२०५८४१	२६४९७२७	७५०८०
संदर्भ ग्रंथ	७४३	३२९४७	५६४२८	३१४३२	७००६
इतर	२७१८३२	११४४	४२५९२	३४४९२	२१२

ग्रंथालय साधने-शिक्षण संस्थांमध्ये ग्रंथालयाला अनन्य साधारण महत्व आहे. ज्ञानात वाढ करण्यासाठी नेहमी ग्रंथालयाचा उपयोग होतो. शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ पुणे, डी.वाय. पाटील विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठपुणे मध्ये अनुक्रमे १५७८, १०९५०१, १२०५८४१, २६४९७२७ व ७५०८० इतकी क्रमिक पुस्तके होती. तर अनुक्रमे ७४३, ३२९४७, ५६४२८, ३१४३२ व ७००६ इतके संदर्भ ग्रंथ होते. तसेच अनुक्रमे २७१८३२, ११४४, ४२५९२, ३४४९२ व २१० इतके इतर ग्रंथ होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये ग्रंथसंपदा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध आहे.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
विकासनिधी उपलब्ध कोष्टक क्र. १४

(रकम रू लाखात)

निधी	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विकास निधी उपलब्ध	१४७.४३	२०.०	१७.५५	७४.४८	३.७०

शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यासाठी अनुक्रमे १४७.४३ लक्ष, २०.० लक्ष, १७.५५ लक्ष, ७४.४८ लक्ष व ३.७० लक्ष इतका निधी विकासासाठी राखून ठेवला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विकासनिधी राखून ठेवला जातो. तुलनात्मकरीत्या गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे यांचे विकासनिधी राखून ठेवण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
संशोधन खर्च तरतुद कोष्टक क्र. १५

(रकम रू लाखात)

संशोधन खर्च	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉले ज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
संशोधनासाठी तरतुद	८.२०	३२.७८	१००	१६.६३	६.७६

संशोधनाला शिक्षण व्यवस्थेत खुप महत्व आहे. यामुळे नविन ज्ञान मिळते व ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतात. संशोधनासाठी नोंदणी फी, प्रवास भत्ता, ग्रंथ, नियतकालिके, इंटरनेट, विशिष्ट संगणक प्रणाली, तज्ञांचे मार्गदर्शन, शैक्षणिक भेटी व प्रयोगशाळा इ. बाबींवर खर्च करावा लागतो.हा खर्च शैक्षणिक गुंतवणूक म्हणून समजण्यात येतो.याची तरतुद दरवर्षी संस्थेच्या अंदाजपत्रकात करण्यात येते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे,डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणेयासाठी अनुक्रमे ८.२० लक्ष, ३२.७८ लक्ष, १०० लक्ष, १६.६३ लक्ष व ६.७६ लक्ष इतकी तरतुद संशोधनासाठी करण्यात आली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेशा प्रमाणात संशोधनासाठी तरतुद करण्यात येते. भारती विद्यापीठ पुणे येथे संशोधनासाठी करण्यात आलेली तरतुद तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०

भांडवली खर्चकोष्टक क्रमांक १६

(रकम रू लाखात)

खर्च	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकाँ लेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
भांडवली खर्च	१४७.४३	५०.००	१८०.००	२२१.४७	२७.४०

विविध भांडवली कामांसाठी शैक्षणिक संस्था अंदाज पत्रकात तरतूद करित असतात. इ खर्च बऱ्याच वेळा भांडवली स्वरूपात असतो. इमारत वर्ग खोल्या, प्रयोगशाळा, संगणक, फर्निचर इ. साठी या निधीचा वापर केला जातो.

शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे,डेक्कन काँलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,भारती विद्यापीठ पुणे,टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यांसाठी अनुक्रमे १४७.४३ लक्ष, ५०.०० लक्ष, १८०.०० लक्ष, २२१.४७ लक्ष व २७.४० लक्ष एवढी तरतूदभांडवली कामासाठीवापर केली आहे.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये भांडवली कामासाठी तरतूद उपलब्ध करून दिली जाते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०
सोयी सुविधावरील खर्च कोष्टक क्र. १७

खर्च	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
सोयी सुविधांसाठी खर्च (महसुली)	१२.१५	५१.६४	१९९.१२	२७१.४८	४८.१७

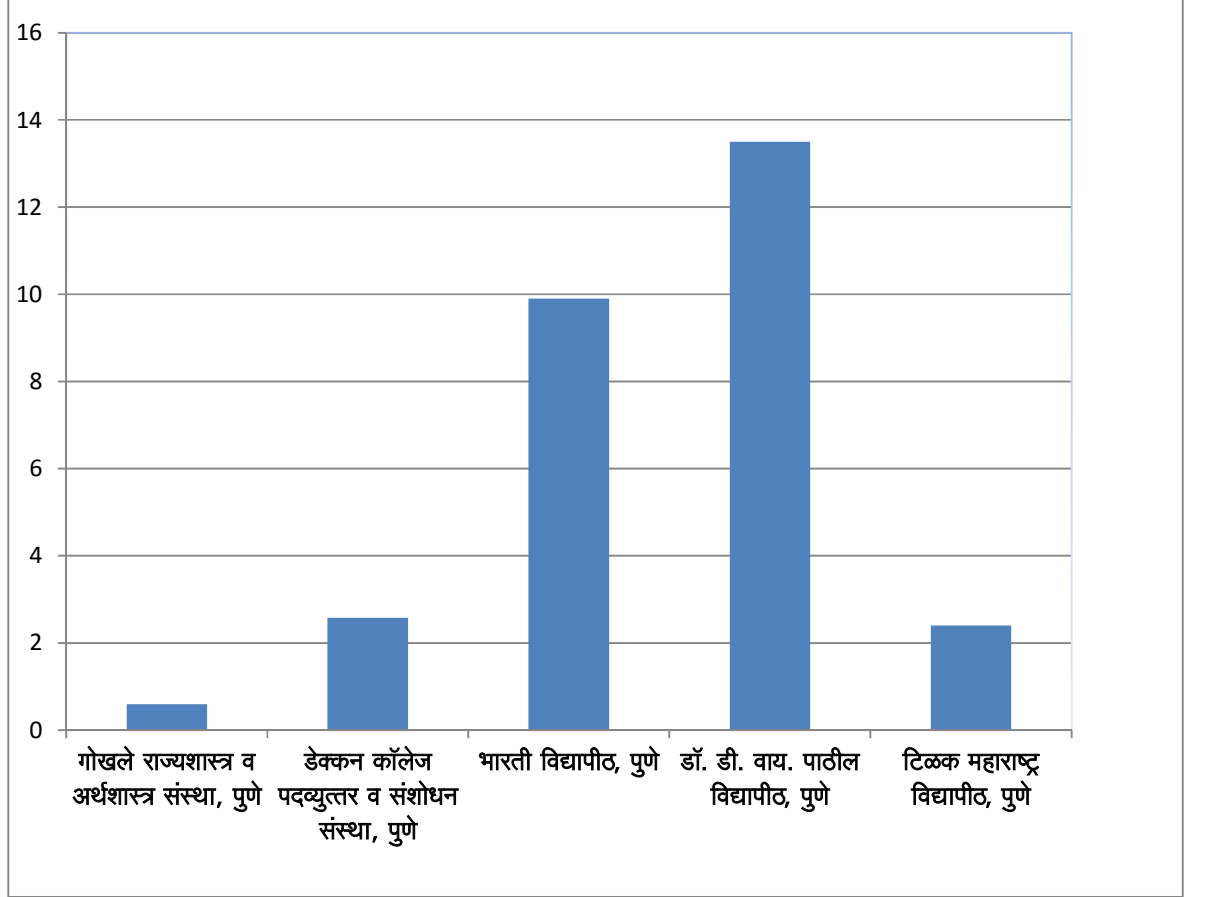
शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे,डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे, टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ पुणे यांनी अनुक्रमे १२.१५ लक्ष,५१.६४ लक्ष, १९९.१२ लक्ष, २७१.४८ लक्ष व ४८.१७ लक्ष इतका निधी सोयी सुविधांसाठी खर्च केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये सोयी सुविधांवर खर्च केला जातो. भारती विद्यापीठ पुणे सोयी सुविधांवरील खर्चाचे प्रमाण तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २००९-१०

सोयी सुविधांवरील खर्च

प्रमाण २ सें.मी. = ४० लक्ष

अभिमत विद्यापीठांचे अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष - २०१०-११
विविध अभ्यासक्रम कोष्टक क्र. १

अ.क्र	अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉले ज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	पीएच.डी.	०१	०२	५४	३७	१८
२	पदव्युत्तर	०१	०३	१०४	५८	२६
३	पदवी	०१	००	४४	०९	२४
४	डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	०१	००	६४	१२	२७
५	स्वयंअध्ययन	००	००	००	००	८५

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यामध्ये अनुक्रमे ०१, ०२, ५४, ३७ व १८ विषयांत पीएच.डी अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यामध्ये अनुक्रमे ०१, ०३, १०४, ५८ व २६ पदव्युत्तर विषय अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यामध्ये अनुक्रमे ०१,४४,०९ व २४ विषयात पदवी अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११ मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यामध्ये अनुक्रमे ०१,६४,१२,व २७ डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर अभ्यासक्रम राबविले गेले.

तसेच टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २०१०-११ मध्ये ८५ स्वयंअध्यन अभ्यासक्रम राबविले गेले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पीएचडी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविले जातात. तसेच स्वयंअध्यन अभ्यासक्रम फक्त टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात राबविले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११
शिक्षक संख्याकोष्टक क्र २

अ.क्र.	शिक्षक	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉले ज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग	२८	१३	१६१०	५७०	१०४
२	पीएच.डी धारक	१८	२६	१३०	१४०	११
३	नव्याने नियुक्ती	०६	१३	११०	८०	२८
४	रिक्तपदे	२६	०४	४६	००	१०
५	तासिका व तात्पुरत्या तत्वावर	२५	०६	१०	२०	९१

कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग-

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ या वर्षी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे येथे २८, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे १३ अशी शिक्षक संख्या आहे. भारती विद्यापीठात १६१० तर डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ५७०, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग १०४ इतकी शिक्षक संख्या होती.

पीएच.डी धारक -

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे मध्ये १८, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे २६ अशी पीएच.डी धारक शिक्षक होते. भारती विद्यापीठात १३०, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात १४०, तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ११ शिक्षक पीएच.डी धारक होते.

नव्याने नियुक्ती-

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ०६, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत १३, भारती विद्यापीठात ११० व डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठात ८० तरटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २८ शिक्षकांची नव्याने नियुक्ती करण्यात आली होती.

रिक्तपदे -

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २४, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत २, भारती विद्यापीठात ४७ तरटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १०, इतकी शिक्षकांची रिक्तपदे होती.

तासिका व तात्पुरत्या स्वरूपात -

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २५, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ०६,भारती विद्यापीठात १०, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात२०, तर टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात९१शिक्षक तासिका व तात्पुरत्या स्वरूपातनेमले होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेसा शिक्षक वर्ग आहे. तसेच भारती विद्यापीठ पुणे येथे तुलनात्मकरित्या शिक्षकांचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
चर्चासत्रांमधील शिक्षकांचा सहभाग कोष्टक क्र. ३

चर्चासत्र	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
शिक्षकांच्या आंतरराष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	२०	५९	६७०	४०	०४
राष्ट्रीय चर्चासत्रांमध्ये सहभाग	२१	२७	१२	१०	०१

सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेच्या २०, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था च्या ५९, भारती विद्यापीठाच्या ६७०, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाच्या ४० तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाच्या ०४ शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीयस्तरावरील चर्चासत्र व अभ्यासवर्गात सहभाग घेतला.

सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेच्या २१, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था च्या २७, भारती विद्यापीठाच्या १२, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाच्या १० तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाच्या ०१ शिक्षकांनी राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्र व अभ्यासवर्गात सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठातील शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय अभ्यासवर्गात व चर्चासत्रात सहभाग घेतलेला दिसून येतो. परंतु भारती विद्यापीठ, पुणे येथील शिक्षकांचे सहभागाचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
संशोधन प्रस्ताव कोष्टक क्र. ४

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
मोठे संशोधन प्रकल्प	०५	०१	३०	००	०१
छोटे संशोधन प्रकल्प	००	०२	८०	००	००
नव्याने मंजूर प्रकल्प	०१	०१	७०	२७०	१०

विद्यापीठात अनुदान आयोग व काही वेळा अभिमत विद्यापीठ शिक्षकांना संशोधनात प्रवृत्त करण्यासाठी छोटे मोठे संशोधन प्रकल्प मंजूर करणे यासाठी निधी पुरविला जातो. संशोधनास प्रेरणा देणे व त्यासाठी लागणारा खर्च निधी म्हणून पुरविणे हा उद्देश या योजनेमागे असतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेने ५ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण केले तर एकाला नव्याने मंजुरी देण्यात आली. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत १ मोठा संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाला. भारती विद्यापीठात ८० छोटे व ३० मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले. या विद्यापीठात ७० नविन प्रस्तावांना मंजुरी मिळाली. डॉ. डी.वाय.पाटील विद्यापीठात २७० छोट्या मोठ्या प्रकल्पांना मंजुरी देण्यात आली, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १ मोठा संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाला तर १० संशोधन प्रकल्पांना मंजुरी देण्यात आली.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ वगळता सर्वच विद्यापीठांमध्ये छोटे/मोठे संशोधन प्रकल्प राबविले जातात. डॉ. डी. वाय. पाटील या विद्यापीठामध्ये नव्याने मंजूर प्रकल्पांचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन कोष्टक क्र. ५

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०९	१५	००	००	००
राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	११	०२	००	००	१३
पुस्तक प्रकाशन	०४	०१	००	००	०२

शैक्षणिकवर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ०९, राष्ट्रीय स्तरावर एकुण ११ शोधनिबंध प्रकाशित केले. तसेच ४ पुस्तके देखील प्रकाशित करण्यात आली. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे एकुण १६ शोध निबंध आंतरराष्ट्रीय स्तरावर शिक्षकांनी प्रकाशित केले राष्ट्रीय स्तरावर २ शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आले तसेच १ पुस्तकाचे प्रकाशन झाले,टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात शिक्षकांनी १३ राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध प्रकाशित केले तर २ पुस्तकांचे प्रकाशन केले

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ येथे शोधनिबंध व पुस्तके प्रकाशित केले जातात.

शैक्षणिकवर्ष २०१०-२०११

अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार कोष्टक क्र. ६

अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
संस्थेने आयोजित केलेले अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	००	०२	६०	४०	०२
शैक्षणिक करार	१२	२६	५०	३०	०१

शैक्षणिक संस्था ज्ञानाची देवाण घेवाण करण्यासाठी अनुभव विषद करण्यासाठी तसेच विविध कौशल्य विकसित करण्यासाठी अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन करीत असतात. त्याच बरोबर संशोधनास प्रवृत्त करण्यासाठी व रोजगार संधी उपलब्ध होण्यासाठी विविध शैक्षणिक करार केले जातात काही वेळा असे करार शैक्षणिक सोई व सुविधा यात सहभाग घेण्यासाठी केले जातात. हे सर्व करार शैक्षणिक करार म्हणून ओळखले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे यांनी १२ विविध संस्थांशी शैक्षणिक करार केले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी २ अभ्यास वर्ग चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तर २६ शैक्षणिक करार विविध संस्थांशी करण्यात आले. भारती विद्यापीठाने ६० अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तर ५० शैक्षणिक करार विविध संस्थेशी केले होते. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाने ४० अभ्यासवर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. ३० करार विविध संस्थांशी केले होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने २ अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तर एका संस्थेशी शैक्षणिक करार केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था वगळता सर्वच विद्यापीठांमध्ये अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. तसेच सर्वच विद्यापीठांमध्ये शैक्षणिक करार करण्यात आले होते.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
विद्यार्थी संख्या कोष्टक क्र. ७

विद्यार्थी संख्या	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विद्यार्थी संख्या	१८७	२३०	७२००	३१५०	१२५०

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेची विद्यार्थी संख्या १८७ इतकी होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांची अनुक्रमे १८७, २३०, ७२००, ३१५० व १२५० इतकी विद्यार्थी संख्या होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी संख्या पुरेशी आहे. तुलनात्मकरित्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे विद्यार्थी संख्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिकवर्ष २०१०-२०११
विद्यार्थी उपस्थिती कोष्टक क्र. ८

उपस्थिती	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विद्यार्थी उपस्थिती टक्केवारी	७६ %	८०%	८०%	८५%	६०%

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११ मध्ये विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण विविध अभ्यासक्रमांचे विद्यार्थी विद्यापीठ वर्गात अथवा प्रात्यक्षिक विभागात उपस्थित होते. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ७६%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ८०%, भारती विद्यापीठात ८०%, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ८५% तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ६०%, या प्रमाणे विद्यार्थी उपस्थितीचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांची उपस्थिती ६० टक्केपेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११

विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण कोष्टक क्र. ९

उत्तीर्ण प्रमाण	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
उत्तीर्ण टक्केवारी	८० %	८०%	८८%	८५%	७९%

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११ मध्ये विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ८०%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ८०%, भारती विद्यापीठात ८८%, डॉ.डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ८५% तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ७९%, या प्रमाणे उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्ण प्रमाण ७५ टक्के पेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
विद्यार्थ्यांच्या विविध सांस्कृतिक उपक्रमांत सहभाग कोष्टक क्र. १०

सांस्कृतिक उपक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विविध सांस्कृतिक उपक्रमात विद्यार्थ्यांचा सहभाग	४५	००	८०	११५	२५०

विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमातील सहभाग हा शैक्षणिक संस्थांमधील एक महत्वाचा घटक आहे. विद्यार्थ्यांच्या कौशल्य, कला व गुणांना वाव देण्यासाठी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित केले जातात. शैक्षणिक संस्था विद्यार्थ्यांना आवाहन करून सहभागी होण्यास प्रवृत्त करतात.

शैक्षणिकवर्ष २०१०-२०११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे या संस्थेत ४५ विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतला. भारती विद्यापीठात ८० विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतला. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ११५ विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतला. तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २५० विद्यार्थ्यांनी सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे वगळता सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेतला होता.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडा स्पर्धामधील सहभाग
कोष्टक क्र. ११

क्रीडा स्पर्धा	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धा सहभाग	०९	००	१२०	००	१४
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धा सहभाग	००	००	०८	००	०१

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे मध्ये ०९, भारती विद्यापीठात एकूण १२० तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १४ विद्यार्थ्यांनी राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत सहभाग घेतला होता. तसेच आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत भारती विद्यापीठा ८ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांमधील विद्यार्थ्यांचाच राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धात सहभाग दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
कर्मचारी संख्या कोष्टक क्र. १२

कर्मचारी	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
प्रशासकीय वर्ग	४२	५१	१९९७	८५०	४५
तांत्रिक वर्ग	००	०९	७७०	७००	०४

प्रशासकीय व तांत्रिककर्मचारी विद्यार्थ्यांच्या विविध शैक्षणिक व पुरक सेवांसाठी महत्वाची कामगिरी पार पाडतात.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे मध्ये ४२ प्रशासकीय कर्मचारी तर डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये ५१ प्रशासकीय तर ९ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. भारती विद्यापीठात विविध उपशाखा एकत्रित विचारात घेऊन प्रशासकीय कर्मचारी वर्गाची संख्या १९९७ तर तांत्रिक कर्मचारी ७७० इतकी होती. डॉ. डी.वाय.पाटील विद्यापीठात प्रशासकीय कर्मचारी ८५० तर ७०० तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ४५ प्रशासकीय कर्मचारी व ४ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये प्रशासकीय कर्मचारी वर्ग पुरेशा प्रमाणात आहे. तुलनात्मरीत्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे प्रशासकीय व तांत्रिक कर्मचारी वर्ग जास्त दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११

ग्रंथ संपदा कोष्टक क्रमांक १३

ग्रंथालय	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
क्रमिक पुस्तके	१५७८	१०९५०१	११५३४१	११५४००	७५०८०
संदर्भ ग्रंथ	७४३	३३२५४	३३२५४	३४११५	७००६
इतर	३५२९६	३००	३५१	३८०	२१२

ग्रंथालय साधने-शिक्षण संस्थांमध्ये ग्रंथालयाला अनन्य साधारण महत्व आहे. ज्ञानात वाढ करण्यासाठी नेहमी ग्रंथालयाचा उपयोग होतो. शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत १५७८ क्रमिक पुस्तके, संदर्भ ग्रंथांची संख्या ७४३ तसेच इतर ३५२९६ पुस्तके उपलब्ध होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये १०९५०१ क्रमिक पुस्तके, संदर्भ ग्रंथांची संख्या ३३२५४ तर इतर ३०० पुस्तके उपलब्ध होती. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ७५०८० क्रमिक पुस्तके, संदर्भ ग्रंथांची संख्या ७००६ तसेच इतर २१२ पुस्तके उपलब्ध होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ येथे ग्रंथसंपदा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
विकास निधी उपलब्ध कोष्टक क्र. १४

(रकम रू लाखात)

निधी	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विकास निधी उपलब्ध	८.२६	७.१५	१५०.५०	००	३.१०

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेने ८.२६ लक्ष उपलब्ध केला. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेने रू. ७.१५ लक्ष तर भारती विद्यापीठाने १५०.५० लक्ष रूपयांचा निधी उपलब्ध केला. तसेच टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठाने ३.१० लक्ष रूपयांचा निधी विकासासाठी राखून ठेवला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठ वगळता सर्वच विद्यापीठांमध्ये विकासनिधी राखून ठेवला जातो. तुलनात्मकरीत्या भारती विद्यापीठ पुणे यांचे विकासनिधी राखून ठेवण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
संशोधन खर्च तरतुद कोष्टक क्र. १५

(रकम रू लाखात)

संशोधन खर्च	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
संशोधनासाठी तरतुद	९.६०	२९.७०	१४.००	१५.००	६.७०

संशोधनाला शिक्षण व्यवस्थेत खुप महत्व आहे. यामुळे नविन ज्ञान मिळते व ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतात. संशोधनासाठी नोंदणी फी, प्रवास भत्ता, ग्रंथ, नियतकालिके, इंटरनेट, विशिष्ट संगणक प्रणाली, तज्ञांचे मार्गदर्शन, शैक्षणिक भेटी व प्रयोगशाळा इ. बाबींवर खर्च करावा लागतो.हा खर्च शैक्षणिक गुंतवणूक म्हणून समजण्यात येतो.याची तरतुद दरवर्षी संस्थेच्या अंदाजपत्रकात करण्यात येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी ९.६० लक्ष रुपयाची तरतुद केली होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था रू २९.७० लक्ष रुपयांची तरतुद केली होती. भारती विद्यापीठाने १४.०० लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. तसेच डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ यांनी १५.०० लक्ष रुपयाची तरतुद सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षासाठी केली होती.टिळक विद्यापीठात ६.७० लक्ष रुपयांची तरतुद संशोधनासाठी करण्यात आली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेशा प्रमाणात संशोधनासाठी तरतुद करण्यात येते. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे येथे संशोधनासाठी करण्यात आलेली तरतुद तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
भांडवली निधी कोष्टक
क्रमांक १६

(रक्कम रू लाखात)

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
भांडवली खर्च	२७.४०	००	२००.००	००	००

विविध भांडवली कामांसाठी शैक्षणिक संस्था अंदाज पत्रकात तरतूद कम खर्च करीत असतात. इ खर्च बऱ्याच वेळा भांडवली स्वरूपात असतो. इमारत वर्ग खोल्या, प्रयोगशाळा, संगणक, फर्निचर इ. साठी या निधीचा वापर केला जातो.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी २७.४० लक्ष रूपये विविध विकास कामात खर्च केले. तर भारती विद्यापीठाने २००.०० लक्ष विकास कामांवर खर्च केले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठापैकी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे व भारती विद्यापीठ पुणे येथे भांडवली कामासाठी तरतूद उपलब्ध करून दिली होती.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११
सोयी सुविधावरील खर्च कोष्टक क्र. १७

खर्च	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
सोयी सुविधांसाठी खर्च (महसुली)	१५.२० लक्ष	१००.१० लक्ष	६.०० लक्ष	१५०.०० लक्ष	५०.०० लक्ष

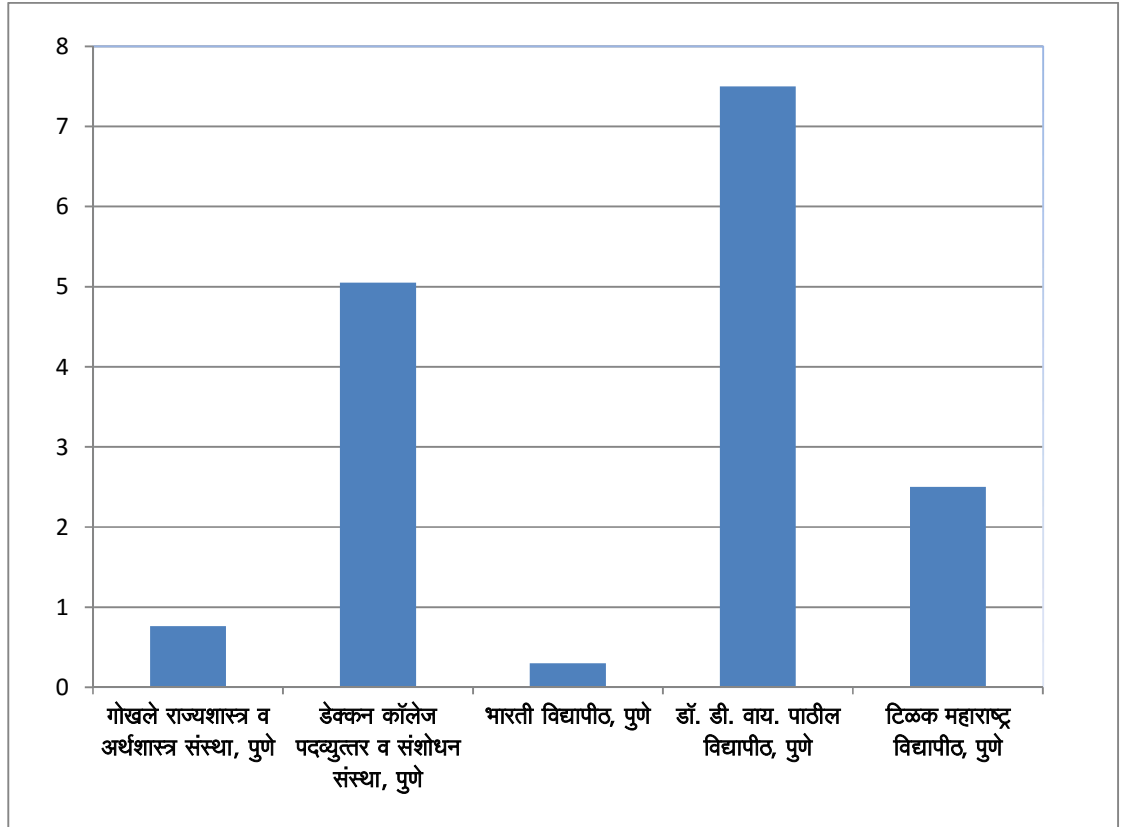
शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यांनी अनुक्रमे १५.२० लक्ष, १००.१० लक्ष, ६.०० लक्ष, १५०.०० लक्ष व ५०.०० लक्ष इतका निधी सोयी सुविधांसाठी खर्च केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांत सोयी सुविधांवरील खर्च पुरेशा प्रमाणात आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११

सोयी सुविधांवरील खर्च

प्रमाण १ सें.मी. = २० लक्ष

शैक्षणिक वर्ष २०११-२०१२

विविध अभ्यासक्रम कोष्टक क्र. १

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	पीएच.डी.	०१	०३	५४	३७	१८
२	पदव्युत्तर	०१	०३	१००	५८	१६
३	पदवी	०३	००	४५	०९	२४
४	डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	०१	००	८७	१२	२६

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०११-२०१२ गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत १ विषयात, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था मध्ये ३ विषयांत, भारती विद्यापीठात ५४ विषयांत व डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ३७ विषयात तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १८ विषयात पीएच.डी अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ वर्ष २०११-१२ गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत १ विषयात, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था मध्ये ३ विषयांत, भारती विद्यापीठात १००

विषयांत, डॉ.डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ५८ विषयात तरटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १६ विषयांत पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्यगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे वटिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात अनुक्रमे ०१,८७,१२ व २६ डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर अभ्यासक्रम राबविले गेले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पीएचडी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविले जातात. भारती विद्यापीठ पुणे येथे पीएचडी, पदव्युत्तर व पदवी अभ्यासक्रम तुलनात्मकरीत्या जास्त प्रमाणत राबविले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२
शिक्षक वर्गकोष्टक क्र २

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कनकॉ लेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग	२९	३३	१७३७	००	९५
२	पीएच.डी धारक	१९	२६	१४०	००	११
३	नव्याने नियुक्ती	०६	००	१४९०	००	२९
४	रिक्तपदे	२४	००	४७	००	१०
५	तासिका व तात्पुरत्या तत्वावर	३३	०४	००	००	९१

कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग -

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे येथे २९, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे ३३ अशी शिक्षक संख्या आहे. भारती विद्यापीठात १७३७ तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग ९५ आहे.

पीएच.डी धारक -

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेमध्ये १९, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे २६ अशी पीएच.डी धारक शिक्षक होते. भारती विद्यापीठात १४० डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात २०० पी.एच.डी धारक शिक्षक तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ११ शिक्षक पीएच.डी धारक होते.

नव्याने नियुक्ती-

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ०६, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ०२, भारती विद्यापीठात १४९० तर टिळक विद्यापीठात २९ शिक्षकांची नव्याने नियुक्ती करण्यात आली.

रिक्तपदे -

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था-२४, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था-२, भारती विद्यापीठ-४७, टिळक विद्यापीठात- १० इतकी शिक्षकांची रिक्तपदे आहेत.

तासिका वतात्पुरत्या स्वरूपातील पदे :-

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था-३३, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था-०४, भारती विद्यापीठ-३५, डॉ. डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठात-१०, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात-९१ अशा प्रकारे सर्व विद्यापीठात तासिका तत्वावर शिक्षक घेतले आहेत.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेसा शिक्षक वर्ग आहे. तसेच भारती विद्यापीठ पुणे येथे तुलनात्मकरित्या शिक्षकांचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

चर्चासत्रांमधील शिक्षकांचा सहभाग कोष्टक क्र. ३

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉले ज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
शिक्षकांच्या आंतरराष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	१०	५२	५०४	६०	१०
राष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	०८	११	१४	१२	०३

सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षात गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथील अनुक्रमे १०, ५२, ५०४, ६० व १० शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्र व अभ्यासवर्गात सहभाग घेतला.

तसेच या शैक्षणिक वर्षात गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथील अनुक्रमे ०८, ११, १४, १२ व ०३ शिक्षकांनी राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्र व अभ्यासवर्गात सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठातील शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय अभ्यासवर्गात व चर्चासत्रात सहभाग घेतलेला दिसून येतो. परंतु भारती विद्यापीठ, पुणे येथील शिक्षकांचे सहभागाचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२
संशोधन प्रस्ताव कोष्टक क्र. ४

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
मोठे संशोधन प्रकल्प	१३	०१	३५	००	०२
छोटे संशोधन प्रकल्प	१४	०२	९२	००	००
नव्याने मंजूर मोठे + छोटे	००	००	०५	२९५	१

विद्यापीठात अनुदान आयोग व काही वेळा अभिमत विद्यापीठ शिक्षकांना संशोधनात प्रवृत्त करण्यासाठी छोटे मोठे संशोधन प्रकल्प मंजूर करणे यासाठी निधी पुरविण्यात येतो. संशोधनास प्रेरणा देणे व त्यासाठी लागणारा खर्च निधी म्हणून पुरविणे हा उद्देश या योजनेमागे असतो.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत १३ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत १ मोठा संशोधन प्रकल्प पूर्ण केला. भारती विद्यापीठात ९२ छोटे व ३५ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले. या विद्यापीठात ५ नविन प्रस्तावांना मंजूरी मिळाली. डॉ.डी.वाय.पाटील विद्यापीठात २९५ छोट्या मोठ्या प्रकल्पांना मंजूरी देण्यात आली. टिळक विद्यापीठात २ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले तर १ संशोधन प्रकल्पाला मंजूरी देण्यात आली.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये संशोधन प्रकल्प राबविले जातात. डॉ. डी. वाय. पाटील या विद्यापीठामध्ये नव्याने मंजुर संशोधन प्रकल्पांचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२
शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन कोष्टक क्र. ५

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्याप ीठ पुणे
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	००	१६	१०००	६७	००
राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	२७	०३	३१०	११९	०५
पुस्तक प्रकाशन	००	००	२५	०५	०१

शिक्षक वर्गाच्या शैक्षणिक गुणवत्तेत वाढ होण्यासाठी ती टिकविण्यास नविन ज्ञान आत्मसात करण्यासाठी तसेच संशोधन करण्यासाठी विविध नियतकालीक संशोधन पुस्तिका इ. प्रकाशित होत असतात.

शैक्षणिकवर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी राष्ट्रीय स्तरावर एकुण २७ शोध निबंध प्रकाशित केले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत एकुण १६ शोध निबंध आंतरराष्ट्रीय स्तरावर शिक्षकांनी प्रकाशित केले. तर ३ शोध निबंध राष्ट्रीय स्तरावर प्रकाशन झाले. भारती विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर एकुण १००० तर राष्ट्रीय स्तरावर ३१० शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आले तसेच २५ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे आंतरराष्ट्रीय स्तरावर एकुण ६७ तर राष्ट्रीय स्तरावर ११९ शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आले तसेच ५ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात शिक्षकांनी ५ राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध प्रकाशित केले तर १ पुस्तकांचे या वर्षी प्रकाशन झाले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये शोधनिबंध व पुस्तके प्रकाशित केले जातात. भारती विद्यापीठ, पुणे येथे आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय शोधनिबंध प्रकाशित करण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२
अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार कोष्टक क्र. ६

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्या पीठ, पुणे
संस्थेने आयोजित केलेले अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	००	०३	६५	६५	०२
शैक्षणिक करार	००	३६	८८	३०	०१

शैक्षणिक संस्था ज्ञानाची देवाण घेवाण करण्यासाठी अनुभव विषद करण्यासाठी तसेच विविध कौशल्य विकसित करण्यासाठी अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन करीत असतात. त्याच बरोबर संशोधनात प्रवृत्त करण्यासाठी व रोजगार संधी उपलब्ध होण्यासाठी विविध शैक्षणिक करार केले जातात काही वेळा असे करार शैक्षणिक सोई व सुविधा यात सहभाग घेण्यासाठी केले जातात. हे सर्व करार सर्व शैक्षणिक करार म्हणून ओळखले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी ३ अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन केले होते. ३६ वेगवेळ्या संस्थेशी शैक्षणिक करार शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये केले आहेत. भारती विद्यापीठाने ६५ अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन केले होते. तर ८८ शैक्षणिक करार विविध संस्थेशी केले होते. डॉ. डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठात ६५ अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन केले होते. ३० विविध करार अन्य संस्थाशी केले होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने २ अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन केले होते. तर एकाच संस्थेशी शैक्षणिक करार केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था वगळता सर्वच विद्यापीठांमध्ये अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र तसेच शैक्षणिक करार केलेले आहेत.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२
विद्यार्थी संख्याकोष्टक क्र. ७

विद्यार्थी	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्याप ीठ, पुणे
विद्यार्थी संख्या	१९०	२३३	७८८७	३१५०	१३७१

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेची विद्यार्थी संख्या १९० इतकी होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांची अनुक्रमे २३३, ७८८७, ३१५०, १३७१ इतकी विद्यार्थी संख्या होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी संख्या पुरेशी आहे. तुलनात्मकरित्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे विद्यार्थी संख्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२
विद्यार्थी उपस्थिती कोष्टक क्र. ८

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विद्यार्थी उपस्थिती टक्केवारी	८५ %	८०%	८१%	८० %	६०%

शैक्षणिक वर्ष २०११-२०१२ मध्ये विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण विविध अभ्यासक्रमांचे विद्यार्थी विद्यापीठ वर्गात अथवा प्रात्यक्षिक विभागात उपस्थित होते. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे ८५%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था ८० %, भारती विद्यापीठ ८१, डॉ.डी.वाय. पाटील विद्यापीठात ८०%, तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ६० % या प्रमाणे विद्यार्थी उपस्थितीचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांची उपस्थिती ६० टक्केपेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण कोष्टक क्र. ९

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
उत्तीर्ण टक्केवारी	८६ %	८७%	९१%	९०%	७४%

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये विद्यार्थी उत्तीर्ण टक्केवारी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ८६%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ८७ %, भारती विद्यापीठात ९१%, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ९०% तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ७४% या प्रमाणे उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्ण प्रमाण ७० टक्के पेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

विद्यार्थ्यांच्या विविध सांस्कृतिक उपक्रमांत सहभाग कोष्टक क्र. १०

सांस्कृतिक उपक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्या पीठ, पुणे
विविध सांस्कृतिक उपक्रमात विद्यार्थ्यांचा सहभाग	५६	६१	९०	१४६	२००

विद्यार्थ्यांच्या विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमातील सहभाग हा शैक्षणिक संस्थांमधील एक महत्वाचा घटक आहे. विद्यार्थ्यांच्या कौशल्य, कला व गुणांना वाव देण्यासाठी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित केले जातात. शैक्षणिक संस्था विद्यार्थ्यांना आवाहन करून सहभाग होण्यास प्रवृत्त करतात.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथील अनुक्रमे ५६, ६१, ९०, १४६ व २०० विद्यार्थ्यांनी सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांतील विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेतला होता. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठामधील विद्यार्थ्यांचे सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२
विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडा स्पर्धामधील सहभाग कोष्टक क्र. ११

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ, पुणे
राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा सहभाग	०९	००	१२५	००	१५
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा सहभाग	००	००	०५	००	०१

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत ९ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. भारती विद्यापीठात १२५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला,टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत १५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

तसेच आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत भारती विद्यापीठात ५ तर टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात १, विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी भारती विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांमधील विद्यार्थ्यांचाच राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धात सहभाग दिसून येतो. तसेच गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे येथील विद्यार्थ्यांनी राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत सहभाग घेतला होता.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

प्रशासकीय कर्मचारी संख्या कोष्टक क्र.१२

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
प्रशासकीय वर्ग	३९	४९	२१३३	१०००	४५
तांत्रिक वर्ग	००	०९	८७४	८५०	०४

प्रशासकीय व तांत्रिक कर्मचारी विद्यार्थ्यांच्या विविध शैक्षणिक व पुरक सेवांसाठी महत्वाची कामगिरी पार पाडतात.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेमध्ये ३९ प्रशासकीय कर्मचारी तर डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये ४९ प्रशासकीय तर ९ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. भारती विद्यापीठात विविध उपशाखा एकत्रित विचारात प्रशासकीय कर्मचारी वर्गाची संख्या २१३३ तर तांत्रिक कर्मचारी संख्या ८७४ इतकी होती. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात या शैक्षणिक वर्षात प्रशासकीय कर्मचारी १००० तर ८५० तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ४५ प्रशासकीय कर्मचारी व ४ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये प्रशासकीय कर्मचारी वर्ग पुरेशा प्रमाणात आहे. तुलनात्मरीत्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे प्रशासकीय व तांत्रिक कर्मचारी वर्ग जास्त दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

ग्रंथ संपदा कोष्टक क्रमांक १३

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ, पुणे
क्रमिक पुस्तके	२१३२	११०५९४	१२८७९४९	२६९४६४९	७५०८०
संदर्भ ग्रंथ	८९१	३३३६४	४९३८२	३२४८७	७०८२
इतर	२७६७८४	३११	४३५८७	३४४९०	२२८

ग्रंथालय साधने-शिक्षण संस्थांमध्ये ग्रंथालयाला अनन्य साधारण महत्व आहे. ज्ञानात वाढ करण्यासाठी नेहमी ग्रंथालयाचा उपयोग होतो. शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २१३२ क्रमित पुस्तके होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था मध्ये ११०५९४ इतकी अभ्यासक्रमासाठी लागणारी पुस्तके उपलब्ध होती. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ७५०८० क्रमीक पुस्तके होती.

संदर्भ ग्रंथाची संख्या अनुक्रमे ८९१, ३३३६४, ४९३८२, ३२४८७ व ७०८२ इतकी होती. तर इतर पुस्तकांची संख्या अनुक्रमे २७६७८४, ३११, ४३५८७, ३४४९०, २२८ इतकी होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांमध्ये भारती विद्यापीठ पुणे व डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे वगळता इतर सर्वच विद्यापीठांमध्ये ग्रंथसंपदा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

विकास निधी उपलब्ध कोष्टक क्र. १४

(रकम रू लाखात)

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापी ठ, पुणे
विकास निधी उपलब्ध	९.२६	९.४५	१७५.५०	००	३.९०

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेने ९.२६ लक्ष विकास निधी उपलब्ध केला. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेने रू. ९.४५ लक्ष तर भारती विद्यापीठाने १७५.५० लक्ष विकास निधी उपलब्ध केला तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने ३.९० लक्ष रुपयांचा विकास निधी उपलब्ध केला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे वगळता इतर सर्वच विद्यापीठांमध्ये विकासनिधी राखून ठेवला जातो. तुलनात्मकरीत्या भारती विद्यापीठ, पुणे यांचे विकासनिधी राखून ठेवण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२
संशोधन खर्च तरतुद कोष्टक क्र. १५

(रकम रू लाखात)

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्या पीठ, पुणे
संशोधनासाठी तरतुद	००	३२.७८	१२.००	१६.६१	१२.८६

संशोधनाला शिक्षण व्यवस्थेत खुप महत्व आहे. यामुळे नविन ज्ञान मिळते व ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतात. संशोधनासाठी नोंदणी फी, प्रवास भत्ता, ग्रंथ, नियतकालिके, इंटरनेट, विशिष्ट संगणक प्रणाली, तज्ञांचे मार्गदर्शन, शैक्षणिक भेटी व प्रयोगशाळा इ. बाबींवर खर्च करावा लागतो.हा खर्च शैक्षणिक गुंतवणूक म्हणून समजण्यात येतो.याची तरतुद दरवर्षी संस्थेच्या अंदाजपत्रकात करण्यात येते.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ३२.७८ लक्ष रुपयांची तरतुद केली होती. भारती विद्यापीठाने १२.०० लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. तसेच डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाने १६.६१ लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. तसेच टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १२.८६ लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी करण्यात आली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे वगळता इतर सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेशा प्रमाणात संशोधनासाठी तरतुद करण्यात येते. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे येथे संशोधनासाठी करण्यात आलेली तरतुद तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

भांडवली खर्च कोष्टक क्रमांक १६

(रकम रु लाखात)

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ, पुणे
भांडवली खर्च	२९.९१	५०.००	२००.००	७४.४८	६२.३८

विविध विकास कामांसाठी शैक्षणिक संस्था अंदाज पत्रकात तरतूद भांडवली खर्च करीत असतात. इतर खर्च बऱ्याच वेळा भांडवली स्वरूपात असतो. इमारत वर्ग खोल्या, प्रयोगशाळा, संगणक, फर्निचर इ. साठी या निधीचा वापर केला जातो.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी २९.९१ लक्ष रुपये भांडवली खर्च केले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी ५० लक्ष रुपयाचा निधी खर्च केला. तर भारती विद्यापीठाने २००.००लक्ष खर्च केले. डॉ डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ७४.४८ लक्ष निधी खर्च करण्यात आला. तसेचटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने ६२.३८ लक्ष खर्च केले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये भांडवली कामासाठी तरतूद उपलब्ध करून दिली होती. भारती विद्यापीठ, पुणे येथे भांडवली कामासाठी तरतूद उपलब्ध करण्याचे प्रमाण अधिक आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०११-२०१२
सोयी सुविधावरील खर्च कोष्टक क्र. १७

खर्च	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
सोयी सुविधांसाठी खर्च (महसुली)	२२.०० लक्ष	१४५.२० लक्ष	७.१५ लक्ष	१९०.०० लक्ष	७०.३० लक्ष

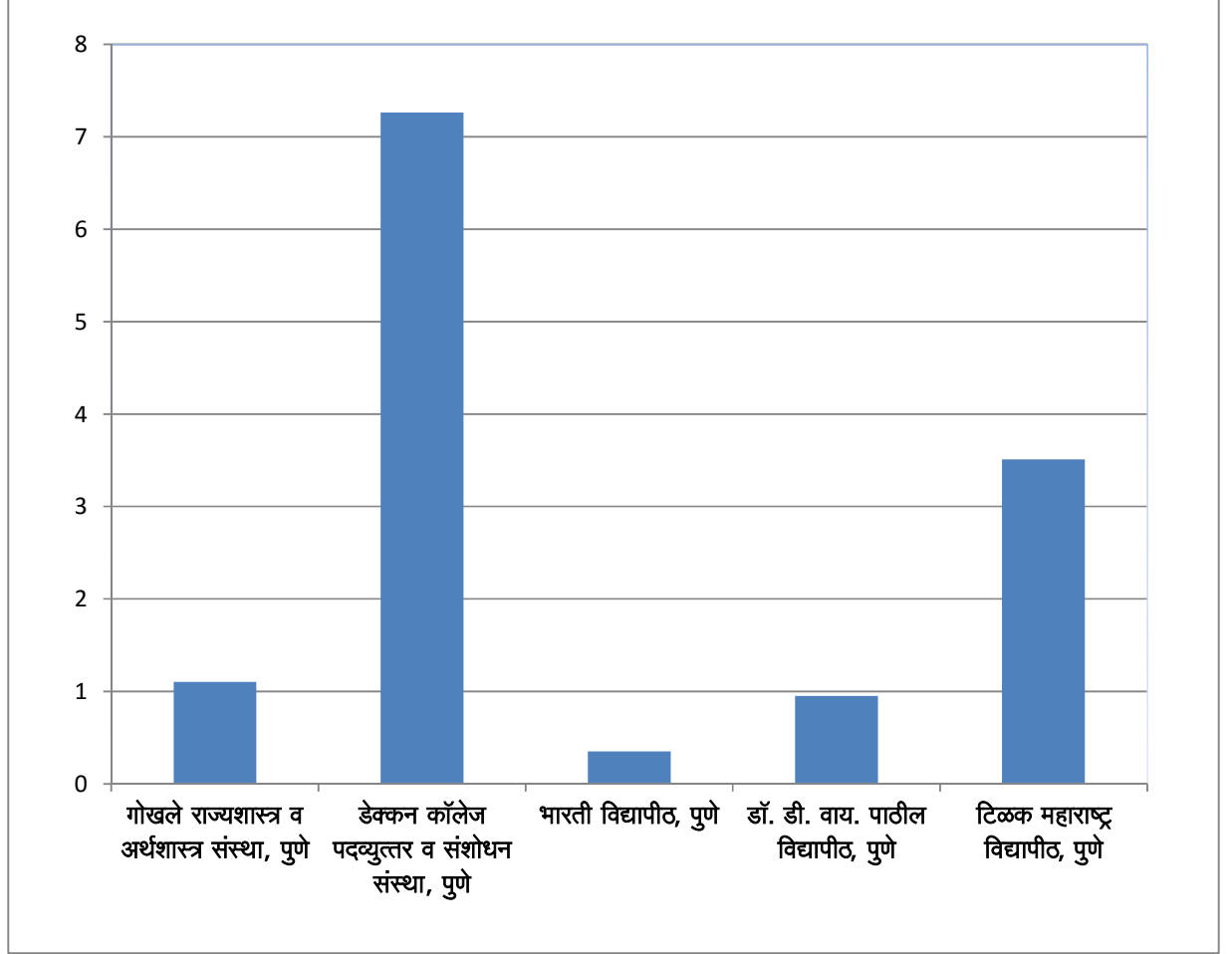
शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यांनी अनुक्रमे १२.१५ लक्ष, ५१.६४ लक्ष, १९९८.१२ लक्ष, २७१.४८ लक्ष व ४८.१७ लक्ष इतका निधी सोयी सुविधांसाठी खर्च केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये सोयी सुविधांसाठी पुरेशा प्रमाणत खर्च करण्यात आला आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

सोयी सुविधांवरील खर्च

प्रमाण १ सें.मी. = २० लक्ष

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

विविध अभ्यासक्रम कोष्टक क्र. १

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	पीएच.डी.	०१	०३	५४	३८	१८
२	पदव्युत्तर	०३	०३	११०	६०	२०
३	पदवी	०१	००	४३	१०	२१
४	डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	००	००	१०५	१२	२८
५	स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम	००	००	००	००	८०

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत १ विषयात, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था मध्ये ३ तर भारती विद्यापीठात ५४ व डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ३८ विषयात पीएच.डी अभ्यासक्रम राबविला गेला. टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात १८ विषयात पीएच.डी अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत ३ विषयात, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था मध्ये ३ तर भारती विद्यापीठात ११० व डॉ.डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ६० विषयात, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २० पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये नुसार गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत १ विषयात, भारती विद्यापीठात ४३ व डॉ.डी. वाय. पाटील विद्यापीठात १० विषयात, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २१ विषयात पदवी अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अनुक्रमे १०५, १२ व २८ डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर अभ्यासक्रम राबविले गेले.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात स्वयं अध्ययन अभ्यासक्रम ८० विषयात राबविला गेला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पीएचडी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविले जातात. स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम फक्त टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात राबविले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३
शिक्षक संख्याकोष्टक क्र. २

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग	२९	३७	१५९२	७५०	९६
२	पीएच.डी धारक	२४	३०	१८८	२४०	११
३	नव्याने नियुक्ती	०५	०३	२२३	१००	२९
४	रिक्तपदे	२४	१५	१४२	००	१०
५	तासिकातत्वावर तात्पुरत्या स्वरूपातील शिक्षकीय पदे	४१	०६	३८	२०	९१

कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग -

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था येथे २९, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे ३७ अशी शिक्षक संख्या आहे. भारती विद्यापीठात १५९२ तर डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ७५०, टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात या वर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग ९६ तर इतकी शिक्षक संख्या होती.

पीएच.डी धारक -

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेमध्ये २४, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे येथे ३० एवढे पीएच.डी धारक शिक्षक होते. भारती

विद्यापीठात १८८ शिक्षक, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात २४० पीएच.डी धारक शिक्षक तसेच टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ११ शिक्षक पीएच.डी धारक होते.

नव्याने नियुक्ती -

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ५, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ३, भारती विद्यापीठात २२३ व डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठात १०० तरटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २९ शिक्षकांची नव्याने नियुक्ती करण्यात आली होती.

रिक्तपदे -

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २४, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत १५, भारती विद्यापीठात १४२ तरटिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात १० शिक्षकांची पदे रिक्तआहेत.

तासिका वतात्पुरत्या स्वरूपातील शिक्षकीय पदे -

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ४१, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ०६, भारती विद्यापीठा ३८, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात २० तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ९१ तासिका व तात्पुरत्या स्वरूपात शिक्षक घेतले आहेत.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेसा शिक्षक वर्ग आहे. तसेच भारती विद्यापीठ पुणे येथे तुलनात्मकरित्या शिक्षकांचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

चर्चासत्रांमधील शिक्षकांचा सहभाग कोष्टक क्र. ३

चर्चासत्र	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
शिक्षकांच्या आंतरराष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	२५	२४	६००	३०	०८
राष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	२५	३५	३१	०५	०४

२०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षात गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेच्या २५ तर डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेच्या २४ शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्र व अभ्यासवर्गात सहभाग घेतला. भारती विद्यापीठात ही संख्या ६०० इतकी होती तर डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ३० शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रात व अभ्यास वर्गात सहभाग घेतला, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ०८ शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्र व अभ्यासवर्गात सहभाग घेतला.

तसेच राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रात गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था- २५, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था -३५, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ ०४, शिक्षकांनी सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठातील शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय अभ्यासवर्गात व चर्चासत्रात सहभाग घेतलेला दिसून येतो. परंतु भारती विद्यापीठ, पुणे येथील शिक्षकांचे सहभागाचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३
संशोधन प्रस्ताव कोष्टक क्र. ४

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
मोठे संशोधन प्रकल्प	१७	०४	३४	००	०३
छोटे संशोधन प्रकल्प	२९	११	६१	००	०१
नव्याने मंजूर मोठे + छोटे	००	००	१०	४८२	००

विद्यापीठात अनुदान आयोग व काही वेळा अभिमत विद्यापीठ शिक्षकांना संशोधनात प्रवृत्त करण्यासाठी छोटे मोठे संशोधन प्रकल्प मंजूर करणे यासाठी निधी पुरविला जातो. संशोधनास प्रेरणा देणे व त्यासाठी लागणारा खर्च निधी म्हणून पुरविणे हा उद्देश या योजनेमागे असतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत १७ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले तर २९ छोटे संशोधन प्रकल्प पूर्ण करण्यात आले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ४ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले तर ११ छोटे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले. भारती विद्यापीठात ३४ मोठे व ६१ छोटे संशोधन प्रकल्प पूर्ण करण्यात आले आणि नव्याने १० प्रकल्पांना मंजूरी देण्यात आली. डॉ. डी.वाय.पाटील विद्यापीठात ४८२ छोट्या मोठ्या प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ३ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले तर एका छोट्या संशोधन प्रकल्पाला मंजूरी देण्यात आली.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे वगळता इतर सर्वच विद्यापीठांमध्ये छोटे/मोठे संशोधन प्रकल्प राबविले जातात. डॉ. डी. वाय. पाटील या विद्यापीठामध्ये नव्याने मंजुर प्रकल्प राबविण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन कोष्टक क्र. ५

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०१	१५००	१२००	९६	१०
राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	२३	३०	३४६	१५९	१९
पुस्तक प्रकाशन	०१	४१	४१	०८	०२

शिक्षक वर्गाच्या शैक्षणिक गुणवत्तेत वाढ होण्यासाठी ती टिकविण्यास नविन ज्ञान आत्मसात करण्यासाठी तसेच संशोधन करण्यासाठी विविध नियतकालीक संशोधन पुस्तिका इ. प्रकाशित होत असतात. या मध्ये शिक्षक आपआपल्या संशोधनाच्या व शैक्षणिक ज्ञानावर आधारीत विविध शोध निबंध प्रकाशित करीत असतात.

शैक्षणिकवर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर १, राष्ट्रीय स्तरावर एकुण २३ शोध निबंध प्रकाशित झाले. तसेच ५ पुस्तके देखील प्रकाशित करण्यात आली. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे एकुण १५०० शोध निबंध आंतरराष्ट्रीय स्तरावर शिक्षकांनी प्रकाशित केले तर राष्ट्रीय स्तरावर एकुण ३० शोध

निबंधाचे प्रकाशन झाले. तसेच ४१ पुस्तकाचे प्रकाशन २०१२-१३ या साली करण्यात आले. भारती विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर एकुण १२०० तर राष्ट्रीय स्तरावर ३४६ शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आले तसेच ४१ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ९६, राष्ट्रीय स्तरावर १५९ शोध निबंध प्रकाशित करण्यात आले. तर ८ पुस्तकांचे प्रकाशन करण्यात आले. टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर एकुण १० शोधनिबंध, राष्ट्रीय स्तरावरील १९ शोध निबंध प्रकाशित केले तर २ पुस्तकांचे प्रकाशन केले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये शोधनिबंध व पुस्तके प्रकाशित केले जातात. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे येथे आंतरराष्ट्रीय शोधनिबंध प्रकाशित करण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते. तसेच भारती विद्यापीठ, पुणे येथे राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित करण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३
अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार कोष्टक क्र.६

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
संस्थेने आयोजित केलेले अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	००	२	७०	७५	०२
शैक्षणिक करार	१२	२०	९१	४०	०१

शैक्षणिक संस्था ज्ञानाची देवाण घेवाण करण्यासाठी अनुभव विषद करण्यासाठी तसेच विविध कौशल्य विकसित करण्यासाठी अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन करीत असतात. त्याच बरोबर संशोधनात प्रवृत्त करण्यासाठी व रोजगार संधी उपलब्ध होण्यासाठी विविध शैक्षणिक करार केले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेने विविध संस्थांशी १२ शैक्षणिक करार केले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी २ अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले. तर विविध २० संस्थांशी शैक्षणिक करार करण्यात आले. भारती विद्यापीठाने ७० अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तर ९१ शैक्षणिक करार विविध संस्थेशी केले होते. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाने ७५ अभ्यासवर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. ४० करार विविध संस्थांशी केले होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने २ अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तर एका संस्थेशी शैक्षणिक करार केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये शैक्षणिक करार केलेले होते. तसेच गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था वगळता सर्वच विद्यापीठांमध्ये अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र आयोजित केले होते.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३
विद्यार्थी संख्या कोष्टक क्र. ७

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
विद्यार्थी संख्या	२४०	३२३	१७३०५	३१४०	१४०२

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेची विद्यार्थी संख्या २४० इतकी होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात विद्यार्थी संख्या अनुक्रमे २४०, ३२३, १७३०५, ३१४० व १४०२ इतकी होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी संख्या पुरेशी आहे. तुलनात्मकरित्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे विद्यार्थी संख्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३
विद्यार्थी उपस्थिती कोष्टक क्र. ८

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळकमहाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
विद्यार्थी उपस्थिती टक्केवारी	७५%	८०%	७८.९०%	८०%	६०%

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण विविध अभ्यासक्रमांचे विद्यार्थी विद्यापीठ वर्गात अथवा प्रात्यक्षिक विभागात उपस्थित होते. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ७५%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ८०%, भारती विद्यापीठात ७८.९०%, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ८०%, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ६०% प्रमाणे विद्यार्थी उपस्थितीचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांची उपस्थिती ६० टक्केपेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण कोष्टक क्र.९

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
उत्तीर्ण टक्केवारी	७०%	८०%	९०%	८५%	७८%

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेमध्ये ७०%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ८०%, भारती विद्यापीठात ९०%, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ८५%, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ७८% या प्रमाणे उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्ण प्रमाण ७० टक्के पेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

विद्यार्थ्यांच्या विविध सांस्कृतिक उपक्रमांत सहभाग कोष्टक क्र. १०

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
विविध सांस्कृतिक उपक्रमांत सहभाग	१०८	५२	१२०	१५३	२००

विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमातील सहभाग हा शैक्षणिक संस्थांमधील एक महत्वाचा घटक आहे. विद्यार्थ्यांचा कौशल्य, कला व गुणांना वाव देण्यासाठी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित केले जातात. शैक्षणिक संस्था विद्यार्थ्यांना आवाहन करून सहभाग होण्यास प्रवृत्त करतात.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत १०८ विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक उपक्रमांत सहभाग घेतला. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ५२, भारती विद्यापीठात १२०, डॉ.डी.वाय.पाटील विद्यापीठात १५३ इतक्या विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेतला. तसेच टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २०० विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक उपक्रमांमध्ये सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांतील विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेतला होता. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक उपक्रमातील सहभाग तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडा स्पर्धामधील सहभाग कोष्टक क्र. ११

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धा सहभाग	०५	००	०४	००	०७
राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धा सहभाग	०८	००	६५	००	१०

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अनुक्रमे ०५, ०४ व ०७ विद्यार्थ्यांनी आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत सहभाग घेतला.

तसेच शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अनुक्रमे ०८, ६५ व १० विद्यार्थ्यांनी राष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे, भारती विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ यांमधील विद्यार्थ्यांचा राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धात सहभाग दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३
प्रशासकीय कर्मचारी संख्या कोष्टक क्र. १२

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळकमहाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
प्रशासकीय वर्ग	३९	९०	१४३४	१५००	४५
तांत्रिक वर्ग	००	११	१३६१	९००	४

प्रशासकीय व तांत्रिक कर्मचारी विद्यार्थ्यांच्या विविध शैक्षणिक व पुरक सेवांसाठी महत्वाची कामगिरी पार पाडतात.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था मध्ये ३९ प्रशासकीय कर्मचारी तर डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थामध्ये ९० प्रशासकीय तर ११ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. भारती विद्यापीठात विविध उपशाखा एकत्रित विचारात घेता प्रशासकीय कर्मचारी वर्गाची संख्या १४३४ तर तांत्रिक कर्मचारी १३६१ इतकी होती. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात या शैक्षणिक वर्षात प्रशासकीय कर्मचारी १५०० तर ९०० तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात ४५ प्रशासकीय कर्मचारी व ४ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये प्रशासकीय कर्मचारी वर्ग पुरेशा प्रमाणात आहे. तुलनात्मरीत्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे तांत्रिक कर्मचारी वर्ग जास्त दिसून येतो. तसेच डॉ.डी.वाय.पाटील विद्यापीठात प्रशासकीय कर्मचारी वर्ग जास्त प्रमाणात दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

ग्रंथ संपदा कोष्टक क्रमांक १३

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळकमहाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
क्रमिक पुस्तके	२७३०	१११२५०	१२३६४३२	२६८७५४३	७९९९५
संदर्भ ग्रंथ	९७६	३३६६८	४७८९१	३२३५७	७१५५
इतर	००	३५०	४३५८३	३५०८७	२४०

शिक्षण संस्थांमध्ये ग्रंथालयाला अनन्य साधारण महत्व आहे. ज्ञानात वाढ करण्यासाठी नेहमी ग्रंथालयाचा उपयोग होतो. शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २७३० क्रमित पुस्तके होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थे मध्ये १११२५० इतकी अभ्यासक्रमासाठी लागणारी पुस्तके उपलब्ध होती. तसेच संदर्भ ग्रंथाची संख्या अनुक्रमे ९७६, ३३६६८, ४७८९१, ३२३५७, ७१५५ इतकी होती. तर इतर, २४० पुस्तके टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात व डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये ३५० पुस्तके होती. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ७९९९५ क्रमीक पुस्तके होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये ग्रंथसंपदा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

विकास निधी कोष्टक क्रमांक १४

(रकम रू. लाखात)

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ.डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विकास निधी उपलब्ध	१९०.१०	२६.००	२३.००	८५.४२	२०.००

विविध विकास कामांसाठी शैक्षणिक संस्था अंदाज पत्रकात तरतूद कम खर्च करीत असतात. इ. खर्च बऱ्याच वेळा भांडवली स्वरूपात असतो. इमारत वर्ग खोल्या, प्रयोगशाळा, संगणक, फर्निचर इ. साठी या निधीचा वापर केला जातो.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे यांनी रु.१९०.१० लक्ष रूपये विविध विकास कामात खर्च केले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी रु. २६.०० लक्ष रूपयाचा निधी विकास कामास खर्च केला. तर भारती विद्यापीठाने रु.२३.०० लक्ष विकास कामांवर खर्च केले. डॉ. डी. वाय.पाटील विद्यापीठाने रु. ८५.४२ लक्ष रूपयाचा निधी विकास कामास खर्च केला, तसेच टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने रु.२०.०० लक्ष निधी विकास कामात खर्च केला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विकासनिधी राखून ठेवला जातो. तुलनात्मकरीत्या गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे यांचे विकासनिधी राखून ठेवण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

संशोधन खर्च तरतुद कोष्टक क्र. १५

(रकम रु लाखात)

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
संशोधनासाठी तरतुद	२.४५	३५.००	१४०.००	१६.६६	९.१९

संशोधनाला शिक्षण व्यवस्थेत खुप महत्व आहे. यामुळे नविन ज्ञान मिळते व ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतात. संशोधनासाठी नोंदणी फी, प्रवास भत्ता, ग्रंथ, नियतकालिके, इंटरनेट, विशिष्ट संगणक प्रणाली, तज्ञांचे मार्गदर्शन, शैक्षणिक भेटी व प्रयोगशाळा इ. बाबींवर खर्च करावा लागतो.हा खर्च शैक्षणिक गुंतवणूक म्हणून समजण्यात येतो.याची तरतुद दरवर्षी संस्थेच्या अंदाजपत्रकात करण्यात येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी रु. २.४५ लक्ष रूपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेसरु. ३५.०० लक्ष रूपयांची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. भारती विद्यापीठाने रु.१४०.०० लक्ष रूपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. तसेच डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ यांनी रु.१६.६६ लक्ष रूपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने रु.९.१९ लक्ष रूपयाची तरतुद संशोधनासाठी करण्यात आली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेशा प्रमाणात संशोधनासाठी तरतुद करण्यात येते. भारती विद्यापीठ पुणे येथे संशोधनासाठी करण्यात आलेली तरतुद तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसुन येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३
निधी उपलब्ध कोष्टक क्र. १६

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
भांडवली खर्च	१०.००	१०.००	२८६.००	००	४.२०

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेने रु.१०.०० लक्ष भांडवली खर्च केला. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेने रु. १०.०० लक्ष तर भारती विद्यापीठाने रु.२८६.०० लक्ष रुपयांचा भांडवली खर्च केला. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने रु.४.२० लक्ष रुपयांचा निधी भांडवली खर्च केला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डॉ.डी.वाय. पाटील विद्यापीठ वगळता इतर सर्वच विद्यापीठांना भांडवली कामासाठी तरतुद उपलब्ध करून दिली होती.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-२०१३
सोयी सुविधावरील खर्च कोष्टक क्र. १७

खर्च	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
सोयी सुविधांसाठी खर्च (महसुली)	२८.२० लक्ष	१७०.०० लक्ष	८.१० लक्ष	२३०.०० लक्ष	९०.५० लक्ष

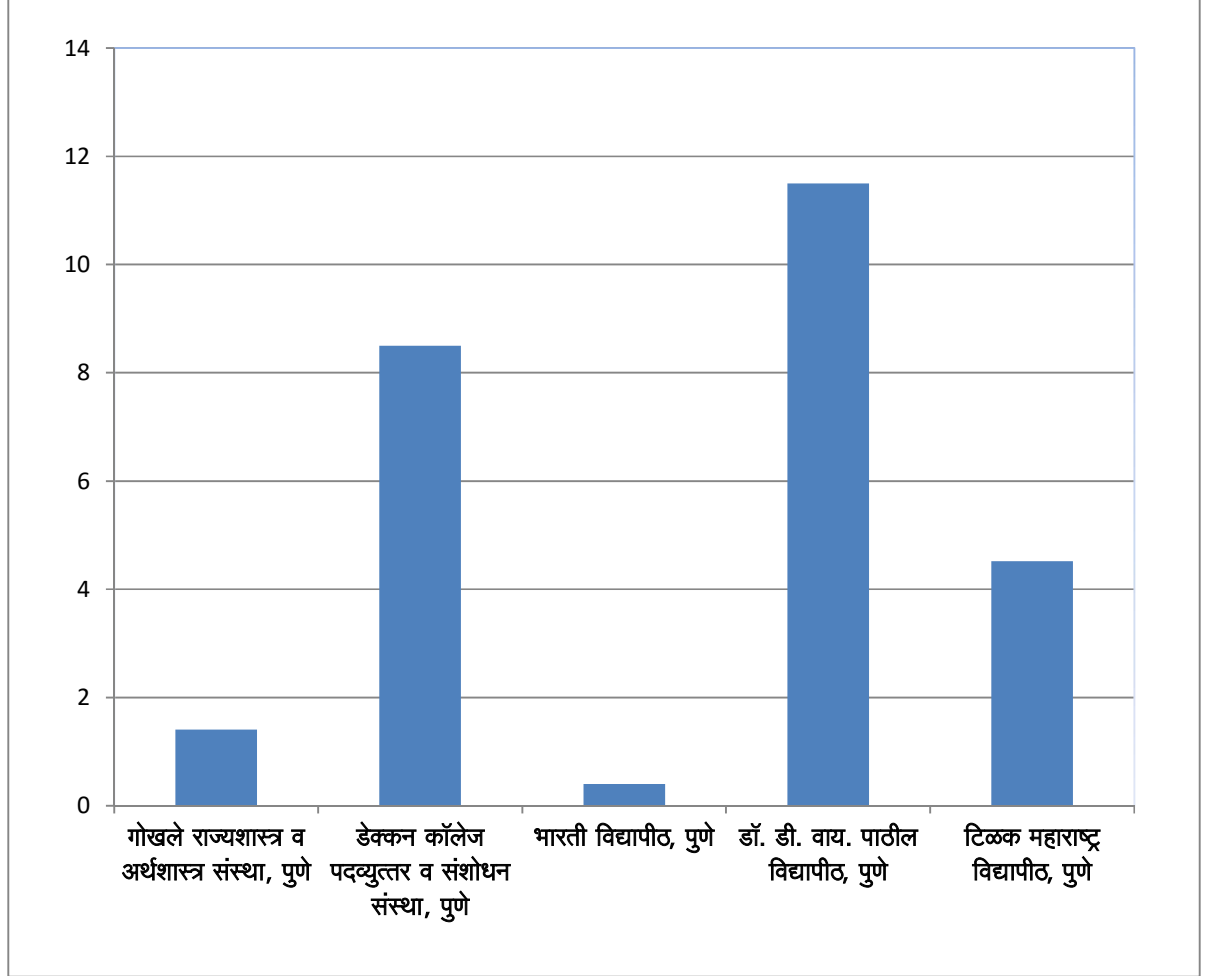
शैक्षणिक वर्ष २००९-१० मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यांनी अनुक्रमे २८.२० लक्ष, १७०.०० लक्ष, ८.१० लक्ष, २३०.०० लक्ष व ९०.५० लक्ष इतका निधी सोयी सुविधांसाठी खर्च केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये सोयी सुविधांवरील खर्च पुरेशा प्रमाणात होतो. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात खर्चाचे प्रमाण तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

सोयी सुविधांवरील खर्च

प्रमाण २ सें.मी. = ४० लक्ष

शैक्षणिक वर्ष २०१३-२०१४
विविध अभ्यासक्रम कोष्टक क्र. १

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनक ॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
१	पी.एच.डी.	१	३	५४	३८	१८
२	पदव्युत्तर	३	३	९७	६०	२३
३	पदवी	१	१	३५	१०	१७
४	डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	०२	०२	९६	१२	३१
५	स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम	००	००	००	००	९०

कोष्टक क्रमांक १ नुसारशैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत १ विषयात, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये ३ तर भारती विद्यापीठात ५४,डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ३८ विषयात वटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ १८ विषयात पीएच.डी अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत ३ विषयात, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये ३ विषयात, भारती विद्यापीठात ९७ विषयांत, डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ६० विषयात वटिळकमहाराष्ट्र विद्यापीठात २३ विषयात पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था १, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था १, भारती विद्यापीठ ३५, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात १० तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १७ पदवी अभ्यासक्रम आहे.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथे अनुक्रमे ०२, ०२, ९६, १२ व ३१ डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर अभ्यासक्रम राबविले जातात.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ९० स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम आहे.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पीएचडी, पदव्युत्तर, पदवी, डिप्लोमा प्रमाणपत्र व इतर अभ्यासक्रम राबविले जातात. तसेच फक्त टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम राबविला जातो.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४
शिक्षक संख्याकोष्टक क्र २

अ. क्र	अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग	३०	३५	१५७७	७४०	९३
२	पीएच.डी धारक	२४	३८	१९६	२४५	११
३	नव्याने नियुक्ती	६	०३	१६०	१२०	२९
४	रिक्तपदे	२२	१८	७४	००	१०
५	तासिका व तात्पुरत्या तत्वावर	३३	००	००	१०	९१

कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग -

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे येथे ३०, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे ३५ अशी शिक्षक संख्या आहे. भारती विद्यापीठात १५७७ तर डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ७४०, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ९३ कायमस्वरूपी शिक्षक संख्या होती.

पीएच.डी धारक -

शैक्षणिक वर्ष २०१३-२०१४मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेमध्ये २४, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे ३८ अशी पीएच.डी धारक शिक्षक होते. भारती विद्यापीठात १९६ तर डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात २४५ पीएच.डी धारक शिक्षक होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ११ शिक्षक पीएच.डी धारक होते.

नव्याने नियुक्ती-

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था६, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था३, भारती विद्यापीठात १६० व डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठात १२० तरटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २९शिक्षकांची नव्याने नियुक्ती करण्यात आली.

रिक्तपदे -

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २२,डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ७८,भारती विद्यापीठात ७४,टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १०इतकी शिक्षकांची पदे रिक्त आहेत.

तासिका व तात्पुरत्या स्वरूपातील पदे -

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ३३, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात १०,टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ९१ तासिका व तात्पुरत्या स्वरूपातील शिक्षक घेतले आहेत.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेसा शिक्षक वर्ग आहे. तसेच भारती विद्यापीठ पुणे येथे तुलनात्मकरित्या शिक्षकांचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष-२०१३-१४

चर्चासत्रांमधील शिक्षकांचा सहभाग कोष्टक क्र. ३

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
शिक्षकांच्या आंतरराष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	११	१२	५१२	२७	१०
राष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	२६	३७	३२	०७	०४

सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षात गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे,भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अनुक्रमे ११,१२,५१२,२७ व १० शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्र व अभ्यासवर्गात सहभाग घेतला.

तसेच सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षात गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अनुक्रमे २६,३७,३२,०७ व ०४ शिक्षकांनी राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्र व अभ्यासवर्गात सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठातील शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय अभ्यासवर्गात व चर्चासत्रात सहभाग घेतलेला दिसून येतो. परंतु भारती विद्यापीठ, पुणे येथील शिक्षकांचे सहभागाचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४
संशोधन प्रस्ताव कोष्टक क्र. ४

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
मोठे संशोधन प्रकल्प	०१	०६	२४	००	०१
छोटे संशोधन प्रकल्प	१२	०२	४६	००	१०
नव्याने मंजूर मोठे + छोटे	००	००	०५	१२०	१०

विद्यापीठात अनुदान आयोग व काही वेळा अभिमत विद्यापीठ शिक्षकांना संशोधनात प्रवृत्त करण्यासाठी छोटे मोठे संशोधन प्रकल्प मंजूर करणे यासाठी निधी पुरविला जातो. संशोधनास प्रेरणा देणे व त्यासाठी लागणारा खर्च निधी म्हणून पुरविणे हा उद्देश या योजनेमागे असतो.

शैक्षणिकवर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत १ मोठा संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाला. तर छोटे १२ संशोधन प्रकल्प पूर्ण करण्यात आले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये मोठे ६ पूर्ण झाले तर २ छोटे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले. भारती विद्यापीठात ४६ छोटे त २४ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले. या विद्यापीठात ०५ नविन प्रस्तावांना मंजूरी मिळाली. डॉ.डी.वाय.पाटील विद्यापीठात १२० छोट्या मोठ्या प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १ मोठा संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाला. तसेच १० छोटे प्रकल्प पूर्ण झाले. तर १० संशोधन प्रकल्पांना मंजूरी देण्यात आली.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डॉ. डी. वाय. पाटील या विद्यापीठ वगळता इतर सर्व विद्यापीठांमध्ये छोटे/मोठे संशोधन प्रकल्प राबविले जातात. परंतु डॉ. डी. वाय. पाटील या विद्यापीठामध्ये नव्याने मंजूर छोट्या/मोठ्या संशोधन प्रकल्पांना मंजुरीचे प्रमाण तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४
शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन कोष्टक क्र. ५

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०३	३४	७४०	२१९	००
राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	२६	०४	३५०	१६४	१३
पुस्तक प्रकाशन	०२	२००	३४	००	११

शिक्षक वर्गाच्या शैक्षणिक गुणवत्तेत वाढ होण्यासाठी व ती टिकविण्यास नविन ज्ञान आत्मसात करण्यासाठी तसेच संशोधन करण्यासाठी विविध नियतकालीक संशोधन पुस्तिका इ. प्रकाशित होत असतात. या मध्ये शिक्षक आपआपल्या संशोधनाच्या व शैक्षणिक ज्ञानावर आधारीत विविध शोध निबंध प्रकाशित करीत असतात.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे यांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ३, राष्ट्रीय स्तरावर एकुण २६ शोध निबंध प्रकाशित झाले. तसेच २ पुस्तके देखील प्रकाशित करण्यात आली. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे एकुण ३४ शोध निबंध आंतरराष्ट्रीय स्तरावर शिक्षकांनी प्रकाशित केले तर ४ राष्ट्रीय स्तरावर प्रकाशित केले. एकुण २०० पुस्तकाचे प्रकाशन २०१३-१४ ह्या वर्षी झाले. भारती विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर एकुण ७४० तर राष्ट्रीय स्तरावर ३५० शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आले तसेच ३४ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर २१९, राष्ट्रीय स्तरावर १६४ शोध निबंध प्रकाशित करण्यात आले. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात शिक्षकांनी १३ राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध प्रकाशित केले तर ११ पुस्तकांचे या वर्षी प्रकाशन झाले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये शोधनिबंध व पुस्तके प्रकाशित केले जातात. भारती विद्यापीठ, पुणे येथे आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय शोधनिबंध प्रकाशित करण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४
अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार कोष्टक क्र. ६

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
संस्थेने आयोजित केलेले अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	१४	१२	७०	८५	०२
शैक्षणिक करार	१२	२४	९०	४४	०३

शैक्षणिक संस्था ज्ञानाची देवाण घेवाण करण्यासाठी अनुभव विषद करण्यासाठी तसेच विविध कौशल्य विकसित करण्यासाठी अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन करीत असतात. त्याच बरोबर संशोधनात प्रवृत्त करण्यासाठी व रोजगार संधी उपलब्ध होण्यासाठी विविध शैक्षणिक करार केले जातात. काही वेळा असे करार शैक्षणिक सोई व सुविधा यात सहभाग घेण्यासाठी केले जातात. हे सर्व करार सर्व शैक्षणिक करार म्हणून ओळखले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेने १४ अभ्यासवर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तर शैक्षणिक करार १२ विविध संस्थेशी केले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था १२ अभ्यासवर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तर शैक्षणिक करार २४ विविध संस्थेशी केले. भारती विद्यापीठाने ७० अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तर ९० शैक्षणिक करार विविध संस्थेशी केले होते. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ८५ अभ्यासवर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. ४४ करार विविध संस्थाशी केले होते, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने २ अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तर ०३ संस्थेशी शैक्षणिक करार केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र आयोजित केले होते. तसेच सर्वच विद्यापीठांमध्ये शैक्षणिक करार केलेले आहेत.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

विद्यार्थी संख्याकोष्टक क्र. ७

	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापी ठ, पुणे
विद्यार्थी संख्या	२३९	२३०	१७३०५	३२३०	१७५५

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये विद्यार्थी संख्या गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेची २३९ इतकी होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, भारती विद्यापीठ, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अनुक्रमे २३०, १७३०५, ३२३०, १७५५ इतकी विद्यार्थी संख्या होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी संख्या पुरेशी आहे. तुलनात्मकरित्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे विद्यार्थी संख्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४
विद्यार्थी उपस्थिती कोष्टक क्र. ८

	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉले ज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळकमहाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे
विद्यार्थी उपस्थिती टक्केवारी	८०%	८०%	८०%	९४%	६०%

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण विविध अभ्यासक्रमांचे विद्यार्थी विद्यापीठ वर्गात अथवा प्रात्यक्षिक विभागात उपस्थित होते. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ८०%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ८०%, भारती विद्यापीठ ८०%, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ९४%, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ६०% या प्रमाणे विद्यार्थी उपस्थितीचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांची उपस्थिती ६० टक्केपेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण कोष्टक क्र. ९

	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
उत्तीर्ण टक्केवारी	६०%	८०%	९०%	८५%	६३%

शैक्षणिक वर्ष २०१३-२०१४मध्ये विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ६०%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ८०%, भारती विद्यापीठात ९०%, डॉ.डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ८५% तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ६३%, या प्रमाणे उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्ण प्रमाण ६० टक्के पेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

विद्यार्थ्यांच्या विविध सांस्कृतिक उपक्रमांत सहभाग कोष्टक क्र. १०

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापी ठ, पुणे
विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग	९३	४९	८५	२५०	२१०

विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमातील सहभाग हा शैक्षणिक संस्थांमधील एक महत्वाचा घटक आहे. विद्यार्थ्यांचा कौशल्य, कला व गुणांना वाव देण्यासाठी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित केले जातात. शैक्षणिक संस्था विद्यार्थ्यांना आवाहन करून सहभाग होण्यास प्रवृत्त करतात.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे या संस्थेत ९३ विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतला. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ४९, भारती विद्यापीठात ८५, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात २५० इतक्या विद्यार्थ्यांना विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतला. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २१० विद्यार्थ्यांनी सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांतील विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेतला होता.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडा स्पर्धामधील सहभाग कोष्टक क्र. ११

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ, पुणे
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा सहभाग	००	००	३७	००	०५
राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा सहभाग	९३	००	६६	१४	५०

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे मधील ९३ विद्यार्थ्यांनी राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत सहभाग घेतला. भारती विद्यापीठातील ६६ विद्यार्थ्यांनी राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत सहभाग घेतला. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठातील १४ विद्यार्थ्यांनी राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत सहभाग नोंदविला. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातील ५० विद्यार्थ्यांनी राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत सहभाग घेतला. तसेच आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत भारती विद्यापीठातील ३७ तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातील ५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था वगळता इतर सर्व विद्यापीठांतील विद्यार्थ्यांचा राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धात सहभाग दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

कर्मचारी संख्या कोष्टक क्र. १२

कर्मचारी संख्या	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
प्रशासकीय वर्ग	३९	९०	१४३४	१५००	४५
तांत्रिक वर्ग	००	११	१३६१	९००	०४

प्रशासकीय व तांत्रिककर्मचारी विद्यार्थ्यांच्या विविध शैक्षणिक व पुरक सेवांसाठी महत्वाची कामगिरी पार पाडतात.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था पुणे, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथे अनुक्रमे ३९, ९०, १४३४, १५०० व ४५ प्रशासकीय कर्मचारी कार्यरत होते.

तसेच डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथे अनुक्रमे ११, १३६१, ९०० व ०४ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये प्रशासकिय कर्मचारी वर्ग पुरेशा प्रमाणात आहे. तुलनात्मरीत्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे प्रशासकिय व तांत्रिक कर्मचारी वर्ग जास्त दिसुन येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

ग्रंथ संपदा कोष्टक क्रमांक १३

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
क्रमिक पुस्तके	२२७१	११२५०	१२८६३४१	२६८९४२३	८३०९३
संदर्भ ग्रंथ	९२९	३६६८	३४६१५	५७९९०	७२५३
इतर	००	३५०	४४७९२	३६१२३	२७०

ग्रंथालय साधने-शिक्षण संस्थांमध्ये ग्रंथालयाला अनन्य साधारण महत्व आहे. ज्ञानात वाढ करण्यासाठी, नेहमी ग्रंथालयाचा उपयोग होतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २२७१ क्रमित पुस्तके होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये ११२५०, भारती विद्यापीठात १२८६३४१, डॉ.डी.वाय. पाटील विद्यापीठात २६८९४२३ इतकी अभ्यासक्रमासाठी लागणारी पुस्तके उपलब्ध होती. संदर्भ ग्रंथाची संख्या अनुक्रमे ९२९, ३६६८, ३४६१५, ५७९९० व ७२५३ इतकी होती. तर इतर पुस्तके गोखले अर्थशास्त्र संस्था वगळून अनुक्रमे ३५०, ४४७९२, ३६१२३ व २७० इतक्या संख्येने होते. टिळक विद्यापीठात ८३०९३ क्रमीक पुस्तके होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये ग्रंथसंपदा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

विकास निधी कोष्टक क्रमांक १४

(रकम रू लाखात)

निधी	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रवि द्यापीठ, पुणे
विकास निधी	२१.००	३६०.००	२५०.००	८४.००	१६.७३

विविध विकास कामांसाठी शैक्षणिक संस्था अंदाज पत्रकात तरतूद कम खर्च करीत असतात. इ खर्च बऱ्याच वेळा भांडवली स्वरूपात असतो. इमारत वर्ग खोल्या, प्रयोगशाळा, संगणक, फर्निचर इ. साठी या निधीचा वापर केला जातो.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी २१.०० लक्ष रुपये विविध विकास कामात खर्च केले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी ३६०.०० लक्ष रूपयाचा विकास निधी खर्च केला. तर भारती विद्यापीठाने २५०.०० लक्ष निधी विकास कामांवर खर्च केले. तसेच डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाने ८४.०० लक्ष निधी विकास कामांवर खर्च केले.टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने १६.७३ लक्ष निधी विकास कामात खर्च केले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विकासनिधी राखून ठेवला जातो. तुलनात्मकरीत्या डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे यांचे विकासनिधी राखून ठेवण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

संशोधन खर्च तरतुद कोष्टक क्र. १५

(रक्कम रू लाखात)

	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉले ज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
संशोधनासाठी तरतुद	१५.५०	४.५०	१८	१७	६.७०

संशोधनाला शिक्षण व्यवस्थेत खुप महत्व आहे. यामुळे नविन ज्ञान मिळते व ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतात. संशोधनासाठी नोंदणी फी, प्रवास भत्ता, ग्रंथ, नियतकालिके, इंटरनेट, विशिष्ट संगणक प्रणाली, तज्ञांचे मार्गदर्शन, शैक्षणिक भेटी व प्रयोगशाळा इ. बाबींवर खर्च करावा लागतो.हा खर्च शैक्षणिक गुंतवणूक म्हणून समजण्यात येतो.याची तरतुद दरवर्षी संस्थेच्या अंदाजपत्रकात करण्यात येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणेयांनी संशोधनासाठी रु.१५.५० लक्ष रुपयाची तरतुदकेली होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी संशोधनासाठीरु. ४.५० लक्ष रुपयांची तरतुदकेली होती. भारती विद्यापीठातरु.१८.०० लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. तसेच डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ यांनी रु.१७.०० लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. तसेच टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात रु.६.७० लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी करण्यात आली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेशा प्रमाणात संशोधनासाठी तरतुद करण्यात येते. भारती विद्यापीठ पुणे येथे संशोधनासाठी करण्यात आलेली तरतुद तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसुन येते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेशा प्रमाणात संशोधनासाठी तरतुद करण्यात येते. भारती विद्यापीठ पुणे येथे संशोधनासाठी करण्यात आलेली तरतुद तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसुन येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४
निधी उपलब्ध कोष्टक क्र. १६

(रकम रू लाखात)

खर्च	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉले ज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ , पुणे
भांडवली खर्च	८.०	१२.००	३२.००	३५.००	५.१०

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेने ८.०० लक्ष उपलब्ध केला. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेने १२ लक्ष तर भारती विद्यापीठाने ३२.०० लक्ष, डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठाने ३५.०० लक्ष रुपयांचा निधी उपलब्ध केला. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने ५.१० लक्ष रुपयांचा निधी उपलब्ध केला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये भांडवली कामासाठी तरतुद उपलब्ध करून दिली होती.

शैक्षणिकवर्ष २०१३-१४
सोयी सुविधावरील खर्च कोष्टक क्र. १७

(रकम रू लाखात)

खर्च	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्याप ीठ, पुणे
सोयी सुविधांसाठी खर्च (महसुली)	३१.४५	२०२.००	१०.७८	३०७.००	१०३.४९

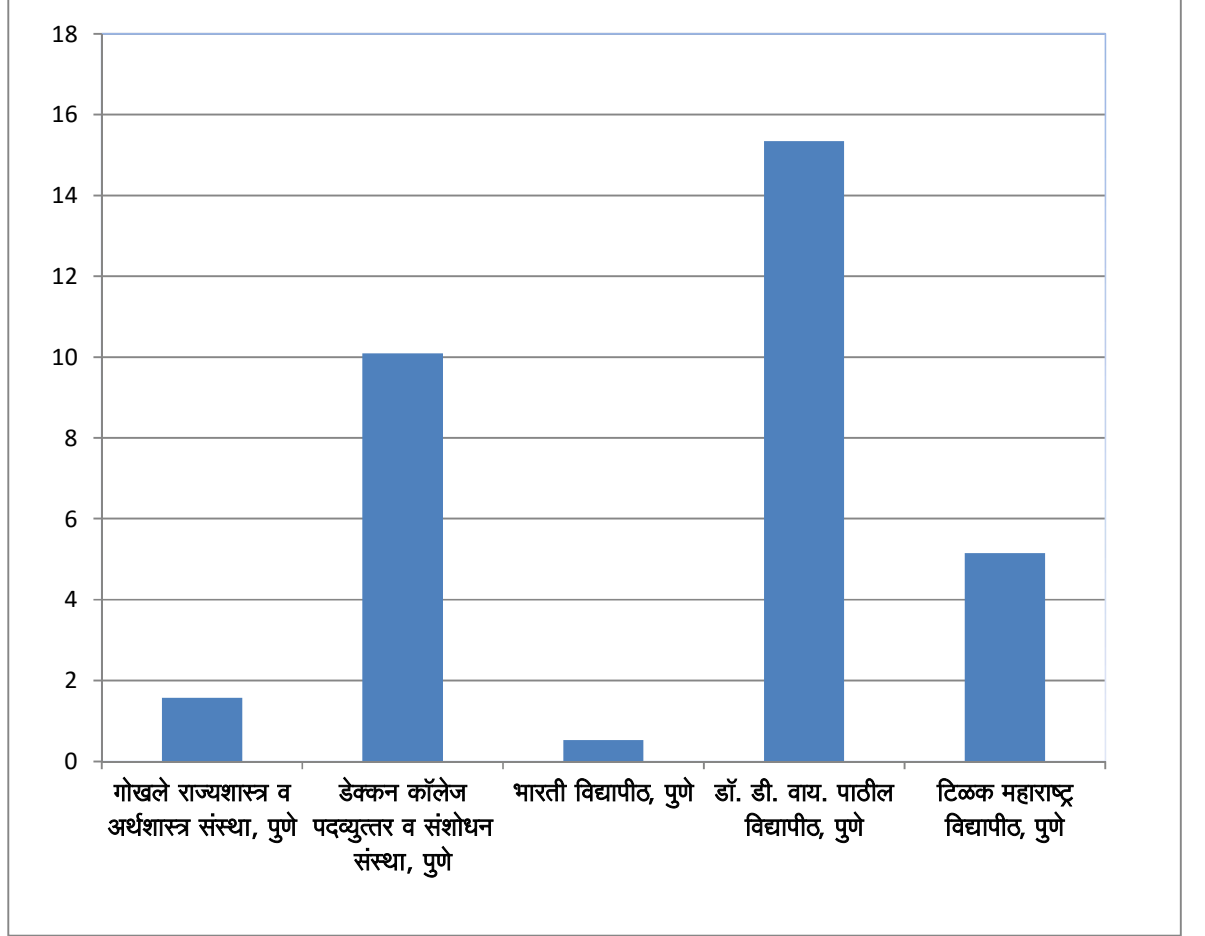
शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी रु३१.४५ लक्ष इतकी तरतुद केली होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी रु.२०२.००लक्ष रूपयाची तरतुद केली होती. तसेच भारती विद्यापीठाने रु.१०.७८ लक्ष रूपयाची तरतुद केली होती. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाने रु.३०७.०० लक्ष रूपयांची तरतुद केली होती तसेच सोयी सुविधांसाठी टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठाने रु.१०३.४९ लक्ष रूपयाची तरतुद केली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये सोयी सुविधांवर खर्च केला जातो. डॉ.डी.वाय.पाटील विद्यापीठ पुणे सोयी सुविधांवरील खर्चाचे प्रमाण तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

सोयी सुविधांवरील खर्च

प्रमाण २ सें.मी. = ४० लक्ष

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५
विविध अभ्यासक्रम कोष्टक क्र. १

अ. क्र.	अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्याप ीठ, पुणे
१	पीएच.डी.	१	३	५५	४०	१८
२	पदव्युत्तर	३	३	९९	०९	२३
३	पदवी	१	१	४०	१६	१७
४	डिप्लोमा, प्रमाणपत्र, इतर	०२	०३	६६	१४	४०
७	स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम	००	००	००	००	९०

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत १ विषयात, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये ३ विषयात तर भारती विद्यापीठात ५५ विषयात व डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ४० विषयात पीएच.डी अभ्यासक्रम राबविला गेला तसेच टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पीएच.डी अभ्यासक्रम १८ विषयात अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ३ विषयात, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये ३ विषयात, भारती विद्यापीठात ९९ विषयात, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ९ विषयात व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २३ विषयात पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविला गेला.

कोष्टक क्रमांक १ शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत १ विषयात, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था १ विषयात, भारती विद्यापीठात ४० विषयात, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात १६ विषयात वटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १७ पदवी अभ्यासक्रम राबविला गेले.

कोष्टक क्रमांक १ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे, भारती विद्यापीठात, पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे वटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथे अनुक्रमे ०२,०३,६६,१४ व ४० डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर अभ्यासक्रम राबविला गेले.

तसेच शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ९० स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम ठिकाणी अभ्यासक्रम राबविला गेले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पीएचडी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविले जातात.

शैक्षणिक वर्ष-२०१४-१५

शिक्षक संख्या

कोष्टक क्र २

अ.क्र.	शिक्षक	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉ लेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्या पीठ, पुणे
१	कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग	३२	३५	१७००	७९०	९८
२	पीएच.डी धारक	२४	३८	२२९	३२३	०१
३	नव्याने नियुक्ती	०६	०४	३४२	१२०	०१
४	रिक्तपदे	२०	१८	९७	००	९१
५	तासीका व तात्पुरत्या तत्वावर	३३	००	२०	१५	०२

कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था येथे ३२, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे ३५ अशी कायमस्वरूपी शिक्षक संख्या आहे. भारती विद्यापीठात १७०० तर डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ७९०, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ९८ इतकी कायमस्वरूपी शिक्षक वर्ग संख्या होती.

पीएच.डी धारक

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेमध्ये २४, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे ३८ पीएच.डी धारक शिक्षक होते. भारती विद्यापीठात २२९ तर डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ३२३, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १ शिक्षक पीएच.डी धारक होते.

नव्याने नियुक्ती-

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ६, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ४, भारती विद्यापीठात ३४२, डॉ. डी.वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठात १२०, व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात १ शिक्षकाची नव्याने नियुक्ती करण्यात आली होती.

रिक्तपदे

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २०, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत १८, भारती विद्यापीठात ९७, व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ९१ शिक्षकांची रिक्तपदे होती.

तासिका वतात्पुरत्या स्वरूपातील पदे-

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ३३, भारती विद्यापीठात २०, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात १५, व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ०२ शिक्षक तासिका वतात्पुरत्या स्वरूपात घेतले होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेसा शिक्षक वर्ग आहे. तसेच भारती विद्यापीठ पुणे येथे तुलनात्मकरित्या शिक्षकांचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-२०१५
चर्चासत्रांमधील शिक्षकांचा सहभाग कोष्टक क्र. ३

	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापी ठ, पुणे
शिक्षकांच्या आंतरराष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	४३	१२	५०५	२१०	०२
राष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रांमधील सहभाग	००	२४	१३८	१००	०३

शैक्षणिक वर्ष सन २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेच्या ४३ तर डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेच्या १२ शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्र व अभ्यासवर्गात सहभाग घेतला. भारती विद्यापीठात ही संख्या ५०५ इतकी होती तर डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात २१० शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रात व अभ्यास वर्गात सहभाग घेतला. टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात २ शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रात व अभ्यास वर्गात सहभाग घेतला.

तसेच शैक्षणिक वर्ष सन २०१४-१५ डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे येथे अनुक्रमे २४, १३८, १०० व ०३ शिक्षकांनी राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रात व अभ्यास वर्गात सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठातील शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय अभ्यासवर्गात व चर्चासत्रात सहभाग घेतलेला दिसुन येतो. भारती विद्यापीठ, पुणे येथील शिक्षकांचे आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय अभ्यास वर्ग व चर्चासत्रामधीलसहभागाचे प्रमाण जास्त दिसुन येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५
संशोधन प्रस्ताव कोष्टक क्र. ४

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ, पुणे
मोठे संशोधन प्रकल्प	०५	०२	२०	००	०२
छोटे संशोधन प्रकल्प	३०	१०	२७	००	००
नव्याने मंजूर मोठे + छोटे	०१	०२	०८	६९४	०३

विद्यापीठात अनुदान आयोग व काही वेळा अभिमत विद्यापीठ शिक्षकांना संशोधनात प्रवृत्त करण्यासाठी छोटे मोठे संशोधन प्रकल्प मंजूर करणे यासाठी निधी पुरविला जातो. संशोधनास प्रेरणा देणे व त्यासाठी लागणारा खर्च निधी म्हणून पुरविणे हा उद्देश या योजनेमागे असतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ५ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले, ३० छोटे संशोधन प्रकल्प पूर्ण केले आणि एका प्रकल्पास मंजूरी मिळाली. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत २ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले. तर १० छोटे संशोधन प्रकल्प पूर्ण केले. नव्याने २ संशोधन प्रकल्पास मंजूरी देण्यात आली. भारती विद्यापीठात २० छोटे त २७ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले. या विद्यापीठात ०८ नविन प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. डॉ.डी.वाय.पाटील विद्यापीठात ६९४ छोट्या मोठ्या प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २ मोठे संशोधन प्रकल्प पूर्ण झाले तर ०३ संशोधन प्रकल्पांना मंजूरी देण्यात आली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डॉ.डी.वाय.पाटील विद्यापीठ पुणे वगळता इतर सर्व विद्यापीठांमध्ये छोटे/मोठे संशोधन प्रकल्प राबविले जातात. परंतु डॉ. डी. वाय. पाटील या विद्यापीठामध्ये नव्याने मंजुर संशोधन प्रकल्प मंजूरीचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५
शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन कोष्टक क्र. ५

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे
आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०१	१५	८२०	१७५	०३
राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०२	३७	४२६	३७२	०१
पुस्तक प्रकाशन	००	४५	३८	३०	०१

शिक्षक वर्गाच्या शैक्षणिक गुणवत्तेत वाढ होण्यासाठी ती टिकविण्यास नविन ज्ञान आत्मसात करण्यासाठी तसेच संशोधन करण्यासाठी विविध नियतकालीक संशोधन पुस्तिका इ. प्रकाशित होत असतात. या मध्ये शिक्षक आपआपल्या संशोधनाच्या व शैक्षणिक ज्ञानावर आधारीत विविध शोध निबंध प्रकाशित करीत असतात.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे यांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर १, राष्ट्रीय स्तरावर एकुण २ शोध निबंध प्रकाशित झाले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था येथे एकुण १५ शोध निबंध आंतरराष्ट्रीय स्तरावर प्रकाशित केले, राष्ट्रीय स्तरावर एकुण ३७ शोध निबंध प्रकाशित झाले. तर ४५ पुस्तकाचे प्रकाशन झाले. भारती अभिमत विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर एकुण ८२० तर राष्ट्रीय स्तरावर ४२६ शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आले तसेच ३८ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय स्तरावर १७५, राष्ट्रीय स्तरावर ३७२ शोध निबंध, तसेच ३० पुस्तकांचे प्रकाशित करण्यात आले. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ३, तसेच राष्ट्रीय स्तरावरील १ शोध निबंध प्रकाशित केले तर एका पुस्तकाचे या वर्षी प्रकाशन झाले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये शोधनिबंध व पुस्तके प्रकाशित केले जातात. भारती विद्यापीठ, पुणे येथे आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय शोधनिबंध प्रकाशित करण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५
अभ्यासवर्ग, चर्चासत्र व शैक्षणिक करार कोष्टक क्र. ६

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ, पुणे
संस्थेने आयोजित केलेले अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	१०	०९	९०	८५	०६
शैक्षणिक करार	१२	२०	१३८	४०	०३

शैक्षणिक संस्था ज्ञानाची देवाण घेवाण करण्यासाठी अनुभव विषद करण्यासाठी तसेच विविध कौशल्य विकसित करण्यासाठी अभ्यासवर्ग व चर्चासत्रांचे आयोजन करित असतात. त्याच बरोबर संशोधनात प्रवृत्त करण्यासाठी व रोजगार संधी उपलब्ध होण्यासाठी विविध शैक्षणिक करार केले जातात काही वेळा असे करार शैक्षणिक सोई व सुविधा यात सहभाग घेण्यासाठी केले जातात. हे सर्व करार सर्व शैक्षणिक करार म्हणून ओळखले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे यांनी १० अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेने ०९ अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. भारती विद्यापीठाने ९० अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ८५ अभ्यासवर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने ०६ अभ्यास वर्ग व चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. तसेच अनुक्रमे १२, २०, १३८, ४० व ०३ विविध संस्थेशी शैक्षणिक करार केले होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्व विद्यापीठांमध्ये अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र आयोजित केले होते. तसेच सर्वच विद्यापीठांमध्ये शैक्षणिक करार केलेले आहेत.भारती विद्यापीठ पुणे येथे अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र आयोजनाचे प्रमाण तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५
विद्यार्थी संख्या कोष्टक क्र. ०७

	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापी ठ,पुणे
विद्यार्थी संख्या	३००	३३०	१९९४०	३२४०	१८८७

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेची विद्यार्थी संख्या ३०० इतकी होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे, भारती विद्यापीठ पुणे, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ पुणे व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे यांची अनुक्रमे ३३०, १९९४०, ३२४० व १८८७ इतकी विद्यार्थी संख्या होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी संख्या पुरेशी आहे. तुलनात्मकरित्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे विद्यार्थी संख्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-२०१५

विद्यार्थी उपस्थिती कोष्टक क्र. ८

	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापी ठ, पुणे
विद्यार्थी उपस्थिती टक्केवारी	७५%	६०%	८५%	९०%	६०%

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये विविध अभ्यासक्रमांचे विद्यार्थी विद्यापीठ वर्गात अथवा प्रात्यक्षिक विभागात उपस्थित होते. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ७५%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ६०%, भारती विद्यापीठात ८५%, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ९०%, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ६०% या प्रमाणे विद्यार्थी उपस्थितीचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांची उपस्थिती ६० टक्केपेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-२०१५

विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण कोष्टक क्र. ९

	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
उत्तीर्ण टक्केवारी	७५%	९०%	८५%	८५%	६०%

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत ७५%, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत ९०%, भारती विद्यापीठात ८५%, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ८५%, व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ६०% या प्रमाणे सर्व विद्यापीठात उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचे प्रमाण होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्ण प्रमाण ६० टक्के पेक्षा जास्त आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

विद्यार्थ्यांच्या विविध सांस्कृतिक उपक्रमांत सहभाग कोष्टक क्र. १०

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ,पुणे
विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग	९०	३२	१२०	२००	२१०

विद्यार्थ्यांचा विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमातील सहभाग हा शैक्षणिक संस्थांमधील एक महत्वाचा घटक आहे. विद्यार्थ्यांचा कौशल्य, कला व गुणांना वाव देण्यासाठी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित केले जातात. शैक्षणिक संस्था विद्यार्थ्यांना आवाहन करून सहभाग होण्यास प्रवृत्त करतात.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे या संस्थेत ९० विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतला होता. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेतील ३२, भारती विद्यापीठातील १२०, डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठातील २०० इतक्या विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमात भाग घेतला. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातील २१० विद्यार्थ्यांनी सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांतील विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेतला होता.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

विद्यार्थ्यांचा विविध क्रीडा स्पर्धामधील सहभाग कोष्टक क्र. ११

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळकमहाराष्ट्र विद्यापीठ,पुणे
आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीयक क्रीडा	२७	००	१२	१२	०२
राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा सहभाग	००	००	१३४	०४	०४

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत भारती विद्यापीठातील १३४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठातील ०४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातील राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत ४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

तसेच आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेतील २७, भारती विद्यापीठातील १२, डॉ. डी.वाय. पाटील विद्यापीठातील १२ तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातील ०२ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या विद्यापीठांपैकी डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे वगळता इतर सर्व विद्यापीठांमधील विद्यार्थ्यांचा राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धात सहभाग दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-२०१५
कर्मचारी संख्या कोष्टक क्र. १२

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ, पुणे
प्रशासकीय वर्ग	४०	८५	१८२५	१८००	४५
तांत्रिक वर्ग	००	१०	१२६०	१२००	०४

प्रशासकीय व तांत्रिक कर्मचारी विद्यार्थ्यांच्या विविध शैक्षणिक व पुरक सेवांसाठी महत्वाची कामगिरी पार पाडतात.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेमध्ये ४० प्रशासकीय कर्मचारी, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था मध्ये ८५ प्रशासकीय तर १० तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. भारती विद्यापीठात विविध उपशाखा एकत्रित विचारात प्रशासकीय कर्मचारी वर्गाची संख्या १८२५ तर तांत्रिक कर्मचारी १२६० इतकी होती. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात प्रशासकीय कर्मचारी १८०० तर १२०० तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते. टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठात ४५ प्रशासकीय कर्मचारी व ४ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत होते.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये प्रशासकीय कर्मचारी वर्ग पुरेशा प्रमाणात आहे. तुलनात्मरीत्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे प्रशासकीय व तांत्रिक कर्मचारी वर्ग जास्त दिसून येतो.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

ग्रंथ संपदा कोष्टक क्रमांक १३

ग्रंथ संपदा	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
क्रमिक पुस्तके	२८००	११२२५०	११३६१४२	२६९२३०२	८४९००
संदर्भ ग्रंथ	१०४०	३३८५०	३६६२०	५९६१५	७४४०
इतर	००	३५०	४७९०३	३८२२५	२६०

ग्रंथालय साधने-शिक्षण संस्थांमध्ये ग्रंथालयाला अनन्य साधारण महत्व आहे. ज्ञानात वाढ करण्यासाठी, नेहमी ग्रंथालयाचा उपयोग होतो. शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेत २८०० क्रमिक पुस्तके होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेमध्ये ११२२५० इतकी अभ्यासक्रमासाठी लागणारी पुस्तके उपलब्ध होती. अनुक्रमे १०४०, ३३८५०, ३६६२०, ५९६१५ व ७४४० इतके संदर्भ ग्रंथ उपलब्ध होते. तर इतर पुस्तकांची संख्या ही टिळक विद्यापीठात-२६०, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था -३५०, तर डी.वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठात ३८२२५ इतर पुस्तकांची संख्या होती. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ८४९०० क्रमिक पुस्तके होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये ग्रंथसंपदा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

विकास निधी कोष्टक क्रमांक १४

(रकम रू लाखात)

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
विकास निधी	१००.००	३०.००	२९०.००	८९.००	१.५४

विविध विकास कामांसाठी शैक्षणिक संस्था अंदाज पत्रकात तरतूद करीत असतात. खर्च बऱ्याच वेळा भांडवली स्वरूपात असतो. इमारत वर्ग खोल्या, प्रयोगशाळा, संगणक, फर्निचर इ. साठी या निधीचा वापर केला जातो.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये तर गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी १००.०० लक्ष रूपये विविध विकास कामात खर्च केले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी ३०.०० लक्ष रूपयाचा विकास निधी खर्च केला. तर भारती विद्यापीठाने २९०.०० लक्ष निधी विकास कामांवर खर्च केले. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठात ८९.०० लक्ष निधी विकासकामांवर खर्च करण्यात आला. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने १.५४ लक्ष निधी विकास कामात खर्च केले.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विकासनिधी राखून ठेवला जातो. तुलनात्मकरीत्या भारती विद्यापीठ, पुणे यांचे विकासनिधी राखून ठेवण्याचे प्रमाण जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

संशोधन खर्च तरतुद कोष्टक क्र. १५

(रकम रू लाखात)

तरतुद	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापीठ,पुणे
संशोधनासाठी तरतुद	३१.४०	४०.००	१६.००	२१.००	३.८१

संशोधनाला शिक्षण व्यवस्थेत खुप महत्व आहे. यामुळे नविन ज्ञान मिळते व ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतात. संशोधनासाठी नोंदणी फी, प्रवास भत्ता, ग्रंथ, नियतकालिके, इंटरनेट, विशिष्ट संगणक प्रणाली, तज्ञांचे मार्गदर्शन, शैक्षणिक भेटी व प्रयोगशाळा इ. बाबींवर खर्च करावा लागतो.हा खर्च शैक्षणिक गुंतवणूक म्हणून समजण्यात येतो.याची तरतुद दरवर्षी संस्थेच्या अंदाजपत्रकात करण्यात येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी ३१.४० लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेत संशोधनासाठी ४०.०० लक्ष रुपयांची तरतुदकेली होती. भारती विद्यापीठाने १६.०० लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. तसेच डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाने २१.०० लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी केली होती. तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ३.८१ लक्ष रुपयाची तरतुद संशोधनासाठी करण्यात आली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेशा प्रमाणात संशोधनासाठी तरतुद करण्यात येते. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था पुणे येथे संशोधनासाठी करण्यात आलेली तरतुद तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५
भांडवली खर्च कोष्टक क्र. १६

(रकम रू लाखात)

निधी	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्या पीठ,पुणे
भांडवली खर्च	१०.००	१०.००	३०.००	३२.००	६.००

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्येगोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेने १०.०० लक्ष निधी भांडवली खर्च केला. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेने रू. १०.०० लक्ष रुपयांचा निधी भांडवली खर्च केला. भारती विद्यापीठाने ३०.०० लक्ष निधी भांडवली खर्च केला, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाने ३२.०० लक्ष निधी भांडवली खर्च केला तर टिळक विद्यापीठाने ६.०० लक्ष रुपयांचा निधी भांडवली खर्च केला होता.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये भांडवली कामासाठी तरतुद उपलब्ध करून दिली होती.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५
सोयी सुविधावरील खर्च कोष्टक क्र. १७

अभ्यासक्रम	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कनकॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्रविद्यापी ठ,पुणे
सोयी सुविधांसाठी खर्च (महसुली)	५०.००	१०.००	१६.८६	१०२.००	८०.४६

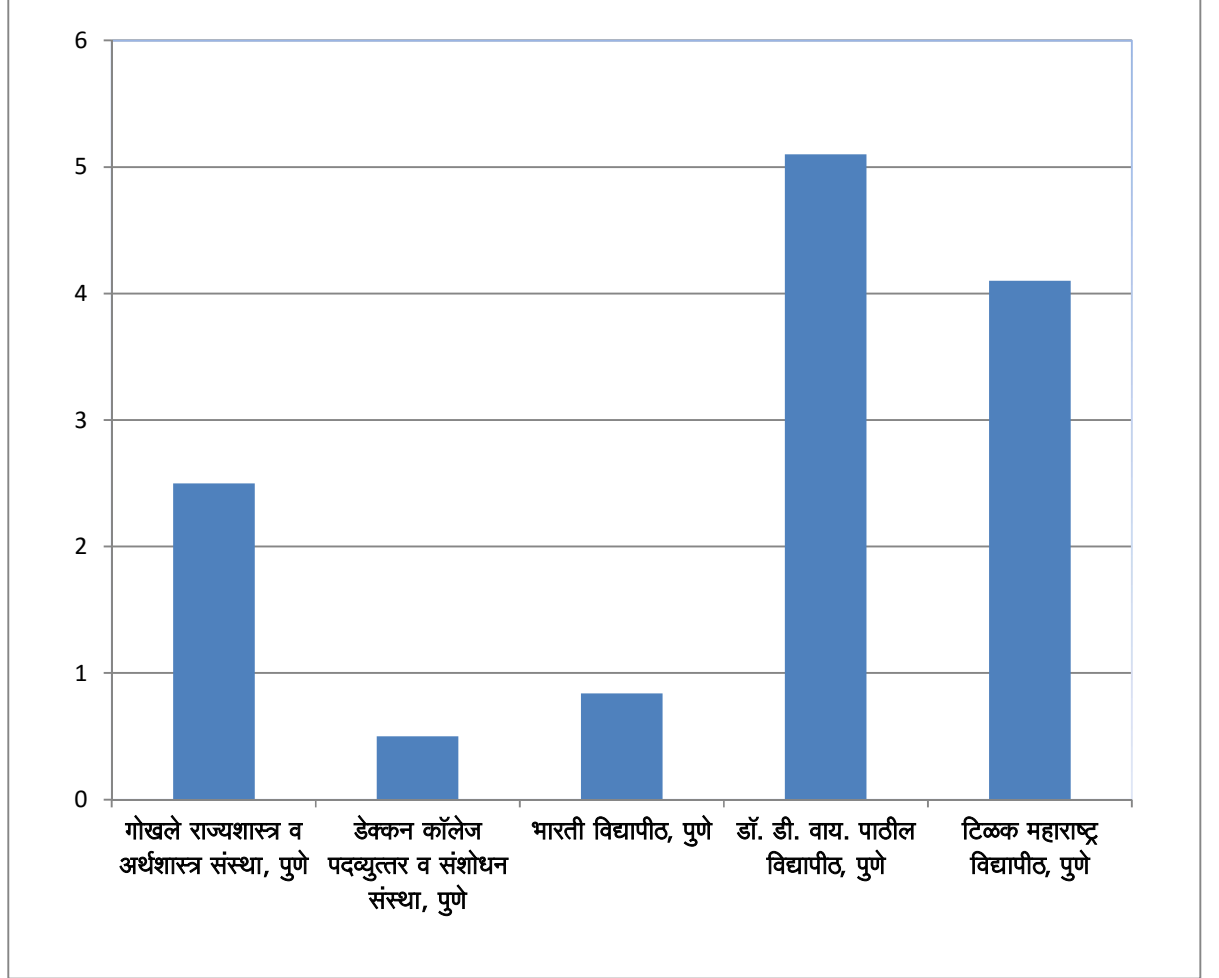
शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये सोयी सुविधांसाठी गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे यांनी ५०.०० लक्ष इतकी तरतुद केली होती. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था यांनी १०.०० लक्ष, भारती विद्यापीठाने १६.८६ रूपयाची तरतुद केली होती, डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठाने १०२.०० लक्ष तरटिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने ८०.४६ लक्ष रूपयाची तरतुद केली होती.

संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये सोयी सुविधांवर खर्च केला जातो. डॉ.डी.वाय.पाटील विद्यापीठ पुणे यांचे सोयी सुविधांवरील खर्चाचे प्रमाण तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसून येते.

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

सोयी सुविधांवरील खर्च

प्रमाण १ सें.मी. = २० लक्ष

४.४ विद्यापीठांचा तुलनात्मक अभ्यास -

तक्ता क्र.१

शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१०

अ. क्र	विषय	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ.डी.वाय .पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	अभ्यासक्रम					
	१. पीएच.डी.	०१	०२	५४	३७	१८
	२. पदव्युत्तर	०१	०२	१००	५८	२६
	३. पदवी	०१	००	४०	०९	२४
	४. डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	०१	०१	६६	१२	२७
२	शिक्षक वर्ग					
	१. कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग	२८	२०	१५००	५२३	१०४
	२. पीएच.डी धारक शिक्षक	१७	१८	१२०	११६	११
	३. नव्याने नियुक्त शिक्षक	०६	०३	८००	७०	२८
	४. शिक्षकांची रिक्त पदे	२४	०३	४०	००	१०
	५. तासिका व तात्परत्या स्वरूपात नेमलेले शिक्षक	२२	०६	२५	२७	९१
३	शिक्षकांचा चर्चासत्रांमधील सहभाग					

	१. शिक्षकांचा आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	२५	२४	६००	३०	०८
	२. शिक्षकांचा राष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	२५	३५	००	००	०४
४	संशोधन प्रस्ताव					
	१. मोठे संशोधन प्रकल्प	०२	०२	२०	१००	०१
	२. छोटे संशोधन प्रकल्प	००	०६	७४	००	००
	३. नव्याने मंजूर केलेले प्रकल्प	१०	००	१०	६४२	१०
५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन					
	१. आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०१	१५	७००	४४	००
	२. राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०९	००	३००	९६	०३
	३. पुस्तक प्रकाशन	०५	०१	२५	००	०२
६	संस्थेने आयोजित केलेले					
	१. अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	००	००	४५	५५	०२
	२. शैक्षणिक करार	००	३६	४०	१९	०१
७	विद्यार्थी संख्या	९८	२००	५१००	३१५०	१४४६
८	विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण (टक्केवारी)	७७	८०	८५	८०	६०
९	विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण (टक्केवारी)	८०	८७	९०	८५	७९

१०	विविध सांस्कृतिक उपक्रमात विद्यार्थी सहभाग	५२	०७	७५	१२०	५०
११	विद्यार्थ्यांचा क्रिडा स्पर्धामधील सहभाग					
	१. आंतरराष्ट्रीय	००	००	०३	१७	०१
	२. राष्ट्रीय	००	००	११०	१०१	३४
१२	कर्मचारी संख्या					
	१. प्रशासकीय वर्ग	४२	७६	१९१०	७१०	४५
	२. तांत्रिक वर्ग	००	०९	५७५	६००	०४
१३	ग्रंथ संपदा					
	१. क्रमिक पुस्तके	१५७८	१०९५०१	००	२६४९७२७	७५०८०
	२. संदर्भ ग्रंथ	७४३	३२९४७	००	००	७००६
	३. इतर ग्रंथ	२७१८३२	१४४	०	३४४९२	२१२
१४	विकास निधी उपलब्ध (रु. लाखात)	१४७.४३	२०.००	१७.५५	७४.४८	३.७०
१५	संशोधन खर्च (रु. लाखात)	८.२०	३२.७८	१००.००	१६.६३	६.७६
१६	भांडवली खर्च (रु. लाखात)	१४७.४३	५०.००	१८०.००	००	२७.४०
१७	सोयीसुविधासाठी खर्च (रु. लाखात)	१२.१५	५१.६४	५.००	१३०.००	४८.१७

गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे -

ही नावाजलेली संस्था अभिमत विद्यापीठ सदस्य म्हणून ओळखली जाते. अनुदानप्राप्त व स्वयंनिधीवर ही कला शाखेतील शिक्षणसंस्था आहे.

शैक्षणिकवर्ष २००९-१०

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १, पदव्युत्तर १, प्रमाणपत्र १ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक २८ एवढे होते. पीएच.डी धारक १७, नव्याने ६ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच २४ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर २२ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी राष्ट्रीय स्तरावर २५, तर राज्य स्तरावर ६ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ७७% होती. प्रशासकिय वर्ग ४२ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प २ पूर्ण केले. तर १० प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी १ आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील, ९ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची ५ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. ६०८.०० लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके १५७८, संदर्भ ग्रंथ ७४३, इतर पुस्तके २७१८३२ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ९८ होती. त्यापैकी ५२ विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर कार्यक्रमात सहभाग नोंदविला. सल्लागार केंद्रामार्फत रु.३५.०० लक्ष निधीचे संकलन करण्यात आले होते. तसेच सुविधांवरील भांडवली खर्च रु. १४७.४३ लक्ष एवढा होता. या वर्षामध्ये १२ आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेचा अभ्यास -

पदव्युत्तर शिक्षणात व संशोधनात अग्रेसर असलेले हे अभिमत विद्यापीठ आहे. हे अभिमत विद्यापीठ मुला व मुलींना शिक्षण देते व कला क्षेत्रात काम करते. अनुदान तसेच स्वतःच्या आर्थिक गरजांचा स्वयंरचित अभ्यासक्रमांतून पूर्ण करण्यात आलेल्या आहेत.

शैक्षणिक वर्ष २००९-१०

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी २, पदव्युत्तर २, प्रमाणपत्र १ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक २० एवढे होते. पीएच.डी धारक १८, नव्याने ३ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच ३ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ६ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर २४, राष्ट्रीय स्तरावर ३५, तर राज्य स्तरावर १५ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८०% होती. प्रशासकिय वर्ग ७६ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प २ पूर्ण केले. तर १ प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी १५ आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची १ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. ३२.७८ लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके १०९५०१, संदर्भ ग्रंथ ३२९४७, इतर ग्रंथ १४४ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या २२८ होती. या वर्षामध्ये १२ आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार व २४ राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

भारती विद्यापीठ, पुणे-

मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सन १९६६ ला या विद्यापीठास अभिमत विद्यापीठ म्हणून दर्जा प्राप्त करून दिला. मे १९६४ डॉ. पतंगराव कदम यांच्या प्रयत्नांनी भारती विद्यापीठ सुरू करण्यात आले. जवळपास १७० पेक्षा जास्त अशा शैक्षणिक संस्था या विद्यापीठामार्फत चालविल्या जातात.

शैक्षणिक वर्ष २००९-१०

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ५४, पदवी ४०, पदव्युत्तर १००, प्रमाणपत्र ६६ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक १५०० एवढे होते. पीएच.डी धारक १२०, तर ८०० नव्याने नियुक्ती केली. तसेच ४० पदे रिक्त होती. शिक्षकांनी राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ६०० चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८५% होती. प्रशासकिय वर्ग १९१० एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प २० पूर्ण केले. शिक्षकांनी ७०० आंतरराष्ट्रीय तर ३०० राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. तर २५ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. रु. १७.५५ लक्ष संशोधनपर निधी संकलन करण्यात आला होता. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ५१०० होती. त्यापैकी ७५ विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर कार्यक्रमात सहभागा नोंदविला. सोयीसुविधांवर रु.५.०० लक्ष खर्च करण्यात आला. या वर्षामध्ये ८५ राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ-

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने शैक्षणिक वर्ष २००३ मध्ये या विद्यापीठात अभिनव विद्यापीठ म्हणून मान्यता दिली. पी.एच. डी पदवी व पदवीनंतर स्तरावर येथे विविध अभ्यासक्रम राबविले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २००९-१०

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ३७, पदवी ९, पदव्युत्तर ५८ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ५२३ एवढे होते. शिक्षकांनी ३० आंतरराष्ट्रीय स्तरावर चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८०% होती. शिक्षकांनी ४४ आंतरराष्ट्रीय तर ९६ राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. सदर वर्षामध्ये संशोधनासाठी रु.१६.६३ लक्ष तरतुद करण्यात आली. ग्रंथालयामध्ये क्रमिक पुस्तके २६४९७२७, संदर्भ ग्रंथ ३१४३२, इतर ग्रंथ ३४४९२ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ३१५० होती. त्यापैकी १२० विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर

कार्यक्रमात सहभागा नोंदविला. या वर्षामध्ये १०१ राष्ट्रीय व १७ आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले. सोयीसुविधांवर रु.१३०.०० लक्ष खर्च करण्यात आला.

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाचा अभ्यास-

या विद्यापीठाची स्थापना स्वातंत्र्यपूर्व काळात लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक यांच्या विचारातून झाली. याचा संपूर्ण पुढाकार राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांनी घेऊन स्थापना केली. स्वातंत्र्यपूर्व काळात, कला, व्यवस्थापन, अभियांत्रिकी यासारख्या विषयात येथे अभ्यासक्रम राबविले जातात.

शैक्षणिक वर्ष २००९-१०

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १८, पदव्युत्तर २६, पदवी २४, प्रमाणपत्र २७ स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम ८५ व इतर अभ्यासक्रम ६ होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक १०४ एवढे होते. पीएच.डी धारक ११, नव्याने २८ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच १० पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ९१ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४, राष्ट्रीय स्तरावर ४, चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण ६०% होती. प्रशासकिय वर्ग ४९ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प १ पूर्ण केले. तर १० प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी ३ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची २ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु.६.७६ लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके ७५०८६, संदर्भ ग्रंथ ७००६, इतर ग्रंथ २१२ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १४४६ होती. त्यापैकी आंतरराष्ट्रीय/राष्ट्रीय/राज्य क्रिडा व इतर कार्यक्रमांत ३४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. सदरच्या वर्षात १ शैक्षणिक करार करण्यात आला. सोयी सुविधांवर रु.४८.१७ लक्ष खर्च झाला.

तक्ता क्र.२
शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११

अ. क्र	विषय	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ.डी.वाय .पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	अभ्यासक्रम					
	१. पीएच.डी.	०१	०२	५४	३७	१८
	२. पदव्युत्तर	०१	०३	१०४	५८	२६
	३. पदवी	०१	००	४४	०९	२४
	४. डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	०१	००	६४	१२	२७
२	शिक्षक वर्ग					
	१. कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग	२८	१३	१६१०	५७०	१०४
	२. पीएच.डी धारक शिक्षक	१८	२६	१३०	१४०	११
	३. नव्याने नियुक्त शिक्षक	०६	१३	११०	८०	२८
	४. शिक्षकांची रिक्त पदे	२६	०४	४६	००	१०
	५. तासिका व तात्परत्या स्वरूपात नेमलेले शिक्षक	२५	०६	१०	२०	११
३	शिक्षकांचा चर्चासत्रांमधील					

	सहभाग					
	१. शिक्षकांचा आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	२०	५९	६७०	४०	०४
	२. शिक्षकांचा राष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	२१	२७	१२	१०	०१
४	संशोधन प्रस्ताव					
	१. मोठे संशोधन प्रकल्प	०५	०१	३०	००	०१
	२. छोटे संशोधन प्रकल्प	००	०२	८०	००	००
	३. नव्याने मंजूर केलेले प्रकल्प	०१	०१	७०	२७०	१०
५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन					
	१. आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०९	१५	०५	०३	००
	२. राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	११	०२	०२	०१	१३
	३. पुस्तक प्रकाशन	०४	०१	०२	०१	०२
६	संस्थेने आयोजित केलेले					
	१. अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	००	०२	६०	४०	०२
	२. शैक्षणिक करार	१२	२६	५०	३०	०१
७	विद्यार्थी संख्या	१८७	२३०	७२००	३१५०	१२५०
८	विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण (टक्केवारी)	७६	८०	८०	८५	६०
९	विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण	८०	८०	८८	८५	७९

	(टक्केवारी)					
१०	विविध सांस्कृतिक उपक्रमात विद्यार्थी सहभाग	४५	००	८०	११०	२५०
११	विद्यार्थ्यांचा क्रिडा स्पर्धामधील सहभाग					
	१. आंतरराष्ट्रीय	००	००	०८	००	०१
	२. राष्ट्रीय	०९	००	१२०	००	१४
१२	कर्मचारी संख्या					
	१. प्रशासकीय वर्ग	४२	५१	११९७	८५०	४५
	२. तांत्रिक वर्ग	००	०९	७७०	७००	०४
१३	ग्रंथ संपदा					
	१. क्रमिक पुस्तके	१५७८	१०९५०१	११५३४१	११५४००	७५०८०
	२. संदर्भ ग्रंथ	७४३	३३२५४	३३२५४	३४११५	७००६
	३. इतर ग्रंथ	३५२९६	३००	३५१	३८०	२१२
१४	विकास निधी उपलब्ध (रु. लाखात)	८.२६	७.१५	१५०.५०	००	३.१०
१५	संशोधन खर्च (रु. लाखात)	९.६०	२९.७०	१४.००	१५.००	६.७०
१६	भांडवली खर्च (रु. लाखात)	२७.४०	००	२००.००	००	००
१७	सोयीसुविधासाठी खर्च (रु. लाखात)	१५.२०	१००.१०	६.००	१५०.००	५०.००

गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे -

शैक्षणिकवर्ष २०१०-११

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १, पदव्युत्तर १, प्रमाणपत्र १ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक २८ एवढे होते. पीएच.डी धारक १८, नव्याने ६ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच २६ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर २५ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ५, राष्ट्रीय स्तरावर २८, तर राज्य स्तरावर ८ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ७६% होती. प्रशासकिय वर्ग ४२ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प ०५ पूर्ण केले. तर ०१ प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी ९ आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील, ११ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची ४ पुस्तके प्रकाशित झाली. क्रमिक पुस्तके १५७८, संदर्भ ग्रंथ ७४३, इतर पुस्तके ३५२९६ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १८७ होती. तसेच सुविधांवरील भांडवली खर्च रु. १००.१० लक्ष एवढा होता. या वर्षामध्ये १२ आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेचा अभ्यास -

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी २, पदव्युत्तर ३ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक १३ एवढे होते. पीएच.डी धारक २६, नव्याने १३ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच ४ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ६ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ५९, राष्ट्रीय स्तरावर ५९, तर राज्य स्तरावर २९ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८०% होती. प्रशासकिय वर्ग ५१ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प ४ पूर्ण केले. तर ३ प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी १२ आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर १ पुस्तकाचे प्रकाशन केले. रु. २९.७७ लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके १०९६६९, संदर्भ ग्रंथ ३२२५४, इतर ग्रंथ १५४ होते. या वर्षीची

विद्यार्थी संख्या २३० होती. या वर्षामध्ये १२ आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार व २४ राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

भारती विद्यापीठ,पुणे-

शैक्षणिक वर्ष२०१०-११

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ५४, पदवी ४४, पदव्युत्तर १०४, प्रमाणपत्र ६४ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक १६१० एवढे होते. पीएच.डी धारक १३०, तर ११० नव्याने नियुक्ती केली. तसेच ४६ पदे रिक्त होती. शिक्षकांनी राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ६८२ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८०% होती. प्रशासकिय वर्ग ११९७ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प ३० पूर्ण केले. शिक्षकांनी ०५ आंतरराष्ट्रीय तर ०२ राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. तर ०२ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ७२०० होती. सोयीसुविधांवर रु.६.०० लक्ष खर्च करण्यात आला. या वर्षामध्ये ५० राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ-

शैक्षणिक वर्ष२०१०-११

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी.४, पदवी ६, पदव्युत्तर ९ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ५३९ एवढे होते. शिक्षकांनी १२० राष्ट्रीय व २६ आंतरराष्ट्रीय स्तरावर तसेच ३२ राज्य स्तरावरील चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ९०% होती. शिक्षकांनी ६७ आंतरराष्ट्रीय तर ११९ राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. सदर वर्षामध्ये संशोधनासाठी रु.१६.६२ लक्ष तरतुद करण्यात आली. ग्रंथालयामध्ये क्रमिक पुस्तके

४७०००, संदर्भ ग्रंथ २१०० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ३१५० होती. या वर्षामध्ये ३० राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाचा अभ्यास-

शैक्षणिक वर्ष २०१०-११

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १८, पदव्युत्तर २६, पदवी २४, प्रमाणपत्र २१ स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम ८५ व इतर अभ्यासक्रम २७ होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक १०४ एवढे होते. पीएच.डी धारक ११, नव्याने २८ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच १० पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ९१ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४, राष्ट्रीय स्तरावर ४, चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण ६०% होती. प्रशासकिय वर्ग ४९ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प १ पूर्ण केले. तर १० प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी ३ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची २ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु.६.७६ लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके ७५०८६, संदर्भ ग्रंथ ७००६, इतर ग्रंथ २१२ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १४४६ होती. त्यापैकी आंतरराष्ट्रीय/राष्ट्रीय/राज्य क्रिडा व इतर कार्यक्रमांत ३४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. सोयी सुविधांवर रु.५०.०० लक्ष खर्च झाला. या वर्षामध्ये १ शैक्षणिक करार करण्यात आला.

तक्ता क्र.३

शैक्षणिक वर्ष २०११-२०१२

अ. क्र	विषय	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ.डी.वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	अभ्यासक्रम					
	१. पीएच.डी.	०१	०३	५४	३७	१८
	२. पदव्युत्तर	०१	०३	१००	५८	१६
	३. पदवी	०३	००	४५	०९	२४
	४. डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	०१	००	८७	१२	२६
२	शिक्षक वर्ग					
	१. कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग	२९	३३	१७३७	००	९५
	२. पीएच.डी धारक शिक्षक	१९	२६	१४०	००	११
	३. नव्याने नियुक्त शिक्षक	०६	००	१४९०	००	२९
	४. शिक्षकांची रिक्त पदे	२४	००	४७	००	१०
	५. तासिका व तात्परत्या स्वरूपात नेमलेले शिक्षक	३३	०४	००	००	९१
३	शिक्षकांचा चर्चासत्रांमधील सहभाग					
	१. शिक्षकांचा आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	१०	५२	५०४	६०	१०

	२. शिक्षकांचा राष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	०८	११	१४	१२	०३
४	संशोधन प्रस्ताव					
	१. मोठे संशोधन प्रकल्प	१३	०१	३५	००	०२
	२. छोटे संशोधन प्रकल्प	१४	०२	९२	००	००
	३. नव्याने मंजूर केलेले प्रकल्प	००	००	०५	२९५	०१
५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन					
	१. आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	००	१६	१०००	६७	०
	२. राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	२७	०३	३१०	११९	०५
	३. पुस्तक प्रकाशन	००	००	२५	०५	०१
६	संस्थेने आयोजित केलेले					
	१. अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	००	०३	६५	६५	०२
	२. शैक्षणिक करार	००	३६	८८	३०	०१
७	विद्यार्थी संख्या	१९०	२३३	७८८७	३१५०	१३७१
८	विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण (टक्केवारी)	८५	८०	८१	८०	६०
९	विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण (टक्केवारी)	८६	८७	९१	९०	७४
१०	विविध सांस्कृतिक उपक्रमात विद्यार्थी सहभाग	५६	६१	९०	१४६	२००

११	विद्यार्थ्यांचा क्रिडा स्पर्धामधील सहभाग					
	१. आंतरराष्ट्रीय	००	००	०५	००	०१
	२. राष्ट्रीय	०९	००	१२५	००	१५
१२	कर्मचारी संख्या					
	१. प्रशासकीय वर्ग	३९	४९	२१३३	१०००	४५
	२. तांत्रिक वर्ग	००	०९	८७४	८५०	०४
१३	ग्रंथ संपदा					
	१. क्रमिक पुस्तके	२१३२	११०५९४	१२८७९४९	२६९४६४९	७५०८०
	२. संदर्भ ग्रंथ	८९१	३३३६४	४९३८२	३२४८७	७०८२
	३. इतर ग्रंथ	२७६७८४	३११	४३५८७	३४४९०	२२८
१४	विकास निधी उपलब्ध (रु. लाखात)	९.२६	९.४५	१७५.५०	००	३.९०
१५	संशोधन खर्च (रु. लाखात)	००	३२.७८	१२.००	१६.६१	१२.८६
१६	भांडवली खर्च (रु. लाखात)	२९.९१	५०.००	२००.००	७४.४८	६२.३८
१७	सोयीसुविधासाठी खर्च (रु. लाखात)	२२.००	१४५.२०	७.१५	१९०.००	७०.३०

गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे -

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १, पदव्युत्तर ३, प्रमाणपत्र १ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक २९ एवढे होते. पीएच.डी धारक १९, नव्याने ६ शिक्षकांची नियुक्ती केली.

तसेच २४ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ३३ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर १०, राष्ट्रीय स्तरावर २७, तर राज्य स्तरावर १४ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८५% होती. प्रशासकिय वर्ग ३९ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प १३ पूर्ण केले. तर २४ प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी २७ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची ७ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. ११६४.३० लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके २१३२, संदर्भ ग्रंथ ८९१, इतर पुस्तके २७६७८४ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १९० होती. त्यापैकी ५६ विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर कार्यक्रमात सहभागा नोंदविला. सल्लागार केंद्रामार्फत रु.९.२६ लक्ष निधीचे संकलन करण्यात आले होते. तसेच सुविधांवरील भांडवली खर्च रु. २९.९१ लक्ष एवढा होता. या वर्षामध्ये १३ आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले. तसेच सोयी सुविधांवरील खर्च २२.०० लक्ष एवढा होता.

डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेचा अभ्यास -

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ३, पदव्युत्तर ३, प्रमाणपत्र १ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ३३ एवढे होते. पीएच.डी धारक २६ . तसेच ४ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ६ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ५२, राष्ट्रीय स्तरावर ५२, तर राज्य स्तरावर ३० चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८०% होती. प्रशासकिय वर्ग ४९ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प १ पूर्ण केले. तर २ प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी १६ आंतरराष्ट्रीय तर ३ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. रु. ३८.८४ लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके ११०५९४, संदर्भ ग्रंथ ३३३६४, इतर ग्रंथ ३११ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या २३३ होती. या वर्षामध्ये ३२

आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार व २४ राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले. तसेच सोयी सुविधांवरील खर्च १४५.२० लक्ष एवढा होता.

भारती विद्यापीठ,पुणे-

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ८५, पदवी ४५, पदव्युत्तर १००, प्रमाणपत्र २७ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक १७३७ एवढे होते. पीएच.डी धारक १७०, तर १४२ नव्याने नियुक्ती केली. तसेच ४७ पदे रिक्त होती. शिक्षकांनी राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ६८१ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८१% होती. प्रशासकिय वर्ग २१७१ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प ३५ पूर्ण केले. शिक्षकांनी १००० आंतरराष्ट्रीय तर ३१० राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. तर २५ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. रु. १७५.५० लक्ष संशोधनपर निधी संकलन करण्यात आला होता. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ७८८७ होती. त्यापैकी १२५ विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर कार्यक्रमात सहभागा नोंदविला. सदर वर्षात सल्लागार केंद्रामार्फत रु. ५.०१ लक्ष निधी संकलित करण्यात आला. तसेच सोयीसुविधांवर रु.७.१५ लक्ष खर्च करण्यात आला. या वर्षामध्ये ८८ राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ-

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी.४, पदवी ६, पदव्युत्तर ९ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ६०२ एवढे होते. शिक्षकांनी १२० राष्ट्रीय व २३ आंतरराष्ट्रीय स्तरावर तसेच ३२ राज्य स्तरावरील चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ९०% होती. शिक्षकांनी ९६ आंतरराष्ट्रीय तर १५९ राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. सदर

वर्षामध्ये संशोधनासाठी रु.१६.६२ लक्ष तरतुद करण्यात आली. ग्रंथालयामध्ये क्रमिक पुस्तके ५१०००, संदर्भ ग्रंथ २८०० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ३१४० होती. या वर्षामध्ये ३० राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले. तसेच सोयी सुविधांवरील खर्च १९०.०० लक्ष एवढा होता.

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाचा अभ्यास-

शैक्षणिक वर्ष २०११-१२

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १८, पदव्युत्तर २६, पदवी २४, प्रमाणपत्र २१ स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम ८५ व इतर अभ्यासक्रम ६ होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ९५ एवढे होते. पीएच.डी धारक ११, नव्याने २९ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच १० पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ९१ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर १०, राष्ट्रीय स्तरावर ४, चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण ६०% होती. प्रशासकिय वर्ग ४९ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प २ पूर्ण केले. तर १ प्रकल्पांना मंजुरी मिळाली. शिक्षकांनी ५ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची १ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. १२.८६ लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके ७५०८०, संदर्भ ग्रंथ ७०८२, इतर ग्रंथ २२८ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १३७१ होती. त्यापैकी आंतरराष्ट्रीय/राष्ट्रीय/राज्य क्रिडा व इतर कार्यक्रमांत १६ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. रोजगार केंद्रामार्फत रु.८८००० इतका निधी संकलित करण्यात आला. तसेच सोयी सुविधांवर रु.७०.३० लक्ष खर्च झाला. या वर्षामध्ये १ शैक्षणिक करार करण्यात आला.

तक्ता क्र.४
शैक्षणिक वर्ष २०१२-२०१३

अ. क्र	विषय	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पु णे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ.डी.वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	अभ्यासक्रम					
	१. पीएच.डी.	०१	०३	५४	३८	१८
	२. पदव्युत्तर	०३	०३	११०	६०	२०
	३. पदवी	०१	००	४३	१०	२१
	४. डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	००	००	१०५	१२	२८
२	शिक्षक वर्ग					
	१. कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग	२९	३७	१५९२	७५०	९६
	२. पीएच.डी धारक शिक्षक	२४	३०	१८८	२४०	११
	३. नव्याने नियुक्त शिक्षक	०५	०३	२२३	१००	२९
	४. शिक्षकांची रिक्त पदे	२४	१५	१४२	००	१०
	५. तासिका व तात्परत्या स्वरूपात नेमलेले शिक्षक	२१	०६	३८	२०	२१
३	शिक्षकांचा चर्चासत्रांमधील सहभाग					
	१. शिक्षकांचा आंतरराष्ट्रीय	२५	२४	६००	३०	०८

	चर्चासत्रांमधील सहभाग					
	२. शिक्षकांचा राष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	२५	३५	३९	०५	०४
४	संशोधन प्रस्ताव					
	१. मोठे संशोधन प्रकल्प	१७	०४	३४	००	०३
	२. छोटे संशोधन प्रकल्प	२९	११	६१	००	०१
	३. नव्याने मंजूर केलेले प्रकल्प	००	००	१०	४८२	००
५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन					
	१. आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०१	१५००	१२००	९६	१०
	२. राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	२३	३०	३४६	१५९	१९
	३. पुस्तक प्रकाशन	०१	४१	४१	०८	०२
६	संस्थेने आयोजित केलेले					
	१. अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	००	०२	७०	७५	०२
	२. शैक्षणिक करार	१२	२०	९१	४०	०१
७	विद्यार्थी संख्या	२४०	३२३	१७३५०	३१४०	१४०२
८	विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण (टक्केवारी)	७५.००	८०.००	७८.९०	८०.००	६०.००
९	विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण (टक्केवारी)	७०	८०	९०	८५	७८

१०	विविध सांस्कृतिक उपक्रमात विद्यार्थी सहभाग	१०८	५२	१२०	१५३	२००
११	विद्यार्थ्यांचा क्रिडा स्पर्धामधील सहभाग					
	१. आंतरराष्ट्रीय	००	००	०४	००	०७
	२. राष्ट्रीय	०८	००	६५	००	१०
१२	कर्मचारी संख्या					
	१. प्रशासकीय वर्ग	३९	९०	१४३४	१५००	४५
	२. तांत्रिक वर्ग	००	११	१३६१	९००	०४
१३	ग्रंथ संपदा					
	१. क्रमिक पुस्तके	२७३०	१११२५०	१२३६४३२	२६८७५४३	७९९९५
	२. संदर्भ ग्रंथ	९७६	३३६६८	४७८९१	३२३५७	७१५५
	३. इतर ग्रंथ	००	३५०	४३५८३	३५०८७	२४०
१४	विकास निधी उपलब्ध (रु. लाखात)	१९०.१०	२६.००	२३.००	८५.४२	२०.००
१५	संशोधन खर्च (रु. लाखात)	२.४५	३५.००	१४०.००	१६.६६	९.१९
१६	भांडवली खर्च (रु. लाखात)	१०.००	१०.००	२८६.००	००	४.२०
१७	सोयीसुविधासाठी खर्च (रु. लाखात)	२८.२०	१७०.००	८.१०	२३०.००	९०.५०

गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे -

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १, पदवी १, पदव्युत्तर ३, प्रमाणपत्र १ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक २९ एवढे होते. पीएच.डी धारक २४, नव्याने ५ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच १९ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ४१ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ११, राष्ट्रीय स्तरावर ३४, तर राज्य स्तरावर ८ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ७५% होती. प्रशासकिय वर्ग ४२ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प १७ पूर्ण केले. तर २९ प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी ३ आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील, २३ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची १ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. २४५०.०० लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके २७३०, संदर्भ ग्रंथ ९७६, इतर पुस्तके २७६७८८ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या २४० होती. त्यापैकी १०८ विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर कार्यक्रमात सहभागा नोंदविला. सल्लागार केंद्रामार्फत रु.१९०.१० लक्ष निधीचे संकलन करण्यात आले होते. तसेच सुविधांवरील भांडवली खर्च रु. १०.०० लक्ष एवढा होता. या वर्षामध्ये १३ आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले. तसेच सोयी सुविधांवरील खर्च २८.२० लक्ष एवढा होता.

डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेचा अभ्यास -

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ३, पदवी १, पदव्युत्तर ३, प्रमाणपत्र २ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ३७ एवढे होते. पीएच.डी धारक ३०, तर ३ नव्याने नियुक्ती केली. तसेच १५ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ६ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली

होती.शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ५४, राष्ट्रीय स्तरावर ५४, तर राज्य स्तरावर ३२ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८०% होती. प्रशासकिय वर्ग ९० एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प ४ पुर्ण केले. तर ११ प्रकल्पांना मंजुरी मिळाली. शिक्षकांनी १२ आंतरराष्ट्रीय तर ४ राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. तर २०० पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. रु. ९.२० लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके १११२५०, संदर्भ ग्रंथ ३३६६८,इतर ग्रंथ ३५० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ३२३ होती. या वर्षामध्ये १२ आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार व २४ राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले. तसेच सोयी सुविधांवरील खर्च १७०.०० लक्ष एवढा होता.

भारती विद्यापीठ,पुणे-

शैक्षणिक वर्ष२०१२-१३

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ७७, पदवी ४३, पदव्युत्तर ११०, प्रमाणपत्र २० अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक-१७३७ एवढे होते. पीएच.डी धारक १८८, तर २२३ नव्याने नियुक्ती केली. तसेच १४२ पदे रिक्त होती. शिक्षकांनी राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४१३ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८७.९०% होती. प्रशासकिय वर्ग २८८१ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प ३४ पुर्ण केले. शिक्षकांनी १२०० आंतरराष्ट्रीय तर ३४६ राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. तर ४१ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. रु.२८६.०० लक्ष संशोधनपर निधी संकलन करण्यात आला होता. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ८३५७ होती. त्यापैकी ६८ विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर कार्यक्रमात सहभागा नोंदविला. सदर वर्षात सल्लागार केंद्रामार्फत रु.६५.७३ लक्ष निधी संकलित करण्यात आला. तसेच सोयीसुविधांवर रु.८.१० लक्ष खर्च करण्यात आला. या वर्षामध्ये ९१ राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ-

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ४, पदवी ६, पदव्युत्तर ९ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ६९४ एवढे होते. शिक्षकांनी १२६ राष्ट्रीय व १९ आंतरराष्ट्रीय स्तरावर तसेच ३२ राज्य स्तरावरील चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ९०% होती. शिक्षकांनी १९६ आंतरराष्ट्रीय तर २१९ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. सदर वर्षामध्ये संशोधनासाठी रु.१६.६२ लक्ष तरतुद करण्यात आली. ग्रंथालयामध्ये क्रमिक पुस्तके ५५४३३, संदर्भ ग्रंथ २९०० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ३२३० होती. या वर्षामध्ये ३० राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले. तसेच सोयी सुविधांवरील खर्च २३०.०० लक्ष एवढा होता.

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाचा अभ्यास-

शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १८, पदव्युत्तर २०, पदवी २१, प्रमाणपत्र २२, स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम ८० व इतर अभ्यासक्रम ६ होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ९६ एवढे होते. पीएच.डी धारक ११, नव्याने २९ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच १० पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ९१ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ८, राष्ट्रीय स्तरावर ७, चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण ६०% होती. प्रशासकिय वर्ग ४९ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प ३ पूर्ण केले. शिक्षकांनी १० आंतरराष्ट्रीय तर १९ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची २ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. ९.१९ लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके

७९९९५, संदर्भ ग्रंथ ७१५५, इतर ग्रंथ २४० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १४०२ होती. त्यापैकी आंतरराष्ट्रीय/राष्ट्रीय/राज्य क्रिडा व इतर कार्यक्रमांत १७ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. रोजगार केंद्रामार्फत रु.११४०५० इतका निधी संकलित करण्यात आला. तसेच सोयी सुविधांवर रु.१७५.१३ लक्ष खर्च झाला. या वर्षामध्ये १ शैक्षणिक करार करण्यात आला.

तक्ता क्र.५

शैक्षणिक वर्ष २०१३-२०१४

अ. क्र	विषय	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पु णे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ.डी.वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	अभ्यासक्रम					
	१. पीएच.डी.	०१	०३	५४	३८	१८
	२. पदव्युत्तर	०३	०३	९७	६०	२३
	३. पदवी	०१	०१	३५	१०	१७
	४. डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	०२	०२	९६	१२	३१
२	शिक्षक वर्ग					
	१. कायम स्वरुपी शिक्षक वर्ग	३०	३५	१५७७	७४०	९३
	२. पीएच.डी धारक शिक्षक	२४	३८	१९६	२४५	११
	३. नव्याने नियुक्त शिक्षक	०६	०३	१६०	१२०	२९
	४. शिक्षकांची रिक्त पदे	२२	१८	७४	००	१०
	५. तासिका व तात्परत्या स्वरुपात नेमलेले शिक्षक	३३	००	००	१०	९१
३	शिक्षकांचा चर्चासत्रांमधील सहभाग					
	१. शिक्षकांचा आंतरराष्ट्रीय	११	१२	५१२	२७	१०

	चर्चासत्रांमधील सहभाग					
	२. शिक्षकांचा राष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	२६	३७	३२	०७	०४
४	संशोधन प्रस्ताव					
	१. मोठे संशोधन प्रकल्प	०१	०६	२४	००	०१
	२. छोटे संशोधन प्रकल्प	१२	०२	४६	००	१०
	३. नव्याने मंजूर केलेले प्रकल्प	००	००	०५	१२०	१०
५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन					
	१. आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०३	३४	७४०	२१९	००
	२. राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	२६	०४	३५०	१६४	१३
	३. पुस्तक प्रकाशन	०२	२००	३४	००	१८
६	संस्थेने आयोजित केलेले					
	१. अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	१४	१२	७०	८५	०२
	२. शैक्षणिक करार	१२	२४	९०	४४	०३
७	विद्यार्थी संख्या	२३९	२३०	१७३०५	३२३०	१७५५
८	विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण (टक्केवारी)	८०.००	८०.००	८०.००	९४.००	६०.००
९	विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण (टक्केवारी)	६०.००	८०.००	९०.००	८५.००	६३.००
१०	विविध सांस्कृतिक उपक्रमात	९३	४९	८५	२५०	२१०

	विद्यार्थी सहभाग					
११	विद्यार्थ्यांचा क्रिडा स्पर्धामधील सहभाग					
	१. आंतरराष्ट्रीय	००	००	३७	००	०५
	२. राष्ट्रीय	९३	००	६६	१४	५०
१२	कर्मचारी संख्या					
	१. प्रशासकीय वर्ग	३९	९०	१४३४	१५००	४५
	२. तांत्रिक वर्ग	००	११	१३६१	९००	०४
१३	ग्रंथ संपदा					
	१. क्रमिक पुस्तके	२७७१	११२५०	१२८६३४१	२६८९४२३	८३०९३
	२. संदर्भ ग्रंथ	९२९	३६६८	३४६१५	५७९९०	७२५३
	३. इतर ग्रंथ	००	३५०	४४७९२	३६१२३	३७०
१४	विकास निधी उपलब्ध (रु. लाखात)	२१.००	३६०.००	२५०.००	८४.००	१६.७३
१५	संशोधन खर्च (रु. लाखात)	१५.५०	४.५०	१८.००	१७.००	६.७०
१६	भांडवली खर्च (रु. लाखात)	८.००	१२.००	३२.००	३५.००	५.१०
१७	सोयीसुविधासाठी खर्च (रु. लाखात)	३१.४५	२०२.००	१०.७८	३०७.००	१०३.४९

गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे -

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १, पदवी १, पदव्युत्तर ३, प्रमाणपत्र २ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक-३० एवढे होते. पीएच.डी धारक - २४, नव्याने ६ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच २२ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ३३ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ११, राष्ट्रीय स्तरावर ३३, तर राज्य स्तरावर १४ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८०% होती. प्रशासकिय वर्ग ४० एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प १ पूर्ण केले तर १२ प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी ३ आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील, २६ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची २ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. १६६३.२९ लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके २२७१, संदर्भ ग्रंथ ९२९, इतर पुस्तके २७८१०६ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या २३९ होती. त्यापैकी ९३ विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर कार्यक्रमात सहभागा नोंदविला. सल्लागार केंद्रामार्फत रु.२८.२४ लक्ष निधीचे संकलन करण्यात आले होते. तसेच सुविधांवरील भांडवली खर्च रु. ३१४.७१ लक्ष एवढा होता. या वर्षामध्ये १४ आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेचा अभ्यास -

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ३, पदवी १, पदव्युत्तर ३, प्रमाणपत्र २ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ३५ एवढे होते. पीएच.डी धारक २८, तर ३ नव्याने नियुक्ती केली. तसेच १८ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ६ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ६०, राष्ट्रीय स्तरावर ६०, तर राज्य स्तरावर ३२ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८०% होती. प्रशासकिय वर्ग ८७ एवढा होता. मोठे संशोधन

प्रकल्प ६ पूर्ण केले. तर २ प्रकल्पांना मंजूरी मिळाली. शिक्षकांनी ३४ आंतरराष्ट्रीय तर ५ राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. तर २ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. रु. ३१.५० लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके १११२५०, संदर्भ ग्रंथ ३३६६८, इतर ग्रंथ ३५० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या २३० होती. या वर्षामध्ये १२ आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार व २४ राष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

भारती विद्यापीठ, पुणे-

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ७९, पदवी ३५, पदव्युत्तर ९७, प्रमाणपत्र २६ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक १७३७ एवढे होते. पीएच.डी धारक १९६, तर १६० नव्याने नियुक्ती केली. तसेच ७४ पदे रिक्त होती. शिक्षकांनी राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ५७४ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८०% होती. प्रशासकिय वर्ग २२१९ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प २४ पूर्ण केले. शिक्षकांनी ७४० आंतरराष्ट्रीय तर ३५० राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. तर ३४ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. ग्रंथालयामध्ये क्रमिक पुस्तके ३२२२२७, संदर्भ ग्रंथ १२३२६१, इतर ग्रंथ ३९००० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १७३०५ होती. त्यापैकी ६६ विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर कार्यक्रमात सहभागा नोंदविला. सदर वर्षात सल्लागार केंद्रामार्फत रु. १८.२२ लक्ष निधी संकलित करण्यात आला. तसेच सोयीसुविधांवर रु. १०७.८० लक्ष खर्च करण्यात आला. या वर्षामध्ये ९० राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ-

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ४, पदवी ६, पदव्युत्तर ९ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ७१२ एवढे होते. शिक्षकांनी १२९ राष्ट्रीय व १८ आंतरराष्ट्रीय स्तरावर तसेच ३२ राज्य स्तरावरील चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ९०% होती. शिक्षकांनी १७५ आंतरराष्ट्रीय तर ३७१ राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. सदर वर्षामध्ये संशोधनासाठी रु.१६.६२ लक्ष तरतुद करण्यात आली. ग्रंथालयामध्ये क्रमिक पुस्तके ५७४३१, संदर्भ ग्रंथ ३१४० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ३२५० होती. या वर्षामध्ये ३० राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाचा अभ्यास-

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १८, पदव्युत्तर २३, पदवी १७, प्रमाणपत्र २२, स्वयंअध्ययन अभ्यासक्रम ९० व इतर अभ्यासक्रम ९ होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ९३ एवढे होते. पीएच.डी धारक ११, नव्याने २९ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच १० पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ९१ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर १०, राष्ट्रीय स्तरावर २, चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण ६०% होती. प्रशासकिय वर्ग ४९ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प १ पूर्ण केले. तर नव्याने १० संशोधन प्रकल्प मंजूर झाले. शिक्षकांनी १३ राष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची ११ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. ६.७० लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके ८३०९३, संदर्भ ग्रंथ ७२५३, इतर ग्रंथ २७० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १७५५ होती. रोजगार केंद्रामार्फत रु.७४७२० इतका निधी संकलित करण्यात आला. तसेच सोयी सुविधांवर रु.१०३.४९ लक्ष खर्च झाला. या वर्षामध्ये ३ शैक्षणिक करार करण्यात आला.

तक्ता क्र.६

शैक्षणिक वर्ष २०१४-२०१५

अ. क्र	विषय	गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे	डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे	भारती विद्यापीठ, पुणे	डॉ.डी.वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे	टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
१	अभ्यासक्रम					
	१. पीएच.डी.	०१	०३	५५	४०	१८
	२. पदव्युत्तर	०३	०३	९९	०९	२३
	३. पदवी	०१	०१	४०	१६	१७
	४. डिप्लोमा, प्रमाणपत्र व इतर	०२	०३	६६	१४	४०
२	शिक्षक वर्ग					
	१. कायम स्वरूपी शिक्षक वर्ग	३२	३५	१७००	७९०	९८
	२. पीएच.डी धारक शिक्षक	२४	३८	२२९	३२३	०१
	३. नव्याने नियुक्त शिक्षक	०६	०४	३४२	१२०	०१
	४. शिक्षकांची रिक्त पदे	२०	१८	९७	००	९१
	५. तासिका व तात्परत्या स्वरूपात नेमलेले शिक्षक	३३	००	२०	१५	०२
३	शिक्षकांचा चर्चासत्रांमधील सहभाग					
	१. शिक्षकांचा आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	४३	१२	५०५	२१०	०२

	२. शिक्षकांचा राष्ट्रीय चर्चासत्रांमधील सहभाग	१९	२४	१३८	१००	०३
४	संशोधन प्रस्ताव					
	१. मोठे संशोधन प्रकल्प	०५	०२	२०	००	०२
	२. छोटे संशोधन प्रकल्प	३०	१०	२७	००	००
	३. नव्याने मंजूर केलेले प्रकल्प	०१	०२	०८	६९४	०३
५	शोध निबंध व पुस्तक प्रकाशन					
	१. आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०१	१५	८२०	१७५	०३
	२. राष्ट्रीय स्तरावरील शोध निबंध	०२	३७	४२६	३७२	०१
	३. पुस्तक प्रकाशन	००	४५	३८	३०	०१
६	संस्थेने आयोजित केलेले					
	१. अभ्यासवर्ग व चर्चासत्र	१०	०९	९०	८५	०६
	२. शैक्षणिक करार	१२	२०	१३८	४०	०३
७	विद्यार्थी संख्या	३००	३३०	१९९४०	३२४०	१८८७
८	विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण (टक्केवारी)	७५.००	६०.००	८५.००	९०.००	६०.००
९	विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रमाण (टक्केवारी)	७५.००	९०.००	८५.००	८५.००	६०.००
१०	विविध सांस्कृतिक उपक्रमात विद्यार्थी सहभाग	९०	३२	१२०	२००	२१०

११	विद्यार्थ्यांचा क्रिडा स्पर्धामधील सहभाग					
	१. आंतरराष्ट्रीय	००	००	१२	०४	०२
	२. राष्ट्रीय	२७	००	१३४	१२	०२
१२	कर्मचारी संख्या					
	१. प्रशासकीय वर्ग	४०	८५	१८२५	१८००	४५
	२. तांत्रिक वर्ग	००	१०	१२६०	१२००	०४
१३	ग्रंथ संपदा					
	१. क्रमिक पुस्तके	२८००	११२२५०	११३६१४२	२६९२३०२	८४९००
	२. संदर्भ ग्रंथ	१०४०	३३८५०	३६६२०	५९६१५	७४४०
	३. इतर ग्रंथ	००	३५०	४७९०३	३८२२५	२६०
१४	विकास निधी उपलब्ध (रु. लाखात)	१००.००	३०.००	२९०.००	८९.००	१.५२
१५	संशोधन खर्च (रु. लाखात)	३१.४०	४०.००	१६.००	२१.००	३.८१
१६	भांडवली खर्च (रु. लाखात)	१०.००	१०.००	३०.००	३२.००	६.००
१७	सोयीसुविधासाठी खर्च (रु. लाखात)	५०.००	१०.००	१६.८६	१०२.००	८०.४६

गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ०१, पदव्युत्तर ०३, पदवी ०१, प्रमाणपत्र ०२, अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ३२ एवढे होते. पीएच.डी धारक २४, नव्याने ६ शिक्षकांची

नियुक्ती केली. तसेच २० पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ३३ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४३, राष्ट्रीय स्तरावर १९, चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण ७५% होती. प्रशासकिय वर्ग ४० एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प ५ पूर्ण केले. तर नव्याने १ संशोधन प्रकल्प मंजुर झाले. शिक्षकांनी १ आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. रु. ३१.४० लक्ष संशोधनासाठी खर्च करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके २८००, संदर्भ ग्रंथ १०४० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ३०० होती. तसेच सोयी सुविधांवर रु.५०.०० लक्ष खर्च झाला. या वर्षामध्ये १२ शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेचा अभ्यास -

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ०३, पदव्युत्तर ०३, पदवी ०१, प्रमाणपत्र ०३, अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ३५ एवढे होते. पीएच.डी धारक ३८, नव्याने ४ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच १८ पदे रिक्त होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर १२, राष्ट्रीय स्तरावर २४, चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण ६०% होती. प्रशासकिय वर्ग ८५ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प २ पूर्ण केले. तर नव्याने २ संशोधन प्रकल्प मंजुर झाले. शिक्षकांनी १५ आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची ४५ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. ४०.०० लक्ष संशोधनासाठी खर्च करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके ११२२५०, संदर्भ ग्रंथ ३३८५०, इतर ग्रंथ ३५० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ३३० होती. तसेच सोयी सुविधांवर रु.१०.०० लक्ष खर्च झाला. या वर्षामध्ये २० शैक्षणिक करार करण्यात आले.

भारती विद्यापीठ,पुणे-

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ५५, पदवी ४०, पदव्युत्तर ९९, प्रमाणपत्र ६६ अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक १७०० एवढे होते. पीएच.डी धारक २२९, तर ३४२ नव्याने नियुक्ती केली. तसेच ९७ पदे रिक्त होती. तर तासिका व तात्पुरत्या तत्वावर नेमलेले शिक्षकांची संख्या २० होती. शिक्षकांनी राष्ट्रीय स्तरावर १३८ व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ५०५ चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी संख्या ८५% होती. प्रशासकिय वर्ग १८२५ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प २० पूर्ण केले. शिक्षकांनी ८२० आंतरराष्ट्रीय तर ४२६ राष्ट्रीय स्तरावरीलशोधनिबंध प्रकाशित केले. तर ३८ पुस्तकांचे प्रकाशन झाले. ग्रंथालयामध्ये क्रमिक पुस्तके ११३६१४२, संदर्भ ग्रंथ ३६६२०, इतर ग्रंथ ४७९०३ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १९९४० होती. त्यापैकी १३४ विद्यार्थ्यांनी क्रिडा व इतर कार्यक्रमात सहभागा नोंदविला. सदर वर्षात सल्लागार केंद्रामार्फत रु.२९०.०० लक्ष निधी संकलित करण्यात आला. तसेच सोयीसुविधांवर रु.१६.८६ लक्ष खर्च करण्यात आला. या वर्षामध्ये १३८ राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक करार करण्यात आले.

डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ-

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी ४०, पदव्युत्तर ०९, पदवी १६, प्रमाणपत्र १४, अभ्यासक्रम होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ७९० एवढे होते. पीएच.डी धारक ३२३, नव्याने १२० शिक्षकांची नियुक्ती केली. तासिका तत्वावर १५ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती.

शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर २१०, राष्ट्रीय स्तरावर १००, चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण ९०% होती. प्रशासकिय वर्ग १८०० एवढा होता. नव्याने १६९४ संशोधन प्रकल्प मंजुर झाले. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील १७५ व राष्ट्रीय स्तरावरील ३७२ शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची ३० पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. २१.०० लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके २६९२३०२, संदर्भ ग्रंथ ५९६१५, इतर ग्रंथ ३८२२५ होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या ३२४० होती. तसेच सोयी सुविधांवर रु.१०२.०० लक्ष खर्च झाला. या वर्षामध्ये ४० शैक्षणिक करार करण्यात आले.

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाचा अभ्यास-

शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

या शैक्षणिक वर्षात पीएच.डी १८, पदव्युत्तर २३, पदवी १७, प्रमाणपत्र ४० होते. यावर्षी कायमस्वरूपी शिक्षक ९८ एवढे होते. पीएच.डी धारक १, नव्याने १ शिक्षकांची नियुक्ती केली. तसेच ९१ पदे रिक्त होती. तासिका तत्वावर ०२ शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली होती. शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर २, राष्ट्रीय स्तरावर ३, चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला होता. विद्यार्थी उपस्थिती प्रमाण ६०% होती. प्रशासकिय वर्ग ४५ एवढा होता. मोठे संशोधन प्रकल्प २ पूर्ण केले. तर नव्याने ३ संशोधन प्रकल्प मंजुर झाले. शिक्षकांनी ३ आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शोधनिबंध प्रकाशित केले. तर शिक्षकांची १ पुस्तके प्रकाशित झाली. रु. ३.८१ लक्ष संशोधनासाठी तरतुद करण्यात आली होती. क्रमिक पुस्तके ८४९००, संदर्भ ग्रंथ ७४४०, इतर ग्रंथ २६० होते. या वर्षीची विद्यार्थी संख्या १८८७ होती. त्यापैकी आंतरराष्ट्रीय/राष्ट्रीय/राज्य क्रिडा व इतर कार्यक्रमांत २ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. तसेच सोयी सुविधांवर रु.८०.४६ लक्ष खर्च झाला. या वर्षामध्ये ३ शैक्षणिक करार करण्यात आले.

४.५ मुलाखती आलेल्या माहितीचे विश्लेषण -

१. महाराष्ट्र राज्यातील अभिमत विद्यापीठांना त्यांचा शैक्षणिक दर्जा उंचावण्यासाठी प्रेरणा दिली पाहिजे.
२. अभिमत विद्यापीठे व पारंपरिक विद्यापीठे यांचे प्रमाणपत्र व पदवी समकक्ष समजण्यात येतात.
३. अभिमत विद्यापीठांतील जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांचा आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय स्तरावर चर्चासत्रामध्ये सहभाग आहे.
४. महाराष्ट्र शासनाकडून अभिमत विद्यापीठांना त्यांची गुणवत्ता वाढविण्यासाठी प्रोत्साहन अनुदान देण्यात येते.
५. अभिमत विद्यापीठांतील अभ्यासक्रमांना विद्यार्थ्यांकडून प्रतिसाद देण्यात येत आहे.
६. अभिमत विद्यापीठांकडून महाराष्ट्र शासनाचे सर्व नियम, अटीचे पालन करण्यात येते.
७. महाराष्ट्र राज्याचा विचार करता शैक्षणिक प्रसारात अभिमत विद्यापीठे अग्रेसर आहेत.
८. शिक्षणाच्या दुरशिक्षण प्रसारात अभिमत विद्यापीठांचा महत्वाचा वाटा आहे.
९. अभिमत विद्यापीठांचा आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय स्तरावरील शैक्षणिक संस्थांशी जास्तीत जास्त शैक्षणिक करार करण्यात आले आहेत.

समारोप-

विश्लेषण व अर्थनिर्वचन हे संशोधनामध्ये महत्वाचे आहे. पाचही विद्यापीठांचा अभ्यास करतांना विविध बाबी लक्षात घेऊन व सांख्यिकीच्या आधारे विश्लेषण करून अर्थनिर्वचन करण्याचा प्रयत्न केला आहे.

प्रकरण ५ वे

सारांश, निष्कर्ष आणि शिफारशी

५.१. संशोधन सारांश -

५.१.१ प्रस्तावना -

अभिमत विद्यापीठांचा अभ्यास करतांना विविध पैलूंवर त्यांच्या गुणवत्तेचा वर्षानुसार, विद्यार्थी संख्येनुसार व संशोधन बाबी लक्षात घेऊन तुलनात्मक अभ्यास करावा लागतो. यावेळी सर्वच विद्यापीठांचे त्यांच्या उद्देशानुसार विद्यादानाचे कार्य सुरू असल्याचे लक्षात येते. सांख्यिकी माहिती २०१४ नुसार देशात १२७ अभिमत विद्यापीठे आहेत. त्यापैकी महाराष्ट्र राज्यात २१ विद्यापीठे आहेत. पुणे जिल्ह्यात ५ अभिमत विद्यापीठे आहेत. महाराष्ट्र राज्याच्या ३५ जिल्ह्यांपैकी पुणे हा शैक्षणिकदृष्ट्या प्रगत जिल्हा समजला जातो जिल्ह्याचे क्षेत्रफळ १५६४२ चौ.कि.मी. इतके आहे. विद्यापीठ अनुदान आयोग कायदा १९५६ नुसार ज्या शैक्षणिक संस्था या अभिमत व स्वायत्ततेसाठी परवानगी मागतील त्यांना वरील कायद्याच्या कलम ३ नुसार सर्व कायदेशीर व शैक्षणिक बाजू तपासून विषयास परवानगी दिली जाईल व अशा विद्यापीठांना अभिमत विद्यापीठ म्हणून संबोधले जाते. या तरतुदीनुसार ज्या उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्था तसेच उच्च शिक्षणात उत्तम दर्जाचे संशोधन करू इच्छिणाऱ्या पदवी व पदव्युत्तर शिक्षणक्रम देणाऱ्या संस्था यांना अभिमत विद्यापीठ म्हणून संबोधले जाते. या तरतुदीनुसार ज्या उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्था तसेच उच्चशिक्षणात उत्तम दर्जाचे संशोधन करू इच्छिणाऱ्या पदवी व पदव्युत्तर शिक्षणक्रम देणाऱ्या संस्था यांना अभिमत विद्यापीठ म्हणून कलम ३ युजीसी कायदा १९५६ नुसार मान्यता दिली जाते. याचा सारांश पुढील प्रमाणे..

संशोधन संकल्पना -

५.१.२ गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे

गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे ही एकदेशातील राज्य व अर्थशास्त्रातील एक अग्रगण्य संस्था मानली जाते. भारत सेवक समाज या माध्यमातून व त्या विचारसरणीवर आधारीत व्यक्तींनी ही संस्था स्थापन केलेली आहे श्रीराव बहादुर काळे, गोपाळकृष्ण गोखले यांच्या पुढाकारातून ही संस्था स्थापन करण्यात आलेली आहे. बॉम्बे, पब्लिक ट्रस्ट अॅक्ट १९५० नुसार याची नोंदणी झाली. या संस्थेमार्फत राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या विषयातील संशोधकांना मार्गदर्शन केले जाते. प्रा. के.डी.आर गाडगे यांच्या विचारसरणीतून या संस्थेला एक दिशा मिळाली. मे १९९३ मध्ये युजीसीने या संस्थेस अभिमत विद्यापीठाचा दर्जा प्राप्त करून दिला. नॅक या संस्थेने यास (A+)असे मूल्यांकन दिले. या विद्यापीठामार्फत, एम. ए. इकॉनॉमिक्स, पीएच.डी. इकॉनॉमिक्स, अॅग्रीकल्चर इकॉनॉमिक्स, पॉप्युलेशन स्टडी तसेच एम. ए. फायनान्सियल इकॉनॉमिक्स सर्टिफिकेट कोर्स,संगणक व अर्थशास्त्र इ. अभ्यासक्रम राबविले जातात.

५.१.३ डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पुणे -

डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था,पुणेया शैक्षणिक संस्थेची ६ ऑक्टोबर १८२१ रोजी स्थापना झाली. आज ही संस्था पदव्युत्तर विभागात तसेच संशोधनात तसेच संशोधनात अग्रगण्य अशी संस्था मानली जाते. या ठिकाणी भाषांमध्ये तसेच इतिहास संशोधनांमध्ये पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबवले जातात. प्रथम पुना कॉलेज असे नावाजलेली संस्था आता डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था म्हणून ओळखली जाते. पदव्युत्तर अभ्यास व डॉक्टरेट या विद्यापीठामार्फत दिली जातात. तेथे संशोधन कार्यात विविध विषयांवर संशोधन केले जाते. यास अभिमत विद्यापीठाचा दर्जा युजीसीने दिलेला आहे. येथे संशोधन प्रणालीवर मार्गदर्शन केले जाते. प्रोफेसर भांडारकर, प्रा. कर्वे तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये बाळ गंगाधर टिळक, आगरकर, गुरुदेव रानडे

इ. मुख्य व्यक्ती येथे शिक्षण घेऊन गेल्या. संस्थेमार्फत विविध विषयांमध्ये अनेक प्रकारचे शैक्षणिक साहित्य प्रकाशित केले जाते.

५.१.४ भारती विद्यापीठ, पुणे -

भारती विद्यापीठया विद्यापीठास मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सन १९६६ ला अभिमत विद्यापीठ म्हणून दर्जा प्राप्त करून दिला. मे १९६४ डॉ. पतंगराव कदम यांच्या प्रयत्नांनी भारती विद्यापीठ सुरू करण्यात आले. जवळपास १७० पेक्षा जास्त अशा शैक्षणिक संस्था या विद्यापीठामार्फत चालविल्या जातात. येथे आरोग्य विज्ञान, दंत महाविद्यालय, आयुर्वेद, नर्सिंग, कला, वाणिज्य व शास्त्र, अभियांत्रिकी, वास्तुविशारद, शारीरिक शिक्षण, संगणक शिक्षण असे विविध अभ्यासक्रम राबविले जातात. यांचे कार्यक्षेत्र पुणे, कोल्हापूर, सोलापूर, सांगली, कराड, पांचगणी, नवी मुंबई इ. ठिकाणी आहे. या विद्यापीठामार्फत आरोग्य विज्ञान महाविद्यालय सांगवी, आरोग्य विज्ञान महाविद्यालय पुणे, दंत महाविद्यालय नवी मुंबई, कॉलेज ऑफ नर्सिंग पुणे, कॉलेज ऑफ नर्सिंग नवी मुंबई, वास्तुविशारद महाविद्यालय पुणे, व्यवस्थापन अभ्यासक्रम पुणे, लॉ कॉलेज पुणे अशा विविध नावाजलेल्या संस्था उभारलेल्या आहेत. समाजिक शास्त्रामध्ये संशोधन करण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण संशोधन केंद्र याची स्थापन करण्यात आलेली आहे.

५.१.५ डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे -

डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठामध्ये विविध अभ्यासक्रम राबविले जातात. २००१ साली या विद्यापीठास यु.जी.सी. मार्फत अभिमत विद्यापीठाचा दर्जा प्राप्त झाला. दंत महाविद्यालय, व्यवस्थापन, नर्सिंग, पदव्युत्तर आरोग्य महाविद्यालये तसेच दूर शिक्षण, शिक्षक कर्मचारी प्रशिक्षण अशा प्रकारचे कार्यक्रम येथे राबविले जातात. डॉ. डी. वाय. पाटील यांच्या प्रयत्नाने हे विद्यापीठ स्थापन झाले.

५.१.६ टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे -

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाची स्थापना राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या सल्ल्यावरून १९२१ साली करण्यात आली. युजीसीने २४ एप्रिल १९८७ रोजी या विद्यापीठाला अभिमत विद्यापीठ असा दर्जा प्राप्त करून दिला. महाराष्ट्र शासन यास वेतन अनुदान देते. पुण्यातील गुलटेकडी भागामध्ये हे विद्यापीठ असून बेलापूर व नविन मुंबई येथे उपकेंद्रे आहेत. येथे पदवी, पदव्युत्तर व डॉक्टरेट असे विविध अभ्यासक्रम राबविले जातात. कला, समाजशास्त्र, आयुर्वेद शिक्षण, व्यवस्थापन, कायदा अभ्यासक्रम, अभियांत्रिकी, सामाजिक शास्त्र अशा विविध शाखा या विद्यापीठात आहेत. येथे संगणक शिक्षण सुध्दा दिले जाते. हॉटेल मॅनेजमेंटचा अभ्यासक्रमही या विद्यापीठाने सुरू केला आहे.

५.१.७ संशोधनाची गरज -

विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या अखात्यारित पारंपारिक विद्यापीठांचा समावेश होतो. काही नवे, वेगळे शिक्षण द्यावे, आपले अभ्यासक्रम, परीक्षा पद्धती, प्रशासन ठरविण्याची जबाबदारी आपली असावी या उदात्त हेतूने अभिमत विद्यापीठांची स्थापना झाली.

जागतिकीकरणामुळे पारंपारिक अभ्यासक्रमाव्यतिरिक्त बदलत्या काळाच्या गरजांनुसार नवनवीन अभ्यासक्रम राबविण्याची गरज असल्याकारणाने अभिमत विद्यापीठांना महत्त्व आलेले आहे व ती समाजाची आजची गरजही आहे.

५.१.८ समस्या शीर्षक -

महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास.

५.१.९ समस्या विधान -

महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास करणे.

५.१.१० संशोधन समस्येतील संज्ञाच्या व्याख्या -

अ) महाराष्ट्र :

१. भारतातील एक राज्य.

२. देशातील मोठ्या गणल्या जाणाऱ्या राज्यांमध्ये महाराष्ट्र राज्याचा समावेश आहे. महाराष्ट्र राज्याचे एकूण क्षेत्रफळ ३,०७,६९०.०० चौ.कि.मी. असून ते भारत देशाच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या ९.३६ टक्के एवढे आहे.

ब) अभिमत विद्यापीठ :

गरजेनुसार व सोयीनुसार अभ्यासक्रम विकसन करून तसेच शैक्षणिक गुणवत्ता कायम ठेवून समाजाच्या सर्व स्तरांपर्यंत शिक्षण पोहोचविणेसाठी स्थापन झालेली स्वायत्त विद्यापीठे म्हणजे अभिमत विद्यापीठ होय.

५.१.११ कार्यात्मक व्याख्या -

अ)अभिमत विद्यापीठ -

महाराष्ट्रातील अभिमत विद्यापीठ म्हणजे महाराष्ट्रातील खाजगी विद्यापीठ होय. अभिमत विद्यापीठ म्हणजे ज्या विद्यापीठांच्या शैक्षणिक क्षेत्रातील कार्य उल्लेखनीय आहे. त्याला केंद्र शासनामार्फत विद्यापीठांचा दर्जा दिला जातो.

ब) गुणवत्ता - अभिमत विद्यापीठांनी सर्व क्षेत्रामध्ये केलेली प्रगती व विकास म्हणजे गुणवत्ता होय.

५.१.१२ संशोधनाची उद्दिष्टे -

१. महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांची माहिती संकलित करणे (प्रशासकीय कार्यपद्धती व विविध अभ्यासक्रमांची माहिती)

२. महाराष्ट्रातील अकृषि अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास करणे.

५.१.१३ संशोधन प्रश्न -

१. महाराष्ट्रातील अभिमत विद्यापीठे गुणवत्ता वाढीसाठी कोणकोणते प्रयत्न करतात?
२. अभिमत विद्यापीठांमध्ये विविध अभ्यासक्रमाची रचना कशाप्रकारे केली जाते ?
३. अभिमत विद्यापीठांमध्ये प्रशासकीय कामकाज कशाप्रकारे चालते ?
४. अभिमत विद्यापीठांचे शैक्षणिक क्षेत्रामधील योगदान काय आहे?
५. अभिमत विद्यापीठांचा शैक्षणिक दर्जा वाढीसाठी शैक्षणिक प्रशासनाची भूमिका काय आहे ?

५.१.१४ संशोधनाची गृहितके -

१. अकृषी अभिमत विद्यार्थ्यांना त्यांच्या संबंधी विद्याशाखांचा अभ्यासक्रम, अभ्यासक्रमाचा कालावधी, अभ्यासक्रमाचे स्वरूप निर्मितीचे स्वातंत्र्य असते.
२. अकृषी अभिमत विद्यापीठांना प्रशासकीय सेवेबाबत तसेच शिक्षण व शिक्षकेतर पदे मंजूर करणे, पदांची भरती प्रक्रिया व त्यांना अनुदान देणे या बाबत शासनाने निर्मित केलेले नियम बंधनकारक असतात.
३. यु.जी.सी.मान्य अकृषी अभिमत विद्यापीठांनी दिलेल्या पदव्या इतर विद्यापीठांच्या पदव्यांशी समकक्ष मानल्या जातात.

५.१.१४ संशोधनाची व्याप्ती व मर्यादा -

१) संशोधनाची व्याप्ती महाराष्ट्र राज्यातील सर्व अकृषी अभिमत विद्यापीठांशी संबंधित आहे.

२) अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या गुणवत्तेचा अभ्यास करत असताना, त्यात प्रामुख्याने मानवी व अमानवी साधनांचा अभ्यास, मानवी साधनांमध्ये प्रशासकीय अधिकारी, कुलसचिव, कुलगुरु, शिक्षक यांचा समावेश तर अमानवी साधनांमध्ये इमारत, सुविधा, अभ्यासक्रम अध्यापनाची पद्धती व साधने यांचा समावेश केलेला आहे.

५.१.१३ मर्यादा :

प्रस्तुत संशोधन फक्त पुणे जिल्ह्यातील पाच अकृषी अभिमत विद्यापीठांपुरतेच मर्यादित होते.

५.१.१४ संशोधनाची कार्यवाही-

संशोधन पद्धती :

प्रस्तुत संशोधनासाठी सर्वेक्षण पद्धतीचा वापर केलेला आहे. यामध्ये अकृषी अभिमत विद्यापीठांतील कुलगुरु, कुलसचिव, प्रशासकीय अधिकारी, शिक्षक व शिक्षकेत्तर पदे, विद्यार्थी यांना प्रश्नावली व मुलाखती घेवून संशोधकाने माहितीचे संकलन केलेले आहे.

१. जनसंख्या -

जनसंख्या : महाराष्ट्र राज्यातील सर्वच विद्यापीठे (एकूण ४५)

२. नमुना निवड -

नमुना निवड करताना यात संशोधकाने सहेतुक नमुना निवड पध्दतीचा वापर करून अकृषी अभिमत विद्यापीठापैकी पुणे जिल्ह्यातील पाच अभिमत विद्यापीठांची निवड केली होती.

३. माहिती संकलन साधने -

प्रस्तुत संशोधनासाठी प्रश्नावली व मुलाखती या संकलन साधनांचा वापर करण्यात आलेला आहे.

४. संख्याशास्त्रीय तंत्रे : प्रस्तुत संशोधनासाठी संशोधन शेकडेवारी या संख्याशास्त्रीय तंत्राचा वापर करण्यात आला आहे.

५.२ निष्कर्ष -

१. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पीएच.डी. व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविले जातात.
२. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये पुरेसा शिक्षक वर्ग आहे. तसेच भारती विद्यापीठ पुणे येथे तुलनात्मकरित्या शिक्षकांचे प्रमाण जास्त दिसून येते.
३. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठातील शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय अभ्यासवर्गात व चर्चासत्रात सहभाग घेतलेला दिसून येतो. परंतु भारती विद्यापीठ, पुणे येथील शिक्षकांचे सहभागाचे प्रमाण जास्त दिसून येते.
४. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये शोधनिबंध व पुस्तके प्रकाशित केले जातात.

५. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी संख्या पुरेशी आहे. तुलनात्मकरित्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे विद्यार्थी संख्या जास्त दिसुन येते.
६. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांची उपस्थिती सरासरी ६० टक्केपेक्षा जास्त आहे.
७. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्ण प्रमाण सरासरी ७५ टक्के पेक्षा जास्त आहे.
८. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांतील विद्यार्थी विविध सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घेतात.
९. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांतील विद्यार्थ्यांचा राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धात सहभाग दिसुन येतो.
१०. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये प्रशासकिय कर्मचारी वर्ग पुरेशा प्रमाणात आहे. तुलनात्मरीत्या भारती विद्यापीठ पुणे येथे प्रशासकिय व तांत्रिक कर्मचारी वर्ग जास्त दिसुन येतो.
११. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये ग्रंथसंपदा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध आहे.
१२. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये विकासनिधी राखुन ठेवला जातो.
१३. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये भांडवली कामासाठी तरतुद उपलब्ध करुन दिली जाते.
१४. संशोधकाने संशोधन अभ्यासासाठी निवडलेल्या सर्वच विद्यापीठांमध्ये सोयी सुविधांवर खर्च केला जातो. भारती विद्यापीठ पुणे सोयी सुविधांवरील खर्चाचे प्रमाण तुलनात्मकरीत्या जास्त दिसुन येते.

१५. तुलनात्मक अभ्यास करतांना असे लक्षात आले. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे या संस्थेत ही संख्या २२ आहे. तर डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे येथे ही संख्या २८ आहे. भारती विद्यापीठ अभिमत विद्यापीठात ही संख्या २०० च्या जवळपास आहे. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात पीएच.डी शिक्षकांची संख्या सरासरी ११ आहे.

१६. सर्वच ५ ही अभिमत विद्यापीठातील शिक्षक शोधनिबंध व सादरीकरणात सहभागी होत असतात.

५.३ विद्यापीठांचा तुलनात्मक निष्कर्ष -

संशोधन हे महाराष्ट्रातील अकृषी अभिमत विद्यापीठांच्या अभ्यासाशी संबंधित आहे. याचे भौगोलिक क्षेत्र हे पुणे निवडण्यात आले आहे. या पाच ही अभिमत विद्यापीठांचा विविध शैक्षणिक आर्थिक मुलभूत सोयी यासारख्या मुद्यांवर तुलनात्मक अभ्यास आवश्यक ठरतो.

अभ्यासक्रम : अभिमत विद्यापीठांमध्ये अभ्यासक्रमांना महत्व आहे. यामध्ये पदवी, पदव्युत्तर डिप्लोमा प्रमाणपत्र, पीएच.डी , एमफील तसेच कर विभाग इ. गोष्टींचा समावेश होतो. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या संस्थेत फक्त कला शाखेतील पदवीतील अभ्यासक्रमांचा समावेश होतो. यात अर्थशास्त्र, फायनांशियल इकॉनॉमिक्स, कृषि अर्थशास्त्र पीएच.डी अशा अभ्यासक्रमांचा समावेश होतो.

डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे या अभिमत विद्यापीठात कला शाखेतील भाषाशास्त्र,पुरातत्व शास्त्र, संस्कृत तसेच संशोधन व पीएच.डी असे विविध अभ्यासक्रम चालविले जातात.

भारती विद्यापीठ अभिमत विद्यापीठात अभियांत्रिकी नर्सिंग आरोग्य सामाजिक शा, पर्यावरण, कृषी व्यवस्थापन, वैद्यकिय, तांत्रिक होमिओपॅथी, फार्मासेटीकल, दंतचिकित्सा नेत्र चिकित्सा अशा अभ्यासक्रमांचे मार्गदर्शन केले जाते.

डॉ.डी.वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठ यांच्या मार्फत आरोग्य, वैद्यकिय, नर्सिंग, आरोग्य वैद्यकीय व्यवस्थापन नेत्र चिकित्सा, दंत चिकित्सा इ. अभ्यासक्रमांचा समावेश होतो.

टिळक महाराष्ट्र अभिमत विद्यापीठात संस्कृत, भारतीय विषय, आयुर्वेद, परकीय भाषा, अर्थशास्त्र, व्यवस्थापन शिक्षण नर्सिंग अशा प्रकारचे अभ्यासक्रम राबविले जातात. पदवीतर व पीएच.डी अभ्यासक्रमात शिक्षण व्यवस्थापन, समाजकार्य प्रश्न, सामाजिक शास्त्रा या विषयांचा समावेश होतो.

५.३.१ शिक्षक कर्मचारी-

गोखले अर्थशास्त्र व राज्यशास्त्र संस्था पुणे या समवेत मागील ५ वर्षात सरासरी २८ शिक्षक कायमस्वरूपी शिक्षक म्हणून कार्यरत आहेत. या संस्थेत साधारणपणे ३५ शिक्षक तासिक तत्वावर काम करतात.

डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे या अभिमत विद्यापीठात २०१०-२०११ व २०११-१२ या वर्षी ९३ तर २०१२-१३ साली ३७, २०१३-१४ साली ४५ व २०१४-१५ साली ५० शिक्षक कायमस्वरूपी पदांवर कार्यरत आहेत. तासिका तत्वावर ६ शिक्षक कार्यरत आहेत.

भारती अभिमत विद्यापीठ या ठिकाणी २०१०-११ मध्ये १३५०, २०११-१२ मध्ये १४९०, २०१२-१३ मध्ये १५९२, २०१३-१४ मध्ये १५७७ तर २०१४-१५ मध्ये १७०० शिक्षक कायमस्वरूपी पदांवर कार्यरत आहेत. येथे तासिका तत्वावर सरासरी ३५० शिक्षक काम करतात.

डी. वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठ, पुणे या संस्थेत २०१०-२०११ साली ५५० तर २०११-१२ साली ६१०, २०१२-१३ साली ६८०, २०१३-१४ साली ७१२ व २०१४-१५ साली ७८० शिक्षक कायमस्वरूपी पदावर कार्यरत आहेत. मागील ५ वर्षात सरासरी ६० शिक्षक तासिका तत्वावर कार्यरत आहेत.

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २०१०-२०११ साली १०४, २०११-१२ या साली ९५, २०१२-२०१३ या वर्षी ८६ तसेच २०१४-२०१५ या वर्षी ९८ शिक्षक संख्या होती. जवळ पास सरासरी १० पदे रिक्त होती. तासिक अथवा तात्पुरत्या पदावर ८० पेक्षा जास्त शिक्षक कर्मचारी कार्यरत आहेत.

५.३.२ शिक्षकेतर तांत्रिक प्रशासकीय वर्ग -

या वर्गाचे काम शिक्षकांबरोबरच महत्वाचे असते. विद्यार्थी सेवा यांचेमार्फत पोहोचतात. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र या अभिमत विद्यापीठात २०१०-११ पासून ४२ प्रशासकीय कर्मचारी वर्ग कार्यरत आहेत. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे येथे २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात ९ तांत्रिक तर ५१ प्रशासकीय तर २०११-१२ मध्ये ४ प्रशासकीय वर्ग होता. २०१४-१५ मध्ये ११ तांत्रिक तर ८७ प्रशासकीय कर्मचारी कार्यरत होते. भारती विद्यापीठात २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात ६५० तांत्रिक तर १८०० प्रशासकीय तर २०११-१२ मध्ये ७७९ तांत्रिक तर २०१२ प्रशासकीय, २०१२-१३ मध्ये ३९४ तांत्रिकतर १४७७ प्रशासकीय , २०१३-१४ मध्ये ११२० तांत्रिक तर १०९९ प्रशासकीय तर २०१४-१५ मध्ये ११८ तांत्रिक व ११०० प्रशासकीय कर्मचारी कार्यरत होते. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षापासून ४५ प्रशासकीय तर ४ तांत्रिक कर्मचारी कार्यरत आहेत.

५.३.३ पीएच.डी शिक्षकांची संख्या -

अर्हताधारक तसेच उच्चशिक्षित शिक्षक वर्ग गुणवत्ता वाढीस पुरक असतो. तुलनात्मक अभ्यास करतांना असे लक्षात आले. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे या संस्थेत ही संख्या २२ आहे. तर डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे येथे ही संख्या २८ आहे. भारती विद्यापीठ अभिमत विद्यापीठात ही संख्या २०० च्या जवळपास आहे. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात पीएच.डी शिक्षकांची संख्या सरासरी ११ आहे. मागील ५ वर्षांची सरासरी येथे विचारात घेण्यात आली आहे.

५.३.४ राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय नियतकालिकात प्रकाशने तसेच चर्चासत्रात व अभ्यासवर्गात सादरीकरणातील शिक्षकांचा सहभाग-

हा मुद्दा संशोधनाशी तसेच अद्यावत ज्ञानाशी संबंधित आहे. तुलनात्मक अभ्यासात असे दिसून आले की सर्वच ५ ही अभिमत विद्यापीठातील शिक्षक शोधनिबंध व सादरीकरणात सहभागी होत असतात. तर गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे संस्थेत १९, डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेच्या शिक्षकांनी ५ वर्षात १८० राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शोध निबंधात सहभाग घेतला. मोठ्या प्रमाणात भारती विद्यापीठ व डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठ येथील शिक्षण शोध निबंध सादर करीत असतात. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात मागील ५ वर्षात ही संख्या १५ च्या आसपास होती.

५.३.५ शिक्षकांनी पुर्ण केलेले लक्ष व मोठे संशोधन प्रकल्प -

या मुद्याच्या तुलनात्मक अभ्यास करतांना असे लक्षात आले की सर्व विद्यापीठांतून शिक्षक संशोधन प्रकल्पासाठी काम करीत आहेत. काही प्रकल्प स्वतःच्या आर्थिक स्रोतातून विद्यापीठांनी मंजूर केले आहे. तर काही प्रकल्पांना बाह्य संस्थांकडून अनुदान मिळाले आहे.

भारती विद्यापीठ, डी.वाय.पाटील.विद्यापीठ,तसेच डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था या ठिकाणी बाहेरील संस्थांकडून संशोधन प्रकल्पासाठी अनुदान प्राप्त झाले आहे.

५.३.६ तुलनात्मक अभ्यास -

गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्थेतुन ९४ छोटे मोठे संशोधन प्रकल्प मागील ५ वर्षात पूर्ण करण्यात आले. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेने ५२ छोटे मोठे प्रकल्प ५ वर्षात पूर्ण केले आहेत. भारती विद्यापीठ २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात छोटे ७० तर मोठे २५. २०११-१२ मध्ये छोटे ९२ मोठे ३५ तर २०१२-१३ मध्ये छोटे ६१ व मोठे ३४ प्रकल्प पूर्ण केले आहे. डी. वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठात २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात ६४२ छोटे मोठे संशोधन प्रकल्प तर २०११-१२ मध्ये २९५, २०१२-१३ मध्ये ४८२, २०१३-१४ मध्ये ११० तसेच २०१४-१५ मध्ये ६५४ प्रकल्प पूर्ण करण्यात आले. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातून ३४ छोटे मोठे संशोधन प्रकल्प मागील ५ वर्षात पूर्ण करण्यात आले.

५.३.७ विद्यार्थी संख्या -

पाच अभ्यासलेली विद्यापीठे सुरुवाती पासून नावलौकीक असलेली आहे. येथे विशिष्ट अभ्यासक्रम चालतो. मुळात फक्त पारंपारिक पदवी देण्याचा विद्यापीठांना अभिमत दर्जा प्राप्त होत नसतो. त्यामुळे येथील विद्यार्थी संख्या ठराविक विशिष्ट अथवा विशेष शिक्षण अथवा ज्ञान संपादन करण्यासाठी येतात.

गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे येथे २०१४-१५ मध्ये २५० विद्यार्थी होते तर २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षात २३९. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे येथे २०१०-११ मध्ये २०, २०११-१२ मध्ये २३३, २०१२-१३ मध्ये ३२३ विद्यार्थी संख्या होती. भारती अभिमत विद्यापीठात २०१०-११ मध्ये १७३०५ तर २०१३-१४ या शैक्षणिकवर्षात १९९४० विद्यार्थी संख्या नोंदवली गेली. डी.वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठात २०१४-१५ मध्ये ३२९०, २०१३-१४ मध्ये ३२३० तर २०१२-१३ मध्ये ३१४० विद्यार्थी संख्या होती. टिळक

महाराष्ट्र विद्यापीठात २०१०-११ मध्ये विद्यार्थी संख्या १४४६ होती ती २०१३-१४ मध्ये १७६५ व २०१४-१५ मध्ये १८८७ इतकी झाली.

५.३.८ ग्रंथसंपदा -

शैक्षणिक विकासात तसेच संशोधनात ग्रंथालयाला खूप महत्व आहे. यात क्रमिक पुस्तके, संदर्भ ग्रंथ नियतकालिके, ई-नियतकालिके, सीडी नकाशे व इतर साहित्याचा समावेश होतो. तुलनात्मक अभ्यास करतांना असे दिसून आले की टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात २०१४-१५ मध्ये ८५००० इतकी क्रमिक पुस्तके होती तर नियतकालिकांची संख्या ३०० च्या वर होती. येथे मागील ५ वर्षात ग्रंथालयासाठी सरासरी रू. ३० लक्ष गुंतविण्यात आले. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे या संस्थेत २०१३-१४ मध्ये २०३० क्रमित पुस्तके तर ३६००० पेक्षा जास्त संदर्भ ग्रंथ उपलब्ध होते. नियतकालिकांची संख्या १४०० पर्यंत आहे. वार्षिक गुंतवणूक २०१२-१३ मध्ये ३४८ लाख रुपये. २०१३-१४ मध्ये ३१४ लाख तर २०१४-१५ मध्ये ३५० लाख रुपये करण्यात आली. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे १२२०० पेक्षा जास्त क्रमिक पुस्तके आहेत. त्या संदर्भ ग्रंथ नियतकालिकांची संख्या ३००० पर्यंत आहे. वार्षिक गुंतवणूक मागील ५ वर्षात सरासरी १२ लाख रुपयांपर्यंत आहेत. भारती विद्यापीठात ही संख्या रू. १६ कोटी पर्यंत आहे.

५.३.९ भौतिक सोयी सुविधा -

देशातील सर्वच अभिमत विद्यापीठांना ५ एकर जागा ५ कोटीचा निधी व्यावसायिक शिक्षणासाठी तर इतर शिक्षणासाठी ३ कोटी रुपयांचा निधी अशा अटी युजीसीने ठरवून दिलेल्या आहेत. शैक्षणिक साहित्य सुविधा हे मालकी हक्कानेच वापरावेत असेही निर्बंध आहेत.

संशोधकाला अभ्यास करतांना असे लक्षात आले की टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात ५० वर्ग खोल्या, १ सभागृह ३ प्रयोगशाळा व १० लाख रुपयांची पुढे वार्षिक गुंतवणूक या सोयी

सुविधांसाठी केली जाते. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,पुणे येथे ८ वर्ग खोल्या , १ सभागृह, १०० संगणक, ३०० कोटी रूपयांची वार्षिक भांडवली गुंतवणूक केली जाते. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे येथे ७ वर्ग खोल्या, ४ सभागृहे ८० संगणक, ८ प्रयोगशाळा आहेत. डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठ पुणे या विद्यापीठांमध्ये एकूण क्षेत्रफळ ४७.५ एकर /इतके असून ६० कर्मचारी निवासस्थाने २० वसतीगृहे आहे. भांडवली गुंतवणुकीत दर वर्षी २० लाख रूपयांची वाढ होत आहे. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्थेचे एकूण क्षेत्रफळ ११५ एकर असून प्रत्येक विभागात स्वतंत्र इमारत आहे. जिमखाना, वसतीगृहे, अतिथीगृह इत्यादी सोयी येथे उपलब्ध आहेत.

५.४ निष्कर्षानुसार शिफारशी -

या सर्व विद्यापीठांचा अभ्यास केल्यानंतर संशोधकाला खालील शिफारशी सुचवाव्या वाटतात.

१. सर्व विद्यापीठांमध्ये आवश्यक शिक्षकांच्या जागा भराव्यात.
२. सर्व विद्यापीठांमधील जास्तीत जास्त शिक्षकांनी आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय अभ्यासवर्ग चर्चासत्रात सहभाग घ्यावा.
३. सर्व विद्यापीठांमध्ये शोधनिबंध व पुस्तके प्रकाशित करण्याची संख्या जास्त प्रमाणात असावी.
४. सर्व विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी उपस्थितीचे प्रमाण सरासरी ८५ % अपेक्षित आहे.
५. सर्व विद्यापीठांमधील जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांनी विविध सांस्कृतिक उपक्रमात सहभाग घ्यावा.
६. सर्व विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थ्यांसाठी ग्रंथसंपदा जास्त प्रमाणात उपलब्ध करून देण्यात यावे.

७. महाराष्ट्र शासनाकडून भांडवली कामकाजासाठी जास्तीत जास्त तरतुद उपलब्ध करून घेण्यासाठी प्रयत्न करावे.
८. सर्व विद्यापीठांनी आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय स्तरावर शैक्षणिक गुणवत्ता वाढीसाठी प्रयत्न करावे.

विद्यार्थी संख्या-

पाच अकृषी अभिमत विद्यापीठांचा अभ्यास केल्यानंतर डी.वाय.पाटील व भारती विद्यापीठ वगळल्यास इतर विद्यापीठात विद्यार्थी संख्या वाढवण्यास वाव आहे. वाढती विद्यार्थी संख्या ही प्रगतीसाठी आवश्यकच आहे. यासाठी विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यास प्रवृत्त करण्यासाठी रोजगार संधी, शासनाच्या नियमानुसार शुल्कमाफी तसेच एकाच शाखेतून विविध अभ्यासक्रमांचे ज्ञान,कौशल्य विकास, असे उपक्रम राबवावे लागतील. विद्यार्थी संख्या, मर्यादित असल्यामुळे विविध उपक्रमांना मर्यादा येते. शासनाच्या धर्तीवर जर काही विद्यापीठे, विशिष्ट अभ्यासक्रमांसाठी एकत्र आली तर त्याचा फायदा सगळ्यांनाच होईल परकीय देशातील असे विद्यार्थी सहज उपलब्ध होतील.भारताच्या परराष्ट्र मंत्रालय विभागाकडून यासाठी मदत घेता येईल.

सामाजिक परिवर्तनाचे कार्य -

महाराष्ट्रातील २१ तर देशातील १२८ अभिमत विद्यापीठे हे सामाजिक परिवर्तनासाठी काम करू शकतील. यासाठी लिंगभेदावर आधारित शिक्षण, जाती व्यवस्थेवर आधारित असे शिक्षण असे विषय कायमचे संपवता येतील. बहुतांश अभिमत विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी व विद्यार्थिनींना प्रवेश आहे. परंतु व्यावसायिक अभ्यासक्रम हे महाग असल्याने सर्वांना शक्य नाही. यासाठी प्रथम या विद्यापीठांना वैयक्तिक अथवा एकत्रितरित्या काही कार्यक्रमांची आखणी करावी लागेल. यांचे कार्यक्षेत्र मर्यादित असल्याने इतर महाविद्यालये व विद्यापीठांशी सामंजस्य करार करता येऊ शकतील.

रोजगार संधी -

अकृषी अभिमत विद्यापीठांचा अभ्यास करतांना असे लक्षात आले की डी.वाय. पाटील व भारती विद्यापीठाने काही प्रमाणात रोजगार संधी उपलब्ध करून दिल्या आहेत. परंतु सर्वच विद्यापीठांनी ५० % विद्यार्थ्यांना रोजगार संधी उपलब्ध करून द्याव्यात. यामुळे शिक्षणाचा उपयोग होईलच. परंतु बेरोजगाराची समस्या कमी होईल. यासाठी अभिमत विद्यापीठाचे उद्योग समुहांशी व इतर संस्थांशी सामंजस्य करार असणे आवश्यक आहे.

वाढीव कार्यक्षेत्र -

अकृषी अभिमत विद्यापीठांचा अभ्यास करता असे लक्षात येते की व्यावसायिक अभ्यासक्रम वगळता इतर अभ्यासक्रमांना विद्यार्थी संख्येचा प्रश्न आहे. या विद्यापीठांची कार्यक्षेत्रे मर्यादित आहेत. यामध्ये वाढ करण्यासाठी विविध अभ्यासक्रम सुरू करणे. देशाच्या कानाकोपऱ्यातून विद्यार्थ्यांना प्रवेश देणे अथवा परस्पर साहाय्य, शैक्षणिक करार करणे अशा उपायांची मदत घेता येईल.

इतर विद्यापीठांशी संपर्क-

अकृषी अभिमत विद्यापीठांनी राज्याबाहेरील अभिमत विद्यापीठांशी तसेच इतर केंद्रिय व राज्यस्तरावरील विद्यापीठांशी संपर्कात रहावे. यामध्ये एकत्रित विद्यार्थी, कार्यक्रम, चर्चासत्र, अभ्यासवर्ग, क्रीडा व सांस्कृतिक कार्यक्रम असे उपक्रम राबविता येतील.

मुली अथवा महिलांसाठी शिक्षण-

अकृषी अभिमत विद्यापीठांचा अभ्यास करताना असे लक्षात येते की, कोणत्याही विद्यापीठात मुलींसाठी/महिलांसाठी राखीव तुकडी, वर्ग अथवा विभाग अस्तित्वात नाहीत. स्त्री

शिक्षणास चालना देण्यासाठी महाराष्ट्रातील २१ व देशातील १२२ विद्यापीठांत अशी तुकडी, वर्ग अथवा अभ्यासक्रम राबवितायेतील.

परीक्षा आयोग-

महाराष्ट्रातील सर्वच अभिमत विद्यापीठ मिळून एकाच परीक्षा आयोगाची स्थापना करता येईल. या आयोगामार्फत विद्यापीठात चालणाऱ्या विविध अभ्यासक्रमांची परीक्षा घेता येईल. यामुळे अभ्यासक्रमात परीक्षा पद्धतीत व गुणदानात सुसुत्रता आणता येईल.

संशोधन केंद्रात विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण-

या विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांना देशातील डी.आर. डी. ए., आय.एम.एम., आय.आय.टी व इतर शैक्षणिक आणि संशोधन केंद्रात २ वर्ष ते ६ वर्षांपर्यंत अनुभव द्यावा तसेच विविध संशोधन प्रकल्प अहवाल त्यांच्याकडून पूर्ण करून घ्यावेत.

पुढील संशोधनासाठी विषय -

१. खाजगी विद्यापीठे तसेच २०१६ नंतर नवीन निकषांवर संशोधन करणे.
२. नवीन विद्यापीठ कायद्याच्या निकषांवर संशोधन करणे.
३. विविध विद्यापीठांतर्गत रोजगार संधी, अभ्यासक्रम तसेच सामाजिक योगदान यांसारखे मुद्दे विचारात घेऊन अभिमत विद्यापीठांची क्रमवारी ठरविणे.

समारोप -

सर्वच विद्यापीठांचा तुलनात्मक अभ्यास करतांना असे लक्षात आले की काळानुरूप विद्यार्थी गरज लक्षात घेऊन नवीन अभ्यासक्रम सुरू केले तसेच ज्या शैक्षणिक सुविधांची गरज होती त्या विद्यापीठांनी योग्य पद्धतीने पुरविल्या आहेत.

संदर्भग्रंथसूची -

मराठी पुस्तके-

- १) अकोलकर ग. वि. (१९७३) शैक्षणिक तत्त्वज्ञानाची रुपरेषा पुणे :श्री. विद्या प्रकाशन
- २) कुंभोजकर ग. वि. (१९८९) संशोधन पद्धती व संख्याशास्त्र कोल्हापुर : फडके प्रकाशन
- ३) कप्तान संजय व सोमवंशी अनिल (१९९८) एका शैक्षणिक क्रांतीची कथा अमरावती : बोके प्रकाशन
- ४) चौधरी रु. गो. व झांबरे म. आ. (१९८४) अभ्यासक्रम व मूल्यमापन पुणे :सूविचार प्रकाशन मंडळ
- ५) जगताप ह. ना. (१९९६) प्रगत शैक्षणिक तंत्र विज्ञान पुणे : नूतन प्रकाशन
- ६) जोशी अनंत न. (१९८९) उच्च स्तरावरील अभ्यासक्रमांचे विश्लेषण महाराष्ट्रातील महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचे प्रश्न पुणे : (अ. भि. शाह संपादित पुस्तकातील लेख) विद्यार्थी सहाय्यक समिती
- ७) जोशी स्नेहप्रभा व अरकडी इन्दूमती (१९९५) अभ्यासक्रम व शैक्षणिक मूल्यमापन पुणे : सूविचार प्रकाशन मंडळ
- ८) बापट भा. गो. (१९९८) शैक्षणिक संशोधन पद्धती पुणे : नूतन प्रकाशन
- ९) भिंताडे वि. रा. (१९९८) शैक्षणिक संशोधन पद्धती पुणे : श्री विद्या प्रकाशन
- १०) मुळे रा. श. व उमाठे वि. तु. (१९८७) शैक्षणिक संशोधनाची मुलतत्त्वे पुणे : नूतन प्रकाशन
- ११) दांडेकर वा. ना. (१९६८) शैक्षणिक मूल्यमापन पुणे : श्री विद्या प्रकाशन
- १२) दास्ताने संतोष (२०००) महाराष्ट्र २००० पुणे : दास्ताने रामचंद्र आणि कं.

- १३) देशपांडे के. नी. व शुक्ला ना. गो. (१९९३) अभ्यासक्रम व शैक्षणिक मूल्यमापन पुणे :
निराली प्रकाशन
- १४) देशमुख अनुराधा (अनुवादक बडोदेकर शरदचंद्र) (मार्च १९९८) मुक्त विद्यापीठातील
शिक्षण नाशिक : यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ
- १५) पाटील लिला व कुलकर्णी वि. म. (१९७१) आजचे शिक्षण आजच्या समस्या पुणे : श्री.
विद्या प्रकाशन
- १६) पारसनीस न. रा. (१९९७) शिक्षणाची तात्त्विक व समाजशास्त्रीय भूमिका पुणे : नूतन
प्रकाशन
- १७) बापट प्र. ग. (१९८७) भारतीय समाजात शिक्षण आणि शिक्षक औरंगाबाद : साहित्य
सेवा प्रकाशन
- १८) बोंबले गो. म. (१९७४) फिलीपाईन्स मधील शिक्षण पुणे : श्री. विद्या प्रकाशन
- १९) वास्कर आनंद व वास्कर पुष्पा (१९९८) भारतीय शिक्षणाचे बहुजनीकरण पुणे : नूतन
प्रकाशन
- २०) सोमन मा. शं. (१९८४) सामाजिक संशोधनाची तंत्रे पुणे : पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन
- २१) संत दु. का. (१९६८) संशोधन, प्रक्रिया व अंतरंग पुणे : पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन

इंग्रजी पुस्तके-

- 1) Agarwal S. P. & Agarwal J. C. (1991) Second Historical Survey of Educational development in india New Delhi : Concept publishing company
- 2) Gandhi.M.K (1951) Basic Education Ahmedabad.: Navjivan Publishing house
- 3) India 2000 (2000) The Director Publication Division, Ministry of Information and Broadcasting New Delhi : Government of India
- 4) Jain.G.L. (1998) Research Methodology- Methods Tools and Research Methodology Jaipur : Mangal Deep Publication.
- 5) Kiranmayi. Y.E (1998) Managment of Higher Education In India New Delhi : Crown Publications
- 6) Kothari.C.R. (2006) Research Methodology Methods and Technique : 2nd Edition New Dehli : New Age International (p) Ltd.
- 7) Mohanty Jagannath (1993) Dynamics of Higher Education in India New Dehli : Deep and Deep Publication.
- 8) Monograph of Syllabus Analysis and Restructuring New Dehli Association of Indian Universities : (1982)
- 9) Powar K.B. (1995) Higher Education In India: New Delhi. Association of Indian Universities
- 10) Setumadhav Rao P.H. (1996) Making Higher Education Effective New Dehli : Devika Publilcation

मराठी नियतकालिके-

- १) अलेक्झांडर पी. सी. (मार्च-एप्रिल १९९९) पुणे विद्यापीठ सुवर्ण महोत्सव सांगता
समारंभातील भाषण पुणे विद्यापीठ वार्ता : पुणे
- २) निगवेकर अरुण (मार्च-एप्रिल १९९९) पुणे विद्यापीठ वार्ता : पुणे
- ३) पोरे सतिश (एप्रिल-जून १९९९) अभ्यासक्रम पाठ्यपुस्तके आणि संशोधन : मासिक
शिक्षण आणि समाज.

इंग्रजी नियतकालिके -

- 1) Chatterjee T. K. (1999) Crisis in Higher Education University News
- 2) Shrivastava S. P. (1999) University Education in India current Problem
and future challenges : University News
- 3) Vilaviam J. V. (January 1997) Higher Education in Free India : Yojana

वार्षिक अहवाल -

- १) वार्षिक अहवाल : २००९-१० ते २०१४-१५ गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था,
पुणे
- २) वार्षिक अहवाल : २००९-१० ते २०१४-१५ डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था
: पुणे
- ३) वार्षिक अहवाल : २००९-१० ते २०१४-१५ भारती विद्यापीठ, पुणे
- ४) वार्षिक अहवाल : २००९-१० ते २०१४-१५ डॉ. डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठ,
पुणे
- ५) वार्षिक अहवाल : २००९-१० ते २०१४-१५ टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ : पुणे

Online Referances -

- 1) [http:// abhideep.org/mudiliar-commission](http://abhideep.org/mudiliar-commission) : 1952-1953
- 2) http://kkhsou.in/main/educaiton/national_policy.html
- 3) http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/9412-12-12_chapter_6.pdf

संकीर्ण -

- १) महाराष्ट्र विद्यापीठ कायदा - १९९४
- २) Nigavekar A. S. (1997) : The Quest For Quality in Higher Education : NAAC : Bangalore
- ३) The International Encyclopedia of Education (second Edition) : Torsten Hysen, T. Neville Postlethwaite : Oxford : England : (1994)

परिशिष्ट १

संशोधनासाठी निवड केलेल्या अभिमत विद्यापीठांची यादी.

१. गोखले राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्र संस्था, पुणे.
२. डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे.
३. भारती विद्यापीठ, पुणे.
४. डॉ. डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, पुणे.
५. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे.

बोन्हाडे अर्चना सखाराम
 प्रशासन अधिकारी
 उच्च शिक्षण संचालनालय,
 महाराष्ट्र राज्य, पुणे-४००००९
 दिनांक :

प्रति,

मा. कुलसचिव,

विषय - शैक्षणिक संशोधनाकरीता योगदानाबाबत...

महोदय,

मी बोन्हाडे अर्चना सखाराम, प्रशासन अधिकारी उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठांतर्गत डॉ. बापूसाहेब चौगुले यांच्या मार्गदर्शनाखाली अभिमत विद्यापीठाच्या गुणवत्तेचा अभ्यास याविषयी संशोधन करित आहे. सदर संशोधनात आपले विद्यापीठ हे अतिशय गुणवत्तापूर्ण असल्यामुळे अभ्यासासाठी निवडले आहे. तरी आपण सोबत जोडलेली प्रश्नावली भरून देवून सहकार्य करावे व आपले योगदान द्यावे ही नम्र विनंती.

आपली विश्वासू

(बोन्हाडे अर्चना सखाराम)

(परिशिष्ट २)

मा. कुलसचिव यांचेकरीता प्रश्नावली

सुचना -

१. कपया प्रश्नावली पूर्ण भरावी.
२. प्रश्नावलीतील सर्व प्रश्नांना प्रतिसाद द्यावा.
३. प्रतिसाद देताना वस्तुनिष्ठता ठेवावी.
४. प्रश्नांची उत्तरे संक्षेपात द्यावीत.

प्रश्नावली

१. विद्यापीठाचे नाव व पत्ता :- -----

२. कुलसचिवाचे नाव :- -----

३. संस्थेची स्थापना दिनांक :- ---- व वर्ष: - ----

४. अभिमत विद्यापीठाचा दर्जा मान्यता मिळविण्याचा मुख्य उद्देश-

अ. -----

ब. -----

क. -----

ड. -----

५. विद्याशाखा, अभ्यासक्रम, विषय एकुण संख्या शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

पदवीपर्यंत पदव्युत्तर

६. संस्थेस मान्यता मिळाली त्या वर्षी राबविलेले अभ्यासक्रम एकुण संख्या

पदवीपर्यंत - पदव्युत्तर -

७. अभ्यासक्रमाचे नाव -

पदवी सुरु झालेले वर्ग पदवी नंतर सुरु झालेले वर्ग

८. एकुण विषयांची संख्या -

पदवी पदव्युत्तर एकुण

९. अभिमत दर्जा मिळविलेला - शैक्षणिक वर्ष विद्यार्थी संख्या

पदवी पदव्युत्तर एकुण

१०. अनिवासी भारतीय विद्यार्थी शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५

पदवी पदव्युत्तर एकुण

११. मंजुर अध्यापक वर्ग

पदवी पदव्युत्तर एकुण

१२. प्रत्यक्षात कार्यरत अध्यापक वर्ग

पदवी पदव्युत्तर एकुण

१३. कार्यरत अध्यापकांपैकी अर्हताधारक अध्यापक वर्ग

पदवी पदव्युत्तर एकुण

१४. शैक्षणिक करार केलेल्या शैक्षणिक संस्थांची संख्या -

राज्य राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय एकुण

१५. व्यावसायिक संस्थांशी रोजगार सुविधा मिळविण्यासाठी केलेले करार -

राज्य राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय एकुण

१६. सन २०१४-१५ या शैक्षणिक वर्षात शासनाची मान्यताप्राप्त चालविल्या जाणाऱ्या

अभासक्रमांची एकुण संख्या

पदवी पदव्युत्तर एकुण

१७. विद्यार्थी परीक्षा पध्दती / मूल्यमापन -

	पदवी	पदव्युत्तर
गुणदान लेखी		
गुणदान मौखिक		
क्रेडीट सिस्टीम		
प्रकल्प आधारित मौखिक परीक्षा		

१८. शैक्षणिक शुल्क आराखडा -

अ. पदविका अभ्यासक्रम -

अ.क्र	अभ्यासक्रमाचे नाव	शै.वर्ष २०१२-१३	शै.वर्ष २०१३-१४	शै. वर्ष २०१४-१५
१				
२				
३				
४				

ब. पदवी अभ्यासक्रम -

अ.क्र	अभ्यासक्रमाचे नाव	शै.वर्ष २०१२-१३	शै.वर्ष २०१३-१४	शै. वर्ष २०१४-१५
१				
२				
३				
४				

क. पदव्युत्तर अभ्यासक्रम -

अ.क्र	अभ्यासक्रमाचे नाव	शै.वर्ष २०१२-१३	शै.वर्ष २०१३-१४	शै. वर्ष २०१४-१५
१				
२				
३				
४				

ड. संशोधन अभ्यासक्रम (एम.फील./पीएच.डी)

अ.क्र	अभ्यासक्रमाचे नाव	शै.वर्ष २०१२-१३	शै.वर्ष २०१३-१४	शै. वर्ष २०१४-१५
१				
२				
३				
४				

१९. अध्यापकांचे शैक्षणिक सामाजिक योगदान -
(विद्याशाखानिहाय सादर करावी)

	शै.वर्ष २०१२-१३	शै.वर्ष २०१३-१४	शै. वर्ष २०१४-१५
एम.फील.विद्यार्थी संख्या			
पीएच.डी विद्यार्थी संख्या			
चर्चासत्रात सहभाग			
विद्यापीठ समितीत सहभाग			
सामाजिक कार्यात योगदान			
शोध निबंध राज्यस्तरीय			
शोध निबंध आंतरराष्ट्रीय			
क्रमिक पुस्तके			
संदर्भ ग्रंथ प्रकाशन			
राज्यस्तरीय पुरस्कार			
राष्ट्रीय पुरस्कार			
आंतरराष्ट्रीय पुरस्कार			
संशोधन प्रकल्प पूर्ण			
पोस्ट डॉक्टरेट संशोधन			

२०. विद्यार्थ्यांची विशेष कामगिरी-
(विद्याशाखानिहाय सादर करावी)

सामाजिक - -----

शैक्षणिक योगदान - -----

रोजगार/ व्यावसायिक क्षेत्रात संधी- -----

२१. शैक्षणिक सुविधा -

अ.क्र	नाव	संख्या	क्षेत्रफळ (स्के.मी)
१.	वर्ग खोल्या		
२.	गंधालय		
३.	प्रशासकीय व्यवस्था / इमारत		
४.	संगणक प्रयोगशाळा		
५.	ऑडीटोरीअम		
६.	मैदान		
७.	वसतीगृह - मुले		
	वसतीगृह - मुली		
८.	प्राध्यापक / अध्यापक (स्टाफरुप)		
९.	संगणक खोल्या		
१०.	इतर शैक्षणिक साहित्य		